

Suomen Collieyhdistys ry

Jalostuksen tavoiteohjelma

Sileäkarvainen
collie

2014-2018

Hyväksytty rotujärjestön
vuosikokouksessa 20.4.2013

Hyväksytty Suomen Kennelliiton
jalostustieteellisessä toimikunnassa 13.8.2013

Sisällysluettelo

1 Yhteenveto

4

2 Rodun tausta

6

2.1 Rodun synty ja kehitys

6

2.2 Nykyinen käyttötarkoitus

8

2.3 Kanta Suomessa

8

2.4 Kanta muissa maissa

10

3 Järjestöorganisaatio ja sen historia

12

3.1 Jalostustoimikunnan organisaatio

14

4 Nykytilanne

16

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

16

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

18

4.1.2 Jalostuspohja

24

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

30

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

31

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

33

4.2.1 Rotumääritelmän mukainen luonne

33

4.2.2 Jakautuminen linjoihin

33

4.2.3 Luonteen ja käytöominaisuuksien arviointi PEVISA-ohjelmassa

34

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

34

4.2.5 Luonteen arviointivälineitä

34

4.2.6 Käyttö- ja koeominaisuudet

46

4.2.7 Käyttäytyminen kotona

52

4.2.8 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

53

4.3 Terveys ja lisääntyminen

54

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

54

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

60

4.3.3 Terveyskysely

67

4.3.4 Yleisimmät kuolinsyyt

68

4.3.5 Lisääntyminen

69

4.3.6 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

74

4.3.7 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

75

Kuvat:

Annemari Salminen

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumäärittelmä	76
4.4.2 Värity ja sallitut väriyhdistelmät	82
4.4.3 Näyttely- ja jalostustarkastukset	84
4.4.4 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitukset	86
4.4.5 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	87

5 Yhteenvedo aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	89
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	95

6 Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet	98
6.2.1 Jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset	99

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

6.2.1 Jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset	99
6.2.2 Hyvältä kasvattajalta vaaditaan	100
6.2.3 Uroksen omistajan velvollisuudet	100

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

6.3.1 Populaatio	101
6.3.2 Luonne	102
6.3.3 Terveys	103
6.3.4 Ulkomuoto	104

6.4 Uhat ja mahdollisuudet ja varautuminen ongelmiin

6.4.1 Varautuminen ongelmiin	106
------------------------------	-----

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

6.5.1 Aikataulu toimenpiteille	107
--------------------------------	-----

7 Lähteet

8 Liitteet

108

110

Jalostuksen tavoiteohjelman kokoamiseen ovat osallistuneet:

Koonti:

Annemari Salminen

Oikoluku ja taitto:

Päivi Kaski

Sukutauluaineisto

ja -analyysi:

Riitta Lindström

Luonnetestitilastot:

Aktiivicolliet ry /

Maarit Saarto

Avustajat:

Inga Pyykkö

Johanna Ruottinen

Katri Leikola

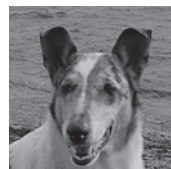
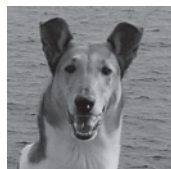
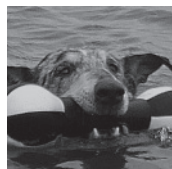
Riikka Maijanen

Mia Möller

Jorma Lahti

Tuula Tikkanen

Pia Enlund

1 Yhteenveto

Jalostus on koko rodun tulevaisuuteen vaikuttavaa pitkäjänteistä työtä. Määrätietoisella valinnalla ja tarkoin suunnitelluilla parituksilla tähdätään kannan laadun parantamiseen.

Jalostuksen tavoiteohjelma kokoaa tietoa rodun taustoista ja historiasta, luo katsauksen nykytilanteeseen ja pyrkii tarjoamaan työkaluja jalostuksen suunnittelulle nykytilanteesta eteenpäin. Jalostuksen tavoiteohjelman avulla voidaan seurata ja ohjata rodun jalostusta suunnitelmallisesti.

Rotumääritelmän avulla luodaan raamit rodun luonteelle ja ulkonäölle. Kasvattajille on ensiarvoisen tärkeää tuntea rotumääritelmä, koko kannan tilanne siihen nähden sekä ymmärtää, miten heidän omat jalostusyksilönsä suhteutuvat koko kantaan. On hyvin tärkeää olla perehtynyt rodun tilanteeseen terveyden ja luonteen suhteen ja pyrkiä parantamaan sitä jatkuvasti.

Colliet liitettiin PEVISA-ohjelmaan 1.7.1986 vaatimalla lonkkakuvauslausunto rekisteröitävien pentujen vanhemmilta. Vaatimus silmätarkastuslausunnosta (CEA:n osalta)

lisättiin PEVISA-ohjelmaan 1.1.1988. Virallisia rekisteröintiä rajoittavia raja-arvoja ei ollut. Tällaisenaan PEVISA-ohjelma on voimassa 31.12.2013 asti. Vuosille 2014 2018 collieille on rotuyhdistyksen vuosikokouksessa vahvistettu uusi PEVISA-ohjelma, joka vaatii lonkkakuvauslausunnon ohella myös kyynärkuvauslausunnon. Ohjelmaan on myös lisätty rekisteröintiä rajoittavat raja-arvot lonkille ja kyynäriille. Silmien osalta raja-arvoa ei ole, ainoastaan tutkimuspakko. Nykyisin kennelliiton päätöksellä alle 1-vuotiaana tutkittujen koirien silmätarkastuslausunnot ovat voimassa ainoastaan yhden vuoden tutkimuspäivästä.

Kokonaisvaltainen jalostussuunnitelma laadittiin collieille ensimmäistä kertaa vuonna 1985, ja sitä on muutettu vuonna 2000. Jalostuksen tavoiteohjelma koottiin Suomen Kennelliitto ry:n ohjeiden mukaisesti ensimmäistä kertaa vuonna 2008 (voimassa 2009 2013). Tavoiteohjelman avulla on tarkoitus ohjata kasvattajia tekemään jalostusvalintojaan niin, että rodun keskitaso parantuisi. Mutta on hyvin tärkeää, että tämä ei johda niin tiukkaan karsimiseen, että rodun geenipooli kaventuu liikaa. Tiedon kerääminen ja sen tehokas jakaminen ovat tässäkin avainasemassa.

Yhteenveto

Ensimmäinen sileäkarvainen collie tuotiin Suomeen vuonna 1977. Rekisteröintimäärät kehittyivät tasaisesti ja nykyisin sileäkarvaisia collieita rekisteröidään noin 200 yksilöä vuosittain (2012 oli rekisteröintien ennätysvuosi siihen mennessä, 271 pentua sekä 5 tuontikoiraa).

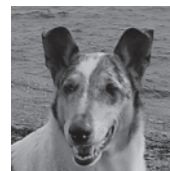
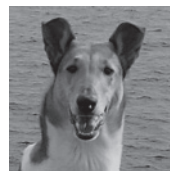
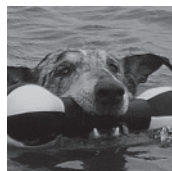
Terveystilanne rodussa on kohtuullisen hyvä. Erityisesti lonkkaniveldysplasiaa esiintyy hyvin harvalla sileäkarvaisella colliella (vuosina 2001–2010 rekisteröidyistä koirista tutkituilla vain yhdellä prosentilla oli huonompi lausunto kuin A tai B),

kyynärniveldysplasiaa hieman enemmän (kuudella prosentilla tutkituista oli kyynärpäissä muutoksia). CEA-silmäsairauden lievintä muotoa tavataan jonkin verran, jos tarkastellaan 2001–2010 rekisteröityjä koiria, tutkituista noin 88 prosenttia on CEA-vapaita pentutarkastuksessa ja 93 prosenttia aikuistarkastuksessa. Muista lähes kaikki saavat CRD-diagnoosin ja vakavampia asteita (coloboma, ablaatio) on vain yksittäistapauksia.

Rodun luonnetta mitataan lähinnä luonnetestin ja MH-kuvauksen avulla. Lisätietoa tarjoavat myös palveluskoirakokeet.

Luonnetestin valossa toimintakyky, taistelutahto ja kovuus ovat sileäkarvaisella colliella heikompia osa-alueita. MH-kuvaus on ollut virallisena Suomessa vasta vuoden 2010 alusta lähtien, ja tähän mennessä (08/2012) mennessä kuvauksessa ehti käymään vain 50 sileäkarvaista collieta. Määrät tulevat varmasti kasvamaan, kun testien tarjonta lisääntyy.

Sileäkarvaisen collien käynnit palveluskoirakokeissa ovat olleet hienoisessa nousussa, mutta tottelevaisuus- ja agilityykilpailuihin osallistuminen on selvästi aktiivisempaa.

Rodun synty ja kehitys

2 Rodun tausta

Rodun alkuperän tunteminen on tärkeää, jotta voidaan ymmärtää rodun ominaispiirteet. Tämä tulee jokaisen kasvattajan pitää mielessään.

2.1 Rodun synty ja kehitys

Collie on peräisin Skotlannista, jossa sen juuret paimenkoirana ovat hyvin vanhat. Brittein saarilla paimenet tarvitsivat koiraa, joka kestävän rakenteensa avulla pystyi työskentelemään pitkiä päiviä. Saarten kosteiden sääolosuhteiden vuoksi koiran karvan täytyi olla tiheää ja hyvin suojaavaa sekä vedenpitävää. Koiran luonteen tuli olla lempeä, se ei saanut olla aggressiivinen tai pelokas. Paimenkoirat ovat todennäköisesti rantautuneet Brittein saarille roomalaisten mukana.

Brittiläisten paimenkoirarotujen syntyhistoria on kuitenkin hämärän peitossa, sillä tavallisten ihmisten apuna toimivista paimenkoirista ei ole pidetty kirjaa yhtä hyvin kuin esimerkiksi aatelisten metsästyskoirista. Islannista 1700 ja 1800-lukujen vaihteessa tuo-

tujen koirien uskotaan vaikuttaneen suuresti collierodun kehitykseen. Todennäköisintä on, että collie on syntynyt ajan myötä vanhoista brittiläisistä koirista ja näihin on sekoittunut muualta tullutta verta.

Collierodun alkuperää ei voida päätellä myöskään nimestä, jolla on ollut eri muotoja aikojen saatossa. Margaret Osbornen (1986) mukaan muinaisenglannin kielen mustaa tarkoittava sana "col" tai "colley" ovat todennäköisimpiä vaihtoehtoja rodun alkuperäisestä nimestä, sillä colliet paimensivat mustanaamaista colley-lammasrotua, joka oli Skotlannissa yleisin lammasrotu. Nimi saattaa juontaa myös Brittein saarten ensimmäisten asukkaiden, kelttien, käyttämän gaelin kielen sanasta "collie", joka tarkoittaa hyödyllistä viitaten koirien käyttöön paimentavina koirina. Sanaa "colley" on

Rodun tausta

käytetty jo vuonna 1617, mutta muutettiin ”collie” se muutettiin vasta 1900-luvun alussa.

Ulkonäöltään alkuperäinen collie muistutti enemmän nykypäivän bordercollieta kuin collieta. Sillä oli lyhyempi pää, leveämpi kallo ja selvempi ot-sapenger. Alkuperäisiä vaatimuksia olivat kestävä rakenne, terveys, työ- ja oppimiskyky, uskollisuus isännälle sekä vaikeisiin ilmasto-olosuhteisiin sopeutuminen. Luonteen tuli olla myös lempeä, älykäs ja kiltti. Paimenkoirista kiinnostuttiin alkujaan vain työkoirina.

Brittiläisten paimenkoirarotujen ulkomuotojalostus alkoi, kun kuningatar Victoria kiinnostui roduista. Kuningatar Victoriolla oli monia sileä- ja pitkäkarvaisia collietteita, ja hänen koiristaan pidettiin tarkkaa kirjaa. Victorian collien Noblen

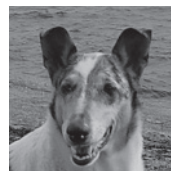
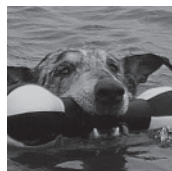
(synt. 1872) isoäiti oli Bess, jonka väitetään olevan kuuluisan Trefoilin emä. Kuningatar lähetti monia koiria esimerkiksi Pohjois-Amerikkaan, ja ne herättivät paljon kiinnostusta kauden tullen ja aatteen taustansa vuoksi. Collieen on risteytetty 1800-luvulla ainakin gordonin- ja irlanninsetteriä värien parantamiseksi sekä borzoita pään pituuden vuoksi.

Colliet esiintyivät ensimmäisen kerran näyttelyssä Birminghamissa vuonna 1860. Collie osallistui luokkaan ”kaikenlaiset paimenkoirat”. Colliet esitettiin näyttelyissä erilaisilla nimillä vielä 1800-luvun loppupuolelle asti. Se, arvosteltiinko sileä- ja pitkäkarvaiset omina luokkiin vai ei, riippui näyttelyn järjestäjästä. Kennelklubin kantakirjoissa koirat jaettiin kuitenkin pitkä- ja lyhytkarvaiseen sekä lyhythäntäiseen collieen, joista viimeinen viittaa vanha-

englanninlammaskoiraan. Vuoden 1871 Birminghamin näyttelyssä sileä- ja pitkäkarvaiset colliet erosivat näyttelykehissä omiksi roduikseen.

Pitkä- ja sileäkarvainen collie kirjattiin ensimmäisen kerran oikeilla ja vakiintuvilla nimillä Kennelklubin kantakirjaan vasta vuonna 1895. Tricolour-värinen Trefoil (synt. 1873) on vaikuttanut eniten collierotuihin: se on lähes jokaisen nykypäivän pitkä- ja lyhytkarvaisen collien esi-isä. Useimmiten Trefoil löytyy koirien sukutauluista poikansa Ch Charlemagnen (synt. 1879) kautta.

Vuonna 2011 rodun nimi muuttui SKL:n rotunimien suomentamisprojektin yhteydessä lyhytkarvaisesta colliesta sileäkarvaiseksi collieksi (sileäkarvainen skotlanninpaimenkoira).

Nykyinen käyttötarkoitus
Kanta Suomessa

2.2 Nykyinen käyttötarkoitus

Collien käyttö alkuperäiseen paimentehtävään on käynyt erittäin harvinaiseksi yhteiskunnan muuttumisen myötä. Tänä päivänä collien pääasiallinen tehtävä on olla monipuolinen harrastuskoira ja perheenjäsen.

Aiempiä työtehtäviä ovat tulleet korvaamaan monet koiraharrastuksen muodot, kuten palve-

luskoirakokeet, tottelevaisuuskokeet ja agilitykilpailut. Collien yhtenä vahvuutena voidaan pitää sen soveltuvuutta samanaikaisesti niin perhekoiran kuin harrastuskoiran tehtävään.

Suomessa collit ovat vielä säilyttäneet palveluskoirastatuksensa, kun taas valitettavan monessa maassa collit kallistuvat lähinnä seurakoirien joukkoon.

2.3 Kanta Suomessa

Ensimmäinen Suomeen tuotu sileäkarvainen collie oli Glennfield's Gordiet Girl, jonka Marita Axi tuotti Ruotsista vuonna 1977. Seuraavina vuosina tuotettiin lisää koiria Englannista ja Ruotsista, ja rodun kasvatustyö alkoi.

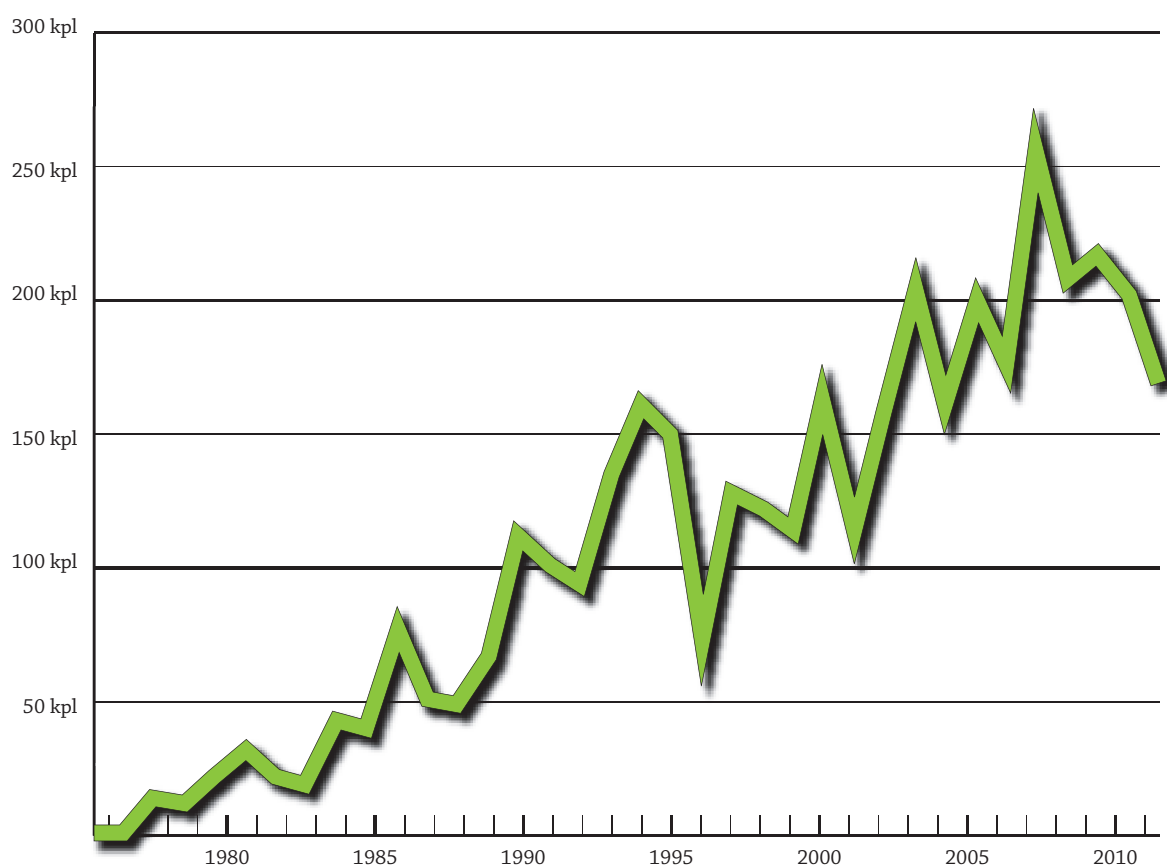
Sileäkarvaisen collien rekisteröintimäärät vuosina 1977–2011 on esitetty seuraavan sivun kuvassa:

Sileäkarvaisen collien rekisteröintimäärät ovat kasvaneet melko tasaisesti. Nykyisin niitä rekisteröidään noin 200 yksilöä vuosittain. Koiria tuodaan vuosittain muutamia myös ulkomailta. Suomessa sileä- ja pitkäkarvaisen collien rotukirjat ovat suljetut, eikä niiden risteytyksestä syntyneitä pentuja voida rekisteröidä ilman poikkeuslupaa. Kennelliitto myöntänyt luvan kahden poikkeuslupapentueeseen 2011–2012, mutta kumpikaan niistä ei toteutunut.

Rodun tausta

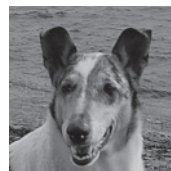
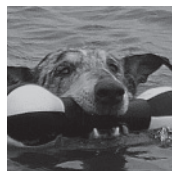

Kuva 1. Sileäkarvaisten collieiden rekisteröintimäärät vuosina 1977–2011.

Lyhytkarvaisuus periytyy dominoivasti pitkäkarvaisuuteen nähden FGF5-geenin (fibroblast growth factor 5) myötä (Housley & Venta 2006). Silloin tällöin sileäkarvaisen collien pentueisiin syntyy pitkäkarvaisia yksilöitä, jotka rekisteröidään emän rodun mukaisesti sileäkarvaisiksi collieiksi. Vuonna 2010 Suomen Kennelliitto hyväksyi rotuyhdistyksen esityksen siitä, että sileäkarvapentueisiin syntyneitä pitkäkarvaisia pentuja voidaan rotujärjestön esityksestä siirtää pitkäkarvarekisteriin. Suomen Collieyhdistys ry vahvisti voimaan siirtosäännön 13.5.2010. Säännössä määritellään terveys- ja ulkomuotovaatimukset, jotka koiran

pitää täyttää, ennen kuin rotujärjestö ehdottaa siirtoa. Vuonna 2011 siirrettiin 2 tällaista koiraa pitkäkarvarekisteriin.

Joissakin maissa, esimerkiksi Ruotsissa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa, risteytykset ovat vapaasti sallittuja ja pennut rekisteröidään oman karvanlaatunsa mukaan. Rotujen kotimaassa sileä- ja pitkäkarvainen collie ovat kuitenkin kaksi rotua, joiden yksilöitä ei risteytetä keskenään, eikä sileäkarvapentueisiin syntyneitä pitkäkarvaisia rekisteröidä pitkäkarvaisiksi.

Kanta muissa maissa

2.4 Kanta muissa maissa

Sileäkarvaisia collieita rekisteröidään useissa maissa, mutta rekisteröintimäärät ovat melko pieniä. Euroopan maissa, Suomen ohella, sileäkarvaiset nauttivat suurempaa suosiota Saksassa ja Tsekin Tasavallassa, jonne Suomestakin on viety useampia koiria.

Suomessa rekisteröidään kuitenkin selkeästi eniten sileäkarvaisia collieita koko Euroopassa. Ohessa vertailun vuoksi rekisteröityjä pentumääriä muista maista, joissa sileäkarvainen collie on kuitenkin suhteellisen tunnettu rotu.

Pohjois-Amerikan kanta on pysynyt melko eriytyneenä eurooppalaisesta. Yhdysvaltoihin vietiin englantilaisia collieita 1900-luvun alkupuolella, sen jälkeen vienti on rajoittunut muutamaan yksilöön. Pohjois-Amerikassa on voimassa AKC:n

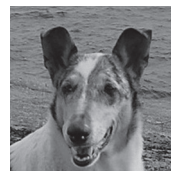
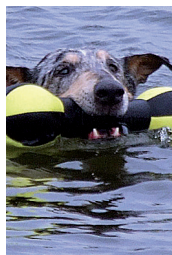
(American Kennel Club) vahvistama rotumääritelmä, joka eroaa jonkin verran englantilaisesta rotumääritelmästä. Merkittävimpiä eroja on koirien säkäkorkeus, joka Amerikassa on 7 cm korkeampi kuin Euroopassa, sekä valkoisen värin salliminen. Ulkomuodollisesti poikkeavuudet ovat kuitenkin periaatteessa vähäisiä, lähinnä Yhdysvaltojen ja Euroopan kannoissa on erityyppisiä virheitä. Myös Suomeen on tuotu joitakin sileäkarvaisia collieita Kanadasta ja Yhdysvalloista.

Maa	2011	2010	2009
Iso Britannia	?	52	72
Ruotsi	38	81	72
Tsekin Tasavalta	78	97	56
Saksa	143	110	119

Taulukko 1. Sileäkarvaisten rekisteröintejä eri maissa 2009–2011. Määrät ovat kussakin maassa syntyneitä rekisteröityjä pentuja, ei sisällä tuontikoiria.

Rodun tausta

3 Järjestöorganisaatio ja sen historia

Suomen Collieyhdistys ry / Finlands Collieförening rf (myöhemmin myös SCY) on perustettu vuonna 1946 ja se toimii pitkäkarvaisten ja sileäkarvaisten collieiden rotujärjestönä.

Sen tehtävänä on herättää kiinnostusta collierotuihin maassamme, edistää rodun jalostamista ja oikeaa kasvatusta sekä toimia collieharrastajien yhdyssiteenä.

Tarkoitustaan SCY toteuttaa käytännössä tekemällä yhdistyksen toimialaan kuuluvaa valistustyötä julkaisemalla Colliesanomien -jäsenlehteä, ylläpitämällä yhdistyksen internet-sivuja sekä järjestämällä keskustelu-, neuvonta- ja koulutustilaisuuksia, kursseja, näytelyitä, kokeita ja kilpailuja.

SCY tarjoaa jalostusneuvontaa, pyrkii levittämään oikeita käsityksiä kenneltoiminnan merkityksestä asianharrastajien, yleisön ja julkisen vallan keskuudessa. Yhdistys seuraa kenneltoimintaan liittyvää kehitystä niin kotimaassa kuin ulkomailla ja tekee alan kehittämiseen liittyviä aloitteita. SCY ylläpitää yhteyksiä jäseniinsä, alan keskusjärjestöön, kennelpiireihin ja muihin kennelyhdistyksiin sekä antaa tarvittaessa

lausuntoja ja muuta apua järjestön toimialan puitteissa, ulkomuotokoulutuksessa sekä koetuomarikoulutuksessa.

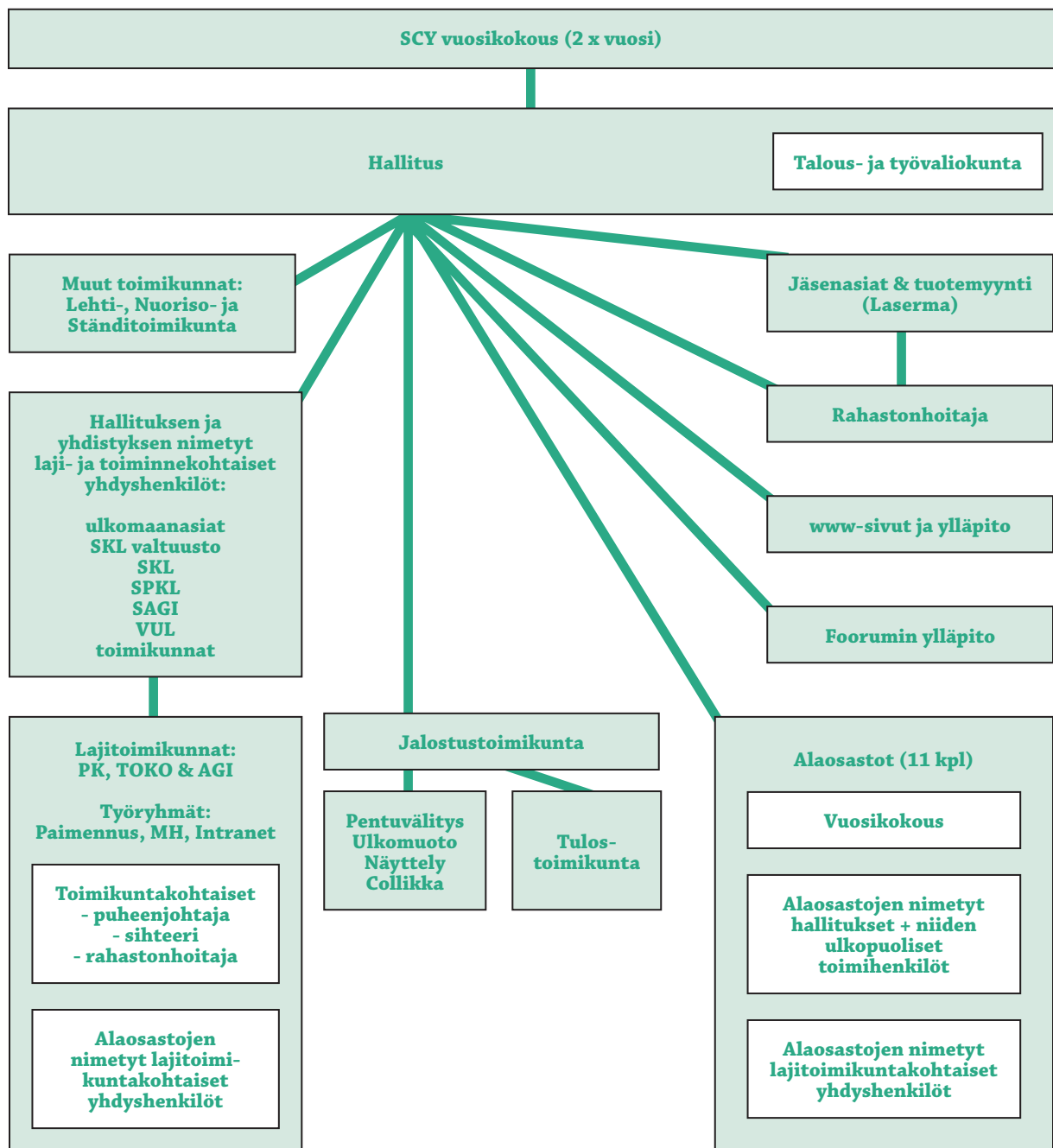
Yhdistyksen toiminta käsittää koko maan, mutta eri puolilla Suomea on 11 alaosastoa, jotka järjestävät paikallista toimintaa. Alaosastoilla ei ole erillisiä jäseniä, vaan alaosastojen toiminta on avointa kaikille pääyhdistyksen jäsenille. Ensimmäinen alaosasto perustettiin vuonna 1966.

Yhdistys kokoontuu vuosittain kahteen varsinaiseen kokoukseen. Yhdistyksen hallinnosta vastaa syysvuosikokouksen valitsema hallitus. Hallitus asettaa tarpeellisen määrän alaisuudessaan toimivia toimikuntia. Koko yhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden 2011 lopussa 1645 jäsentä.

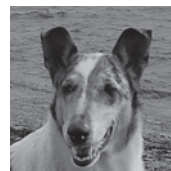
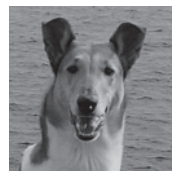
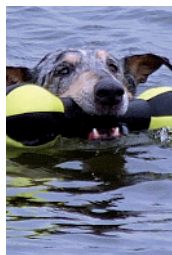
Yhdistys on Suomen Kennelliitto ry:n (SKL), Suomen Palveluskoiraliitto ry:n (SPKL), Suomen Agilitiiliitto ry:n (SAGI) sekä Suomen Valjakkourheilijoiden liitto ry:n (VUL) jäsenyhdistys.

Järjestö- organisaatio ja sen historia

Suomen Collieyhdistys ry:n organisaatio 1.1.2012–31.12.2012.

Jalostustoimikunnan
organisaatio

3.1 Jalostustoimikunnan organisaatio

Rotujärjestön jalostustoiminta on aloittanut toimintansa vuonna 1960, jolloin sen nimi oli siitosneuvosto. Nykyään toimikuntaan kuuluu kuusi jäsentä, joista yksi on puheenjohtaja. Hallitus valitsee jalostustoimikunnan jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

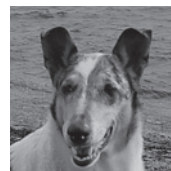
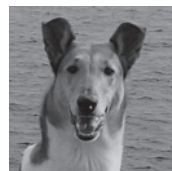
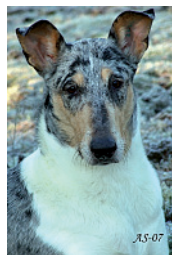
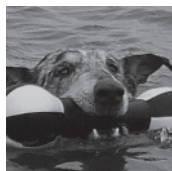
Yhdistyksen jalostustoimikunta valvoo ja ohjaa sekä pitkäkarvaisten että sileäkarvaisten collieiden jalostusta. Toiminnan pääpaino on informaation keräämisessä ja tuottamisessa rodun kasvattajien ja harrastajien käyttöön, vasta-alkajien ja tulevien uusien harrastajien valistamisessa ja ohjaamisessa, toiminta- ja kehitystuloksista tiedottamisesta, sekä jalostusneuvonnan (uroseh-

dotukset) antamisesta sitä haluaville rotujemme harrastajille.

Jalostustoimikunta koostaa koirista erilaisia tiedostoja, joista koostetaan vuosittain yhteenvetoja jäsenistölle. Jalostustoimikunta huolehtii jäsenistöön kohdistuvasta valistustoiminnasta laatimalla jalostustyötä, kasvatusta sekä toimikunnan omia työskentelyperiaatteita koskevia artikkeleita ja tiedotuksia Colliesanomissa. Jalostuksellisesti merkittävimmistä poikkeusluvista toimikunta valmistaa päätösehdotukset vietäväksi edelleen yhdistyksen hallituksen käsiteltäviksi ja vahvistettaviksi. Jalostustoimikunta seuraa sekä kotimaassa että ulkomailla tapahtuvaa kehitystä.

Järjestö- organisaatio ja sen historia

Populaation rakenne
ja jalostuspohja

4 Nykytilanne

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos ro-

dussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku kaksi rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa viisi, jalostukseen tulisi käyttää 40 prosenttia rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa viisi prosenttia ja suurilukuisissa 2-3 prosenttia suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin.

Nykytilanne

Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin tuhat koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin sata jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan kymmenen prosenttia ja suurilukuisissa 4-6 prosenttia suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin. (Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja, MMT Katariina Mäki 14.12.2011, www.kennelliitto.fi)

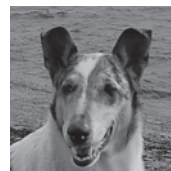
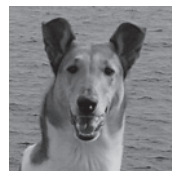
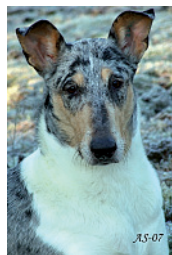
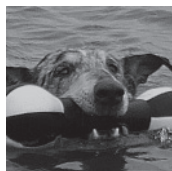
Sileäkarvainen collie on maailmanlaajuisesti pienilukuisen rotu, mutta Suomessa siitä on parin viimeisen vuosikymmenen kuluessa tullut kohtuullisen suosittu. Kannan kasvu ei kuitenkaan erityisesti hyödytä rodun geenipoolia, koska lähtö-materiaali on ollut rajallinen ja koirat läheistä sukua keskenään.

Suomessa roturisteytyksillä ei ole toistaiseksi saatu uutta verta kantaan, mutta ulkomailla tehtyjen sileäkarva pitkäkarva-yhdistelmien kautta sileäkarvaisten sukutauluissa esiintyy melko paljon pitkäkarvaisia. Rodun kotimaassa on saanut risteyttää karvanlaatuja 1990-luvun alkuun asti ja esimerkiksi Pohjois-Amerikassa risteyttäminen on edelleen yleistä. Myös Ruotsissa risteytykset ovat edelleen sallittuja, joskin niitä siellä tehdään suhteellisen harvoin.

Suomen lyhytkarvakan-ta pohjautuu pitkälti muutamaa käytetympään urokseen ja ensimmäisiin tuontikoiriin. Etenkin geneettisesti pienen populaation kyseessä ollessa eri urosten tasaiseen jalostuskäyttöön tulisi kiinnittää paljon huomiota, jotta mahdollisimman monta erillistä sukuhaaraa säilyisi tulevaisuudessa käytettäväksi. Matadorijalostuksen

haitat tulevat huomattavasti selvemmin esiin silloin, kun yksilömäärä on pieni ja geneettistä vaihtelua muutenkin niukasti.

Tulevaisuuden kannalta merkitystä populaatorakenteelle on kuitenkin vain sillä, minkä yksilöiden perimä säilyy kannassa sukupolvesta toiseen, ja millaisilla frekvensseillä. Siten käytetyimpien jalostusurosten jälkeläismäärien lisäksi tulisi huomiota kiinnittää yleisimpien isoisien esiintyvyyteen kannassa ja jalostukseen runsaasti käytettyjen koirien keskinäiseen sukulaisuuteen. Jalostuskoirien keskinäisen sukulaisuuden kasvaessa koko populaation sukusiitosaste nousee nopeasti, vaikka yksittäisiä yhdistelmiä suunniteltaessa vältettäisiinkin liian voimakasta sukusiitosta lähisukupolvissa. Samalla monipuolisten jalostusvalintojen tekeminen seuraavissa sukupolvissa vaikeutuu huomattavasti.

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Populaation rakenne ja sukusiitos

Koirarotuja muodostettaessa on käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksesta puhutaan silloin, kun pentueen isä ja emä ovat toisilleen lähempää sukua kuin serkukset. Yksilön sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaissuhteesta. Esimerkiksi isä tytär parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 prosenttia, puolisisarparituksessa 12,5 prosenttia ja serkusparituksessa 6,25 prosenttia. Sukusiitoksella on pyritty tuottamaan tasalaatuisia yksilöitä.

Sukusiitosaste- tai prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää kaksi samaa versiota (alleelia) samasta geenistä, jotka molemmat ovat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty geeniversio on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygootinen (samanperintäinen) ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygootisia. Jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia geeniversioita, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen

myötä. Turvallista sukusiitosyhdistelmää ei ole.

Sukusiitos vähentää heterotsygootisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran. Esimerkiksi puolisisarparituksessa, jonka sukusiitosprosentti on 12,5 prosenttia, vähenee jälkeläisten heterotsygotia 12,5 prosenttia. Myös todennäköisyys resessiivisesti (väistyvästi) periytyvien vikojen ja sairauksien esiintymiseen on 12,5 prosenttia.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä. Vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu juuri saman taustatiedon perusteella. Neljän tai viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosprosentti ei suositusten mukaan saisi olla korkeampi kuin 6,25 prosenttia. Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä sukusiitosasteen ylittäessä 10 prosenttia. Tällöin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa. Lisääntymisvaikeudet, pentukuolleisuus ja pentujen epämuodostumat sekä vastustuskyvyn heikkeneminen ja allergia-alttius lisääntyvät. Tätä

ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi.

Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa. Rodun monimuotoisuuden kannalta sukusiitosasteen kasvunopeus on tärkeämpi kuin yksittäisten sukusiitosyhdistelmien vaikutus. Yksittäiset sukusiitetyt pentueet eivät nosta rodun sukusiitosastetta pitkällä tähtäimellä niin paljon kuin koko rodun sukulaistuminen harvojen koirien jalostuskäytön ja yksittäisten jalostusyksilöiden ylikäytön seurauksena. Toki todennäköisyys lähisukulaisyhdistelmästä syntyneiden pentujen erilaisille kasvuun ja immunitettiin liittyville ongelmille on suurempi kuin vähemmän sukua toisilleen olevien koirien pennuille. (Lähde: Sukusiitos, MTT Katariina Mäki 14.12.11, www.kennelliitto.fi)

Seuraavan sivun taulukko esittää sileäkarvaisten collieiden kannan kasvua viimeisen 15 vuoden aikana. Rekisteröintimäärät aaltoilevat, mutta trendi on nousujohteinen. Vuosi 2012 toi mukanaan ennätyksen rekisteröintimäärässä.

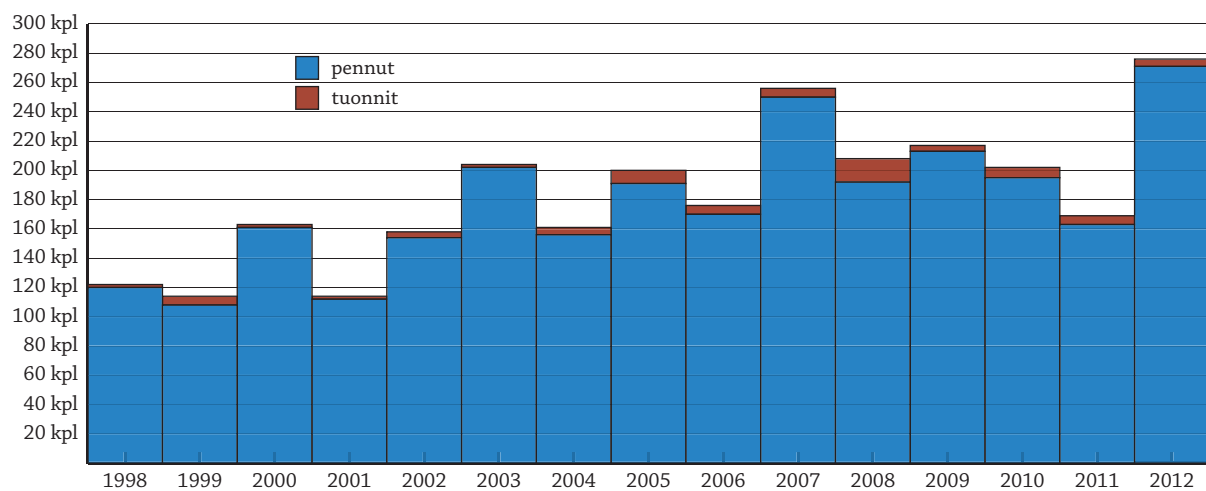

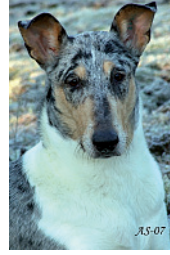
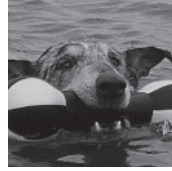
Nykytilanne

Vuosi	Pennut	Tuonnit	Yhteensä
2012	271	5	276
2011	163	6	169
2010	195	7	202
2009	213	4	217
2008	192	16	208
2007	250	6	256
2006	170	6	176
2005	191	9	200
2004	156	5	161
2003	202	2	204
2002	154	4	158
2001	112	2	114
2000	161	2	163
1999	108	6	114
1998	120	2	122

Taulukko 2. Rekisteröinnit. Rekisteröityjen pentujen lukumäärä ja tuontien lukumäärä. Lähde: Koiranet-jalostustietojärjestelmä.

Kuva 3. Kuva havainnollistaa rekisteröinti määrän kasvaneen suhteellisen tasaisesti muutamia poikkeuksia/notkahduksia lukuun ottamatta.

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Keskimääräistä jalostukseenkäyttöä voidaan pitää arviona rodun keskimääräisestä sukupolven pituudesta. Tilastointiaikana 1998–2012 sileäkarvaisen collien keskimääräinen jalostukseenkäyttöikä vaihteli uroksilla 3 vuoden 11 kuukauden (vuonna 1998) ja 5 vuoden 11 kuukauden (vuonna 2012) välillä ja nartuilla 3 vuoden 4 kuukauden (vuonna 2002) ja 4 vuoden 4 kuukauden (vuosina 1999 ja 2012). Tilastointiaikana 1998–2012 jalostukseen käytetty uros oli keskimäärin 4 vuotta 7 kuukautta ja narttu 3 vuotta 11 kuukautta vanha.

Taulukko 3. Keskimääräinen jalostukseenkäyttö ikä, urokset ja nartut erikseen. Lähde: Koira-Net-jalostustietojärjestelmä.

Keskimääräinen jalostukseenkäyttöikä		
Vuosi	Urokset	Nartut
2012	5v 11kk	4v 4kk
2011	4v 1kk	4v 2kk
2010	4v 3kk	3v 10kk
2009	4v 5kk	3v 7kk
2008	4v 3kk	4v 2kk
2007	5 v	4v 2kk
2006	5v 4kk	3v 11kk
2005	4v 10kk	3v 8kk
2004	5v 1kk	3v 8kk
2003	5v 1kk	3v 11kk
2002	4v 10kk	3v 4kk
2001	4v 1kk	4v 2kk
2000	4v 9kk	3v 8kk
1999	4v 11kk	4v 4kk
1998	3v 11kk	4v 2kk

Kannan keskimääräisen sukusiitosasteen laskemiseen on tässä yhteydessä käytetty oma-toimisesti täydennetty Koiranet-jalostustietojärjestelmän aineistoa koirien polveutumisesta, koska SKL:n tallentamat tiedot antavat erittäin puutteellisen, todellista tilannetta alhaisemman arvion. Sukusiitosasteet on laskettu Breedmate- ja Pedigree Viewer-ohjelmilla, ja tiedosto sisältää noin 40 000 sileä- ja pitkäkarvaista collia. Pisim-

mät tiedossa olevat sukuhaarat ulottuvat aina 1900-luvun alkuun asti. Breedmate-ohjelman avulla voidaan rajata sukusiitosasteiden laskennassa huomioitavien sukupolvien määrä. Pedigree Viewer -ohjelman avulla voidaan huomioida sukusiitosasteiden ja sukulaisuusien laskennassa kaikki saatavilla olevat sukupolvet. Pedigree Viewer-ohjelma laskee kahden koiran välisen sukulaisuuden käyttämällä Kempthornen metodia

(Henning & Townsend, 2005). Kahden koiran keskinäinen sukulaisuus ilmaisee kuinka suuri osuus niiden geeniperimästä on identtistä alkuperää. Yksittäisen pentueen sukusiitosaste on vanhempien keskinäinen sukulaisuus jaettuna kahdella.

Keskimääräinen sukusiitosaste rodussa nousee jatkuvasti vuosien kuluessa kun aineistoon tulee lisää samoista

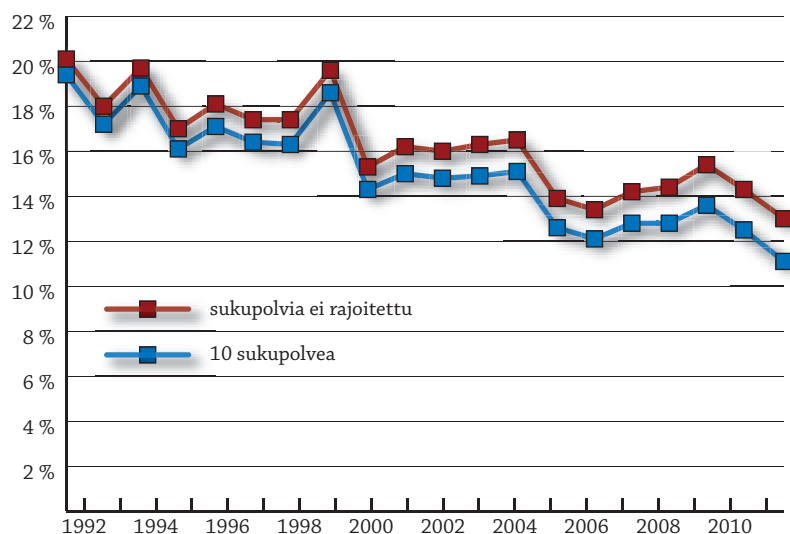
Nykytilanne

kantavanhemmistä polveutuvia sukupolvia. Käytettävissä oleva sukutauluaineisto on kuitenkin määrältään rajallinen, joten sukusiitosasteiden laskennassa tämä historiallinen sukusiitos ei loputtomasti nosta prosentteja. Uudempien sukupolvien väljemmät sukutaulut ja tuontikoirien käyttö ovatkin kääntäneet rodun keskimääräisen sukusiitosasteen vuosittaisen kehityksen laskuun.

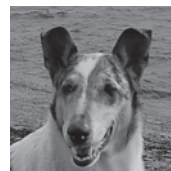
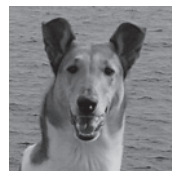
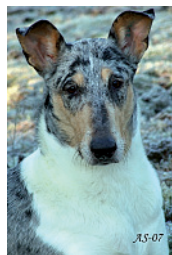
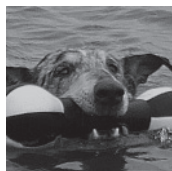
Taulukko 4. Vuosina 1992–2011 rekisteröityjen sileäkarvaisten collieiden keskimääräiset sukusiitosasteet. Sukusiitosasteet on laskettu joko rajaten sukupolvien määrän kymmeneen (Breedmate-ohjelma) tai sukupolvia rajoittamatta (Pedigree Viewer -ohjelma).

Vuosi	Kymmenen polvea	Sukupolvia ei rajoitettu
1992	19,4 %	20,1 %
1993	17,2 %	18,0 %
1994	18,9 %	19,7 %
1995	16,1 %	17,0 %
1996	17,1 %	18,1 %
1997	16,4 %	17,4 %
1998	16,3 %	17,4 %
1999	18,6 %	19,6 %
2000	14,3 %	15,3 %
2001	15,0 %	16,2 %
2002	14,8 %	16,0 %
2003	14,9 %	16,3 %
2004	15,1 %	16,5 %
2005	12,6 %	13,9 %
2006	12,1 %	13,4 %
2007	12,8 %	14,2 %
2008	12,8 %	14,4 %
2009	13,6 %	15,4 %
2010	12,5 %	14,3 %
2011	11,1 %	13,0 %

Vieressä oleva kuvaaja havainnollistaa hyvin sukusiitosasteen laskujohteisen kehitysuunnan.

Kuva 4. Vuosina 1992–2011 rekisteröityjen sileäkarvaisten collieiden keskimääräisen sukusiitosasteen kehitys.

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Tuontikoirien avulla voidaan laajentaa kannan geenipoolia. Sileäkarvaisia collieita tuodaan ulkomailta joitain kappaleita vuosittain. Myös ulkomaisia jalostusuroksia käytetään silloin tällöin. Tuontien ja ulkomaisten urosten osuus rekisteröi-

tyjen pentujen vanhemmista on 2000-luvun aikana hieman ollut nousussa. Seuraavassa taulukossa on esitetty tuontikoirien määrät vuosittain sekä tuonti- ja ulkomaisten koirien osuus vanhempina rekisteröidyissä pentueissa.

	Tuonnit		Jalostukseen käytetyt urokset					Jalostukseen käytetyt nartut		
	Kpl	Osuus	Kaikki	Tuonnit	Osuus	Ulkomaiset	Osuus	Kaikki	Tuonnit	Osuus
2002	4	2,5 %	22	2	9,1 %	1	4,5 %	28	3	10,7 %
2003	2	1,0 %	30	3	10,0 %	1	3,3 %	38	3	7,9 %
2004	5	3,1 %	20	3	15,0 %	0	0,0 %	31	6	19,4 %
2005	9	4,5 %	22	3	13,6 %	1	4,5 %	32	0	0,0 %
2006	6	3,4 %	28	3	10,7 %	3	10,7 %	35	4	11,4 %
2007	6	2,3 %	34	8	23,5 %	1	2,9 %	42	4	9,5 %
2008	16	7,7 %	27	4	14,8 %	1	3,7 %	35	1	2,9 %
2009	4	1,8 %	28	3	10,7 %	3	10,7 %	36	3	8,3 %
2010	7	3,5 %	30	7	23,3 %	0	0,0 %	35	3	8,6 %
2011	6	3,6 %	22	4	18,2 %	0	0,0 %	29	4	13,8 %

Taulukko 5. Tuontikoirien määrät vuosittain sekä tuonti- ja ulkomaisten koirien osuus rekisteröityjen pentujen vanhemmista. Lähde: Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

On kuitenkin huomioitava, että merkittävä osa tuontikoirista on samantaustaisia koiria kuin Suomen oma kanta. Eurooppalainen kanta on hyvin yhdenmukainen.

Tuontikoirien vaikutus sukusiitosastetta alen-
tavasti toteutuu vain, jos niillä on sukutaulussaan

todellisuudessa nykyisestä kannasta jo aikaisessa vaiheessa eriytyviä linjoja. KoiraNet-jalostustietojärjestelmä antaa tuontikoirien merkityksestä liian merkittävän kuvan, koska niiden sukutauluja on tallennettu tietokantaan vain kolme sukupolvea. Seuraavan sivun taulukossa esitetään tuonti- ja ulkomaisten koirien jälkeläisten sukusiitosasteet verrattuna koko kannan keskiarvoihin.

Nykytilanne

Vuosi	Kaikki yhdistelmät	Toinen vanhemmista tuonti- tai ulkomainen koira	Molemmat vanhemmat tuonti- tai ulkomaisia koiria (*)
2002	14,8 %	11,8 %	
2003	14,9 %	7,3 %	
2004	15,1 %	13,2 %	6,96 %
2005	12,6 %	4,8 %	
2006	12,1 %	8,2 %	
2007	12,8 %	11,1 %	
2008	12,8 %	11,7 %	
2009	13,6 %	12,5 %	
2010	12,5 %	10,1 %	10,05 %
2011	11,1 %	10,3 %	

Taulukko 6. Tuonti- ja ulkomaalaisten koirien vaikutus kannan sukusiitosasteeseen vuosina 2002–2011. Sukusiitosasteet on laskettu kymmenellä sukupolvella (Breedmate-ohjelma).

Taulukosta havaitaan että tuontikoirien vaikutus ”uuden veren” saamiseksi kantaan on ollut todellisuudessa melko pieni. Tuontikoira-yhdistelmien hyöty kannan geenipoolille riippuu paitsi niiden jälkeläismäärästä, myös siitä millaisiin/kuinka yleisiin sukuihin tuontikoira

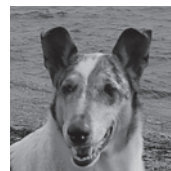
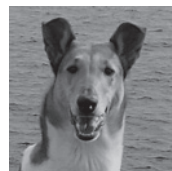
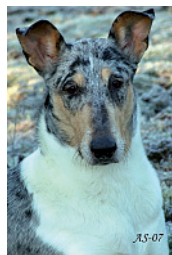
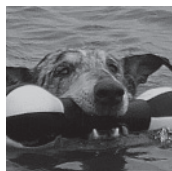
yhdistetään, ja käytetäänkö jatkojalostuksessa uusiin tuontisukuihin kohdistuvaa linjasii-
tosta vai ei. Toisistaan erillisten ja etenkin harvinaisempien sukuhaarojen säilyttäminen ro-
dussa tulisikin olla yksi tärkeä huomion kohde jalostuvalin-
noissa. Tuontikoira-kotimai-

nen-yhdistelmien sukusiitosas-
teet ovat kuitenkin keskimäärin
hieman rodun keskiarvoa alhai-
sempia. Seuraavassa taulukossa
on esitetty sukusiitosasteiden
jakauma yhdistelmissä, joissa
toisena tai molempina vanhem-
pina on ollut tuonti- tai ulko-
mainen koira.

Yhdistelmän sukusiitosaste	Määrä	Osuus
0,00 % 3,13 %	67	12,8 %
3,13 % 6,25 %	35	6,7 %
6,25 % 12,50 %	213	40,7 %
12,50 % 25,00 %	208	39,8 %
25,00 %	0	0,0 %
Yhteensä	523	

Taulukko 7: Vuosina 2002–2011 rekisteröityjen pentujen keskimääräisten sukusiitosasteiden jakauma niissä yhdistelmissä, joissa toinen vanhemmista tai molemmat vanhemmat ovat olleet tuonti- tai ulkomaalaisia koiria. Sukusiitosasteet on laskettu kymmenellä sukupolvella (Breedmate-ohjelma).

Populaation rakenne
ja jalostuspohja

4.1.2.

Jalostuspohja

Alla oleva taulukko kuvaa rodun populaatorakennetta sukupolvittain (4 vuotta). Kunkin vuoden alla olevat lukemat kuvaavat tilaa kyseisenä vuonna sekä kolmena sitä edeltävänä, eli esim vuoden 2011 lukema on vuosilta 2008–2011.

Tehollista populaatiota on verrattu ideaalitalanteeseen, jossa kaikilla sukupolven koirilla on eri isä ja emä. Tehollista populaatiokokoa on arvioitu KoiraNet-jalostustietojärjestelmän avulla. Jalostustietojärjestelmä laskee tehollisen populaatiokoon käyttämällä yksinkertaista ideaalipopulaation malliin ke-

hitettyä laskukaavaa $4 \cdot N_m \cdot N_f / (2 \cdot N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostukseen käytettyjen urosten ja N_f narttujen määrä. Tämä laskukaava antaa jopa kymmenkertaisesti liian positiivisen arvion tehollisesta populaatiokoosta, mutta siitä on kuitenkin pääteltävissä tehollisen kannan koon vuosittainen kehityssuunta.

Jalostuspohja per sukupolvi (4 vuotta)	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Pentueet	136	150	150	145	141	136	129	121	116	99
Jalostukseen käytetyt urokset	68	76	78	71	66	69	63	57	58	50
Jalostukseen käytetyt nartut	111	122	122	110	105	107	98	93	91	76
Isät/emät	0,61	0,62	0,64	0,65	0,63	0,64	0,64	0,61	0,64	0,66
Tehollinen populaatio	122 (45%)	135 (45%)	137 (46%)	124 (43%)	117 (41%)	121 (44%)	110 (43%)	102 (42%)	102 (44%)	86 (43%)
Uroksista käytetty jalostukseen	5 %	8 %	11 %	10 %	12 %	10 %	10 %	12 %	12 %	17 %
Nartuista käytetty jalostukseen	10 %	14 %	19 %	22 %	25 %	27 %	27 %	28 %	28 %	28 %

Taulukko 8. Jalostuspohja. (Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä).

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen su-

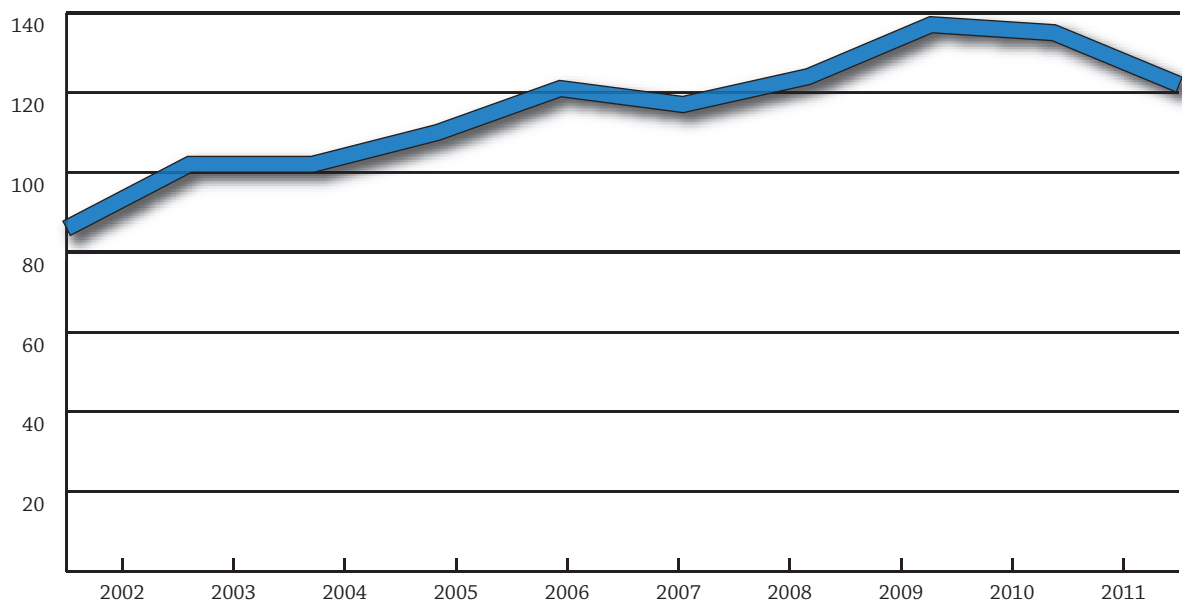
kulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Nyrkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun

keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50–100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. (MTT Katariina Mäki)

Nykytilanne

Kuva 5. Sileäkarvaisen collien tehollisen populaatiokoon kehitys.

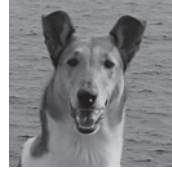
Käytetyimmät urokset

Seuavaavassa taulukossa on esitetty viimeisen kymmenen vuoden aikana 20 eniten käytettyä jalostusurosta. Käytetyimpien urosten jälkeläismäärät ovat pysyneet samalla tasolla edellisen JTO:n tarkastelujaksoon verrattuna. Vuosien 2002–2011 tilastoinnissa havaitaan viiden uroksen kokonaisjälkeläistuoton ylittäneen suosituksen 5 prosenttia rodun neljän vuoden rekisteröinnistä.

Uroksen jalostuskäytössä tulisi huomioida paitsi elinikäinen jälkeläistuotto, myös mahdollinen lyhyellä aikavälillä tapahtuva liikakäyttö, ettei liian suuri osa tietyn sukupolven yksilöistä olisi läheistä sukua keskenään. Uros saattaa jättää jälkeläisiä jopa kymmenen vuoden ajan, eli se vaikuttaa useamman sukupolven ajan. Uroksen omistajan vastuulla on valvoa, että jälkeläisten määrä pysyy suosituksen ra-

joissa. Uroksen omistajan tulisi myös miettiä jalostusyhdistelmiä, eli pohtia, sopiiko hänen uroksensa tarjotulle nartulle, ja minkälaisia jälkeläisiä yhdistelmä mahdollisesti tuottaisi.

Tuontikoirien osalta tulee huomioida, ettei niitä ylikäytetä heti niiden tultua jalostusikäisiksi, ennen kuin niiden periyttämistä ominaisuuksista saadaan enemmän tietoa.

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Uros	Synt.	Tilastointiaikana				Yhteensä		Jälkeläisten määrä ja osuus vuosittain										
		Pentueita	Pentuja	Osuus	Kertymä	Pentueita	Pentuja	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Dandinas Top Trick	2004	12	57	3,02 %	3 %	12	57				8	7	10	3	11	6	12	
Honey Melon Hartley Henry	2000	10	52	2,76 %	6 %	10	52	12	15	15	6	4,12 %	4,00 %	1,56 %	5,16 %	3,08 %	7,36 %	
Rowvale River Raider	2005	12	51	2,70 %	8 %	12	51	7,79 %	7,43 %	9,62 %	3,14 %							
Dalimattas Black Bossanova	1999	13	50	2,65 %	11 %	14	55	8	6	7	9	7	13	4,40 %	9,38 %	7,98 %	3,07 %	
Bilbo V Shaka's Royal Kraal	2001	8	49	2,60 %	14 %	8	49	5,19 %	2,97 %	4,49 %	4,71 %	4,12 %	5,20 %					
Bell Pepper's Datapen	1999	6	43	2,28 %	16 %	6	43	4,55 %	4,95 %	5,13 %	8,90 %	2,80 %	9	5				
Honey Melon Jeffers Cooler	2000	6	39	2,07 %	18 %	6	39		14	15		9	5					
Kangasvuokon Star Operation	2005	6	35	1,86 %	20 %	6	35		6,93 %	7,85 %		5,29 %	2,00 %					
Helga Neitin Tsaari Timo	2003	5	35	1,86 %	22 %	5	35		3		15		9		8	4		
Eversiti Överin Rölli-Pekko	2002	5	34	1,80 %	24 %	5	34		1,49 %		7,85 %		3,60 %		3,76 %	2,05 %		
Syysai'an Viisas	2007	5	33	1,75 %	25 %	6	37				22		5			3	7	
Sandcastle's Oliver Hardy	1999	6	33	1,75 %	27 %	6	33				11,52 %		2,00 %				4,29 %	
Unecda Watch Me Fly	2003	5	32	1,70 %	29 %	5	32								8	10	15	
Sandcastle's Dollar Smile	2001	6	31	1,64 %	30 %	6	31		7	2		1	7	8	8	5,13 %	9,20 %	
Sandcastle's Zoot Suit	2004	7	30	1,59 %	32 %	9	44		3,47 %	1,28 %		0,59 %	2,80 %	4,17 %	3,76 %			
Monogram's Gentle- man O'Quemac	1998	6	30	1,59 %	34 %	8	42				17	6	9					
Tanning Ledin-P	2001	5	29	1,54 %	35 %	5	29				8,90 %	3,53 %	3,60 %					
Sandcastle's All About Me	2005	5	28	1,48 %	37 %	6	32		3	7		9	5	7				
Innkeeper's All Blues	1998	4	28	1,48 %	38 %	4	28		1,49 %	4,49 %	7	3	1	5	7	7		
Mimosan Like A Strike	2006	4	27	1,43 %	40 %	5	31			6		24						
										3,85 %		14,12 %						
											4	14	7			4		
											2,09 %	8,24 %	2,80 %			2,05 %		
															14	5	9	
															6,57 %	2,56 %	5,52 %	
								4		15			9					
								2,60 %		9,62 %			3,60 %					
													8	14	5			
													3,20 %	7,29 %	2,35 %			

Nykytilanne

Kertymät kertovat pentueiden jakautumisesta eri urosten kesken suhteessa rekisteröintimääriin. Edellä olevasta taulukosta havaitaan 20 käytetyimmän uroksen olevan isänä 40 prosentille syntyneistä pentuista viimeisen vuosikymmenen aikana. 50 prosenttia syntyneistä pennuista on 28 käytetyimmän uroksen jälkeläisiä. Kaiken kaikkiaan ajalla 2002-2011 on käytetty 134 eri urosta.

Edellisessä taulukossa esitettyille käytetyimmille uroksille on laskettu myös keskinäinen sukulaisuus Pedigree Viewer -ohjelmalla edellä

mainitusta täydennetystä KoiraNet-jalostustietojärjestelmän aineistosta. **Liitteessä 1** on esitetty täydellinen matriisi urosten keskinäisistä sukulaisuuksista. Sukulaisuus on vertailukelpoinen niihin keskimääräisiin sukusiitosasteisiin, jotka on laskettu rajoittamatta laskennassa huomioitavia sukupolvien määrää.

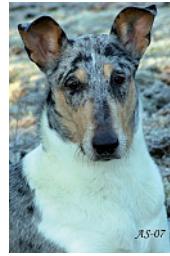
Käytetyimpien urosten keskinäinen sukulaisuus on melko korkea. Listan neljästä tuontikoirastakin ainoastaan yksi on täysin erisukuinen kuin muut urokset.

Yleisimmät isoisät

Isoisien tarkastelua voidaan pitää jopa merkittävämpänä kuin käytetyimpien jalostusurosten, koska se kertoo, missä määrin eri koirien geeniperimää on siirtynyt jatkojalostuksessa osaksi seuraavan sukupolven geenipoolia, ja täten tulee vaikuttamaan kannan kehitykseen pidemmälläkin aikavälillä. Tarkastelussa on annettu aikavälillä 2002-2011 syntyneet pennut, joille kyseinen uros on isoisä.

Taulukko 10: Yleisimmät isoisät. Koska KoiraNet-haku ei huomioi lainkaan uroksia, joilla itsellään ei ole tarkasteluajana enää rekisteröityjä omia jälkeläisiä, listauksessa on käytetty samaa aineistoa kuin sukusiitosasteiden tarkastelussa. Lähde: Riitta Lindström/Päivi Kaski, henkilökohtainen tietokanta. * = Suomessa käytetty ulkomainen tai tuontiurossa, # = ulkomaalainen tai tuontikoiran isä

Isoisä	Määrä	Osuus	Kertymä
Bell Pepper's Datapen	167	4,43 %	4,43 %
Dalimattas Blue Berry Boy	160	4,24 %	8,67 %
Honey Melon Hartley Henry	136	3,61 %	12,27 %
Sandcastle's Truth Or Dare	123	3,26 %	15,54 %
Dandinas Amazing Spirit	120	3,18 %	18,72 %
Baubon's Oklahoma Oliver	105	2,78 %	21,50 %
Raynoor Self Made Man	94	2,49 %	23,99 %
Dalimattas Special Spencer	87	2,31 %	26,30 %
Oneway's Errol Flynn *	81	2,15 %	28,45 %
Foxearth Fire Arrow *	80	2,12 %	30,57 %
Cepu-Jesse's Argos	74	1,96 %	32,53 %
Monogram's Gentleman O'Quaemac *	73	1,94 %	34,46 %
Oneway's Got To Be A Lover *	69	1,83 %	36,29 %
Dalimattas Black Bossanova	67	1,78 %	38,07 %
Sharleis Tennessee Ted	63	1,67 %	39,74 %
Markylla's Magic Star Pretender *	61	1,62 %	41,36 %
Unedda Watch Me Fly *	61	1,62 %	42,97 %
Bilbo V. Shaka's Royal Kraal *	59	1,56 %	44,54 %
Calibra's Black Bogieman	56	1,48 %	46,02 %
Cinnaberry's Shadow Of Kings	51	1,35 %	47,38 %
Fido Fax To Foxearth #	51	1,35 %	48,73 %

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Vertailun vuoksi otetaan esille vastaava isoisätaulukko edelliseltä kymmenen vuoden ajanjaksolta 1992–2001.

Taulukko 11: Yleisimmät isoisä 1992–2001. Lähde: Riitta Lindström/Päivi Kaski, henkilökohtainen tietokanta. * = Suomessa käytetty ulkomainen tai tuontiuross, # = ulkomaalainen tai tuontikoiran isä.

Isoisä	Määrä	Osuus	Kertymä
Fairlines Last Minute *	200	8,06 %	8,06 %
Baubon's Oklahoma Oliwer	185	7,45 %	15,51 %
Oneway's Got To Be A Lover *	157	6,33 %	21,84 %
Dalimattas Kompanion Kim	119	4,79 %	26,63 %
Exalted Cepu-Jesse	115	4,63 %	31,27 %
Fairlines First Class Lover *	111	4,47 %	35,74 %
Foxearth Freeman *	106	4,27 %	40,01 %
Sylbecq Draught Guinness At Foxearth #	93	3,75 %	43,76 %
Sunsweet Love Me Tender	89	3,59 %	47,34 %
Foxearth Frankie *	86	3,46 %	50,81 %
Dalimattas Future Flipper	64	2,58 %	53,38 %
Fairlines Saturday Dawn *	60	2,42 %	55,80 %
Sunsweet The Ringmaster	57	2,30 %	58,10 %
Baubon's Catastroof Cax	56	2,26 %	60,35 %
Oneway's Look Sharp *	52	2,10 %	62,45 %
Braemar's What's His Face *	51	2,05 %	64,50 %
Advance Jumping Jack Flash #	51	2,05 %	66,56 %
Foxearth Future Legend *	50	2,01 %	68,57 %
Dalimattas Svarte Fridolf	48	1,93 %	70,51 %
Sunsweet Servi'Seable	46	1,85 %	72,36 %

Taulukoista havaitaan, että yleisimpien isoisien esiintymisen kannassa on selvästi laskenut edellisestä kymmenen vuoden tarkastelujaksosta. Vuosina 1992–2001 pennuista yli 72 prosentilla oli isovanhempanaan vähintään yksi kahdestakymmenestä yleisimmästä isoisästä. Aikavälillä 2002–2011 vastaava luku on 47,38

prosenttia – se on edelleen paljon, mutta suunta on oikea.

Huomattavaa on, että tarkastelujakson 1992–2001 toiseksi yleisin isoisä Baubon's Oklahoma Oliwer on tuoreemmassa listauksessa itse edelleen kuudennella sijalla. Lisäksi se

on listalla ensimmäisenä olevan Bell Peppers Datapenin isoisä, kolmantena olevan Honey Melon Hartley Henryn isoisä sekä neljännellä sijalla olevan Sandcastle's Truth Or Daren isoisä isän puolella ja isoisä emän puolella. Eli sen vaikutus on säilynyt vahvana kannassa edelleen.

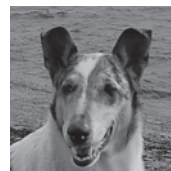
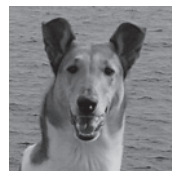
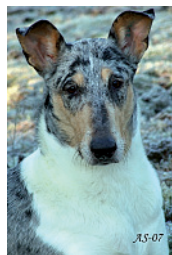
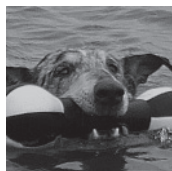

Nykytilanne

Käytetyimmät nartut

Narttu	Synt.	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
Wild Wind's Naughty by Nature	1999	3	29	1,54%	12	77	3	29
Dalimattas Smooth Showrose	2000	3	28	1,48%	13	74	3	28
Dandinas Dreams'N Wishes	1999	4	27	1,43%	4	23	4	27
Pinehillside's Black'N Beauty	2002	4	23	1,22%	6	39	4	23
Fatikon Nahkiainen	2004	3	23	1,22%	9	53	3	23
Cinnaberry's Way of Life	2002	3	22	1,17%	3	19	3	22
Kareina Kohtalon Kutsu	2000	3	21	1,11%	3	19	3	21
Flying Heartbreakers Every Inch A Lady	2007	3	20	1,06%	2	10	4	27
Sandcastle's Oopsideitagain	2000	3	20	1,06%	16	72	3	20
Baubon's Tiktak	2000	4	20	1,06%	15	69	4	20
Goldlady's Fancy Blue	2001	3	20	1,06%	12	70	3	20
Dalimattas Lady Butterfly	2001	3	20	1,06%	5	21	3	20
Timonan Neat Nefertiti	2003	3	19	1,01%	10	59	3	19
Syystai'an Auringonkukka	2004	3	18	0,95%	8	49	3	18
Sandcastle's Nylon Beat	2002	4	18	0,95%	2	5	4	18
Honey Melon Hadley Capriola	2000	3	18	0,95%	1	7	3	18
Sandcastle's Tickled Pink	2004	3	17	0,90%			4	23
Sandcastle's Snapcrackle Pop	2001	2	17	0,90%	2	4	2	17
Eversti Överin Rubiini	2002	3	17	0,90%	2	14	3	17
Dandinas Like an Angel	2002	3	17	0,90%	4	21	3	17
Ecstasy Krasna Louka	2004	2	17	0,90%	3	13	2	17

Taulukko 12. Jalostukseen eniten käytetyt nartut vuosina 2002–2011. Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Taulukosta havaitaan narttujen jalostuskäytön olevan melko tasaista käytetyimpien narttujen osalta. Yhtään narttua ei pennutettu enempää kuin neljä kertaa. Narttujen jälkeläismäärät ovat luonnollisesti huomattavasti pienempiä verrattuna käytetyimpiin uroksiin. Toisen polven jälkeläismääräistä

voidaan tehdä suuntaa-antavia päätelmiä siitä, minkä jalostusnarttujen jälkeläiset ovat vaikuttaneet rodun jatkojalostukseen. Luvuista voidaan päätellä, että kaikki määrällisesti paljon jälkeläisiä jättäneet nartut eivät välttämättä ole olleet jalostuksellisesti rodulle kovin merkittäviä. Suurimmat

toisen polven jälkeläismäärät ovat kyllä ensimmäiseksi ja toiseksi sijoittuneilla Wild Wind's Naughty By Naturella ja Dalimattas Smooth Showrosella, mutta seuraavat löytyvätkin jaetulta kahdeksannelta sijalta; Sandcastle's Oopsididitagain, Baubon's Tiktak ja Goldlady's Fancy Blue.

4.1.3

Rodun populaatiot muissa maissa

Sileäkarvainen collie on maailmanlaajuisesti pieni rotu. Suomessa rekisteröidään selkeästi eniten sileäkarvaisia koko Euroopassa.

Rodun kotimaan Iso-Britannian rekisteröinnit jäävät noin kolmannekseen Suomen määristä. Iso-Britanniaan on viety useampia koiria Suomesta, sekä joitain myös muualta Euroopasta. Tätä nykyä sieltä on vaikea löytää mitään uutta suomalaiseseen jalostukseen.

Pohjoismaista Ruotsin kanta on Suomen jälkeen laa-

jin, vuosittaiset rekisteröinnit ovat viime vuosina vaihdelleet, mutta jääneet reilusti alle sadan pennun. Tanskan ja Norjan rekisteröinnit ovat jääneet muutamaa pentueeseen vuodessa. Ruotsissa pitkä- ja sileäkarvaisten collieiden risteyttäminen on sallittua ja populaatiot ovat siten osittain yhtenäiset. Tätä mahdollisuutta ei tosin kovin usein käytetä. Ruotsissa, kuten muissakin Pohjoismaissa ja suurella osalla Keski-Eurooppaa, jalostuskoirien dokumentointi etenkin terveyden osalta on tarkkaa. Pohjoismaissa on kautta historian tehty tiiviisti jalostusyhteistyötä ja koirat polveutuvat suurelta osin yhteisistä taustoista.

Keski-eurooppalaiset sileäkarvaiset collit ovat hyvin pitkälle saman sukuisia kuin suomalaiset koirat. Saksassa rekisteröidään seuraavaksi eniten sileäkarvaisia Suomen jälleen (viime vuosina 100 150 pentua vuodessa). Myös Tsekin tasavallassa rotu on kohtuullisen suosittu, vuosittaisen rekisteröinnin lähestyessä sataa pentua.

Yhdysvalloissa colliepopulaatio on määrällisesti erittäin suuri, collien ollessa American Kennel Clubin rekisteröintitilastoissa 36. yleisin rotu (AKC ei tee eroa sileä- ja pitkäkarvaisen välillä), mutta toistaiseksi Eurooppaan on tuotu hyvin suppea otos kannasta.

Nykytilanne

4.1.4 Yhteenvedo populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Sileäkarvaisen collien suosio on Suomessa on ollut koko ajan noususuunnassa, vuosi 2012 oli rekisteröinneissä kaikkien aikojen suurin. Suomalaista colliekantaa pidetään maailmanlaajuisesti edelleen korkeatasoisena ja hyvin dokumentoituna.

Jalostuskoirista osa on kuitenkin tasoltaan alle Suomen Collieyhdistys ry:n suosittelemien jalostusyksilöiden vähimmäisvaatimusten. Geenipoolin riittävän laajuuden näkökannalta eri koirien mahdollisimman laaja jalostuskäyttö olisi hyvin suositeltavaa, mutta toisaalta tulee pyrkiä käyttämään mahdollisimman hyvin dokumentoituja ja laadukkaita jalostuskoiria.

Maailmanlaajuisestikin sileäkarvaisten collieiden kanta ei ole suuri. Geneettistä monimuotoisuutta tulisi pyrkiä säilyttämään huolellisesti, koska suurin osa kannasta on kuitenkin läheistä sukua toisilleen. Amerikkalaiset suvut ovat eriytyneet eurooppalaisista, ja sieltä tuotujen koirien kaut-

ta on saavutettavissa todellista ulkosiitosta, kun niitä yhdistetään eurooppalaisiin linjoihin. Tuontikoirien käytössä on kuitenkin huomioitava, että niiden yhdistäminen mahdollisimman erisukuisiin koiriin antaa suurimman hyödyn geenipoolin kannalta. Tuontien kohdalla riskit terveyden ja luonneominaisuuksien suhteen tulee aina huomioida erityisen tarkasti.

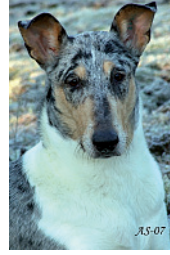
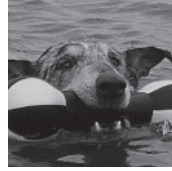
Jalostukseen käytettyjen koirien keskimääräisessä iässä ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia. Uroksien keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on hieman vajaa viisi vuotta ja nartuilla hieman alle neljä vuotta.

Tehollinen populaatiokoko on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut rodussa hienoisessa nousussa. Isät emät-suhde on pysynyt tasaisesti hieman 0,6 yläpuolella, toivottua muutosta ei ole tapahtunut. Kaikista uroksista jalostukseen käytettyjen osuus on viime vuodet ollut tasaisesti 10-12 prosentin luokkaa. Viimeisen kahden tarkasteluvuoden lasku selittyy sillä, että vuosiluokkien nuorimmat koirat ovat vielä jalostusuransa

alussa. Kaikista nartuista jalostukseen käytettyjen osuus on laskenut tasaisesti koko viime vuosikymmenen.

Yhteensä viisi urosta ylittää tällä hetkellä kokonaisjälkeläismäärällään suositellun viiden prosentin osuuden sukupolven aikana syntyneistä pennuista. Yhtä lukuun ottamatta nämä urokset ovat kuitenkin vanhoja ja jalostusuransa päättäneitä. Joukon nuorinkin on myyty pois Suomesta.

Vaikka tiettyjä selvästi ylikäytettyjä uroksia ei rodussa enää suosita, käytetyimmät urokset ovat kuitenkin sukua toisilleen. Tehollisen populaatiokoon maksimista jäädyään vielä kauas, laskennallisen arvon ollessa noin 45 prosenttia. Eri yksilöiden perimän hyödyntämistä jatkojalostuksessa tulisi edelleen tehostaa huomioiden valinnoissa mm. yleisesti kannassa jo esiintyvät isoisät ja emälinjat. Sukuyhdistelmiä suunnitellessa tulisi hakea mahdollisuuksien mukaan uudenlaisia vaihtoehtoja ja samojen tai suvuiltaan hyvin samankaltaisten yhdistelmien toistamista tulisi välttää.

Populaation rakenne...
Luonne ja...

Sileäkarvaisen collien sukusiitosaste on laskusuunnassa, mikä on erinomaista ottaen huomioon miten pieni kanta rodussa on. Edelleen tulee pyrkiä tekemään mahdollisimman erilaisia yhdistelmiä ja välttää samankaltaisten yhdistelmien tekoa (vaikka sen sitten olisi tehnytkin

kilpaileva kasvattaja menestyksekkäästi). Kasvattajien tulisi pyrkiä käyttämään jalostusvalintojensa tukena riittävän pitkiä, vähintään seitsemän sukupolven mittaisia sukutauluja. Viidellä sukupolvella tarkasteltuna yhdistelmien todelliset sukulaisuudet eivät välttämättä tule esille.

Populaation geneettisen elinvoimaisuuden turvaamiseksi olisi tärkeintä huomioida eri urosten riittävän laaja jalostuskäyttö ja pyrkiä välttämään niin paljon kuin mahdollista samojen yksilöiden runsasta kertautumista sukutaulun kaukaisemmissa sukupolvissa.

Nykytilanne

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Sileäkarvainen collie soveltuu luonteensa puolesta sekä seura- että harrastuskoiraksi eri koiraurheilulajeihin. Varsinaista työkäyttöä paimenena ei nykypäivänä juuri ole.

Sileäkarvaisia collieita on toiminut tai toimii mm. opaskoirana, avustajakoirana ja erilaisissa

vapaaehtoistehtävissä, kuten pelastuskoirana ja terapiakoirana.

Jalostusvalinnoissa tulee kiinnittää huomiota siihen, että collien luonne vastaa rotumääritelmää. Paimenkoiraroduille ominainen työskentelyhalu ja toimintakyky pitää saada yhä vahvistumaan kannassa.

4.2.1

Rotumääritelmän mukainen luonne

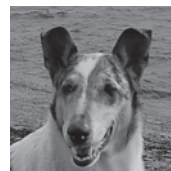
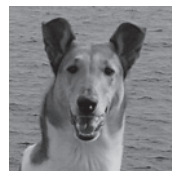
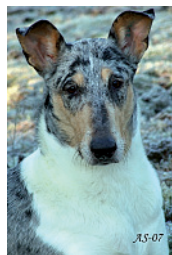
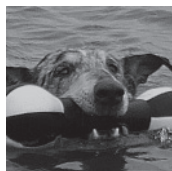
Rotumääritelmän mukaan sileäkarvainen collie on luonteeltaan älykäs, valpas ja toiminnanhaluinen. Sileäkarvainen collie on iloinen ja ystävällinen, ei vähääkään hermostunut eikä aggressiivinen.

4.2.2

Jakautuminen eri linjoihin

Rotu ei ole jakautunut erikseen näyttely- ja käyttölinjoihin.

Luonne ja
käyttäytyminen

4.2.3

Luonteen ja käyttöominaisuuksien arviointi PEVISA-ohjelmassa

Rodun PEVISA-ohjelmaan ei ole sisällytetty luonteen tai käyttöominaisuuksien arviointia.

4.2.4

Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Luonteen ja käyttäytymisen arvioiminen päivittäistilanteissa ei ole yksioikoista. Ihmisten kokemukset omasta koirastaan ovat subjektiivisia. Toiselle hankala koira voi olla osaavimmissa käsissä todellinen helmi. Tärkeintä on, että oikeanlainen koira/rotu osuu oikeaan käyttötarkoitukseen.

Käytännössä luotettavinta tietoa luontees- ta saadaan standardisoiduista testeistä. Rotuyhdistys on teettänyt myös kyselyn koskien koirien käyttäytymistä. Vastausten vähyydestä johtuen tulokset ovat lähinnä suuntaan antavia. Kyselyyn palataan seuraavassa kappaleessa myöhemmin.

4.2.5

Luonteen arviointivälineitä

Luonteen arvioinnissa voidaan käyttää apuna luonnetestejä ja MH-kuvausta. Rotujärjestö suoritti myös vuonna 2012 kyselyn jäsenis- tön keskuudessa koskien koiran luonnetta ja käyttäytymistä.

Nykytilanne

Luonnetesti

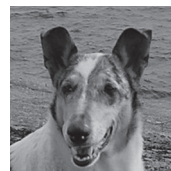
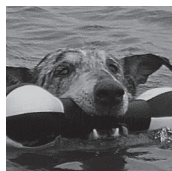
Luonnetestin avulla voidaan arvioida koirien luonnetta ja rodun tilannetta. Jalostuskoiran vaikutus rotuun voidaan arvioida parhaiten jälkeläisten luonnetestitulosten avulla, ja luotettavan arvion saamiseksi jälkeläisiä pitäisi testata mahdollisimman paljon. Kasvattajien asenteet ovat testimäärien suhteen erittäin tärkeitä. Heidän pitäisi kannustaa kasvattiensa omistajia testauttamaan koiransa.

Tutkimusten mukaan parhaimmat vaikutukset rodun luonteeseen saadaan karsimalla jalostuksesta kaikki suuria pelkoreaktioita ilmentävät koirat. Jalostuskoira ei saa pelätä uusia tilanteita, ihmisiä, ääniä eikä muita jokapäiväisiä ympäristötekijöitä. Jos jalostukseen käytetään vain rohkeita koiria, voidaan tutkimusten mukaan samalla parantaa toimintakykyä, kovuutta ja ääniherkkyyttä, koska nämä luonteen ominaisuudet ovat kytkeytyneet toisiinsa. Kasvattajien on kuitenkin pystyttävä arvioimaan rehellisesti jalostuskoirien luonnetta voidakseen vähentää pelkoreaktioita rodussa.

Sileäkarvaisia collieita on luonnetestattu vuosina 1985–2011 yhteensä 838 koiraa. Seuraavassa taulukossa on esitetty luonnetestattujen sileäkarvaisten collieiden määrä sekä hylättyjen testien osuus vuosittain.

Vuosi	Testattuja	Hylätty/keskeytetty	Hyl-%
1985	2	0	0 %
1986	4	3	75 %
1987	3	2	67 %
1988	1	1	100 %
1989	2	1	50 %
1990	1	0	0 %
1991	5	3	60 %
1992	17	1	6 %
1993	27	5	19 %
1994	23	6	26 %
1995	8	3	38 %
1996	14	3	21 %
1997	17	5	29 %
1998	29	3	10 %
1999	40	5	13 %
2000	46	7	15 %
2001	34	3	9 %
2002	47	4	9 %
2003	37	11	31 %
2004	57	8	14 %
2005	57	9	16 %
2006	59	9	15 %
2007	57	17	30 %
2008	58	12	21 %
2009	67	18	27 %
2010	49	10	20 %
2011	77	17	22 %
Yhteensä	838	166	20 %

Taulukko 13. Luonnetestattujen sileäkarvaisten collieiden määrä vuosina 1985–2011 sekä hylättyjen/keskeytettyjen testien määrä ja osuus vuosittain.

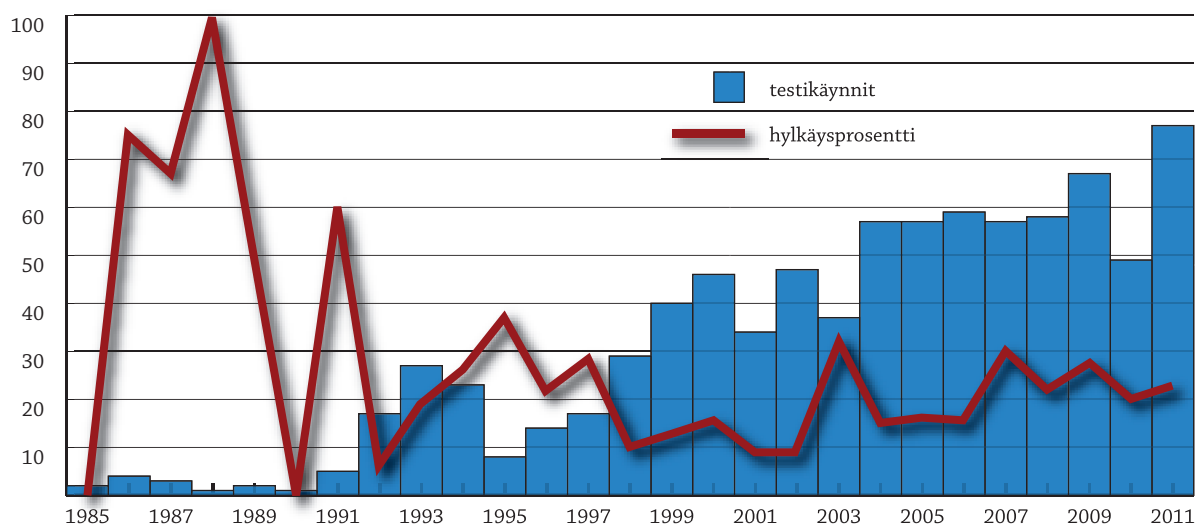
Luonne ja käyttäytyminen

Pidemmillä aikavälillä testattujen koirien määrä on kasvanut, ja viime vuosina määrä on pysynyt tasaisena. Vuonna 2010 testimäärässä olevaa notkahdusta ei voida selittää ainakaan rekisteröintimäärillä, koska 2007 rekisteröitiin enätysmäärä koiria. Testattavien koirien määrään vaikuttaa posi-

tiivisesti osaltaan se, että collie voi saavuttaa muotovalion arvon palveluskoirakokeen koulutustunnuksen lisäksi myös hyväksytyllä luonnetestillä.

Viimeisen vuosien aikana hylättyjen testien määrä on pysynyt samalla tasolla, josta

notkahdusta lukuun ottamatta. Toisaalta vuosittainen osuus voi hieman vaihdella tilastollisesti pienestä koiramäärästä johtuen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana hyväksytyyn testitulokseen on saavuttanut 79,7 prosenttia testatuista koirista. Näin ollen joka viides sileäkarvainen collie hylätään luonnetestissä.

Kuva 6. Luonnetestikäyntien määrän & hylkäysprosentin kehitys.

Koira saa luonnetestistä hyväksytyyn tuloksen, kun loppupistemäärä ylittää +75 pistettä ja koira on saanut positiiviset arvosanat terävyydestä, hermorakenteesta, luoksepäästävydestä ja laukauspelottomuudesta. Vuosien 1996-2011 välisenä aikana terävyyden takia ei ole hylätty ainuttakaan sileäkarvaista colliea, negatiivisen

arvosanan hermorakenteesta on saanut 51 koiraa (6,9 prosenttia) ja luoksepäästävydestä viisi koiraa (0,7 prosenttia). Laukauksiin negatiivisella tavalla reagoi 41 koiraa (5,5 prosenttia).

Rodun ihanteelliset arviot eri luonnetestin osa-alueissa on

määritellyt rotuyhdistyksen työryhmä käyttäen apunaan luonnetestituomaria, jolla on pitkäaikainen kokemus rodusta.

Sileäkarvaisen collien luonnetestin ihanteelliset arvosanat osa-alueittain on esitetty seuraavassa taulukossa:

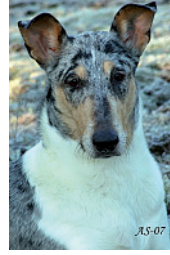
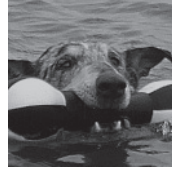
Nykytilanne

Osa-alue	Arvosana	Selite
Toimintakyky	+2	Hyvä (suuri)
	+1	Kohtuullinen
Terävyys	+3	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	+1	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
Puolustushalu	+3	Kohtuullinen, hillitty
	+1	Pieni
	-1	Haluton
Taisteluhalu	+3	Suuri
	+2	Kohtuullinen
Hermorakenne	+2	Tasapainoinen (suhteellisen rauhallinen)
	+1	Hieman rauhaton
Temperamentti	+3	Vilkas
	+2	Kohtuullisen vilkas
Kovuus	+3	Kohtuullisen kova
	+1	Hieman pehmeä
Luoksepäästävyys	+3	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
	+2a	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen
	+2b (+2)	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
Laukauspelottomuus	+++ (+)	Laukausvarma
	++	Laukauskokematon

Taulukko 14. Luonnetestin osa-alueiden ihannearvosanat sileäkarvaisella colliella. Suluissa on esitetty vuosina 1996–2006 voimassa olleet arvosanat.

Jos tarkastellaan tyypillistä sileäkarvaista collietta luonnetestien valossa, tyypillinen yksilö olisi tällainen:

Yleisimpien arvosanojen mukainen sileäkarvaisen collien luonnetestiprofiili		
Toimintakyky	+1	Kohtuullinen
Terävyys	+1	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
Puolustushalu	+3	Kohtuullinen, hillitty
Taisteluhalu	+2	Kohtuullinen
Hermorakenne	+1	Hieman rauhaton
Temperamentti	+2	Kohtuullisen vilkas
Kovuus	+1	Hieman pehmeä
Luoksepäästävyys	+3	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
Laukaukset	+++	Laukausvarma
Loppupisteet		+ 157 p.

Luonne ja
käyttäytyminen

Tämä perustui siis vain tulosten kappalemääräiseen jakaumaan, mukaan otettiin kappalemääräisesti yleisin arvosana. Tulos on ihanneprofiilin mukainen.

Enemmän oikeaa tilannetta valaisee varmasti seuraava taulukko. Siinä on esitetty luonnetestin osa-alueiden arvosanojen osuudet vuosien 1985–2011 testituloksista.

Osa-alueiden arvosanojen jakaumat 1980–2011

Punaisella lihavoiduilla on esitetty osa-alueen yleisin arvosana, keltaisella taustalla ideaaliarvosanat

Arvosana	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Laukaukset	%
+3	0,0%	20,5%	41,7%	6,6%	0,0%	37,1%	6,9%	65,3%	varma	56,8%
+2	5,5%	2,0%	4,7%	50,1%	3,3%	48,7%	0,1%	32,0%	kokematon	35,9%
+1	48,9%	77,5%	39,5%	0,4%	89,3%	10,1%	68,4%	1,8%	ärtyisä	1,8%
-1	41,6%	0,0%	14,1%	35,7%	6,6%	3,7%	0,0%	0,7%	altis	5,3%
-2	4,0%	0,0%	0,0%	6,6%	0,8%	0,4%	24,3%	0,0%	arka	0,3%
-3	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%		
Ihannearvosanoja	54,4%	98,0%	95,3%	56,7%	92,6%	85,8%	75,3%	97,3%		92,7%
Negat.arvosanoja	45,6%	0,0%	14,1%	42,9%	7,4%	4,1%	24,5%	0,8%		5,6%

Taulukko 15. Luonnetestitulosten osa-alueiden jakautuminen vuosina 1985–2011. Lihavoidulla on esitetty osa-alueen yleisin arvosana, tummenetulla taustalla rodun ideaaliarvosanat. Ihannearvosanojen osuudet ja negatiivisten arvosanojen osuudet kaikista arvosanoista on laskettu osa-alueittain. Laukauspelottomuudessa on huomioitu vain vuoden 1996 jälkeen annetut arvosanat. Käytetyt merkinnät: I toimintakyky, II terävyys, III puolustushalu, IV taistelutahto, V hermorakenne, VI temperamentti, VII kovuus, VIII luoksepäästävyys.

Sileäkarvaiset colliet saavat lähes poikkeuksetta rodun ihanneolliset arvosanat terävyydestä, puolustushalusta, hermorakenteesta, temperamentista, luoksepäästävyydestä sekä laukauspelottomuudesta. Luonnetestin antaman tiedon pohjalta on jalostuksessa huomiota kiinnitettävä erityisesti toimintakyvyn ja taisteluhaluun parantamiseen sekä kovuuteen. Arkuus/rohkeus on voimakkaasti periytyvää, eikä luonteen jalostuksessa voida

edetä, ellei jalostukseen käytettäviä koiria valittaessa oteta huomioon ominaisuutta huomioon. Jalostusyksilöiksi tuleekin valita mahdollisimman rohkeita koiria.

Toimintakyky on luonnetestin tärkeimpiä osa-alueita ja sitä arvioidaan koko testin ajan. Sileäkarvaisista collieita lähes puolet (45,6 prosenttia) saa negatiivisen arvosanan toimintakyvystä ja vain hyvin pieni osa (5,5 prosenttia) ylittää arvosanaan +2, hyvä (suuri).

Taisteluhalu on luonneominaisuus, joka toimintakyvyn ohella auttaa koiraa selvittämään erilaisia tilanteita. Negatiivisten arvosanojen osuus tässä osa-alueessa on edelleen liian suuri (42,9 prosenttia) ja arvosanan +3, suuri, osuus aivan liian alhainen (6,6 prosenttia). Pienoinen parannus edellisen JTO:n negatiivisten arvosanojen osuuteen on kuitenkin todettavissa (ennen 44,5 prosenttia).

Nykytilanne

Myös kovuudesta sileäkarvaiset collit saavat liian usein negatiivisen arvosanan: 24,5 prosenttia testatuista koirista saa arvosanan 2, pehmeä, tai 3, erittäin pehmeä. Tässäkin on kuitenkin tapahtunut hienoista parannusta edelliseen JTO:n tarkasteluväliin, jolloin luku oli 28,7 prosenttia.

Laukauspelottomuudesta vain pieni osa saa negatiivisen arvosanan (5,6 prosenttia). Tässä on lähes yhden prosenttiyksikön kasvu edelliseen JTO:hon nähden. Yli kolmasosa (35,9 prosenttia) saa arvosanan laukauskokematon (edellinen JTO 36,3 prosenttia). Koska osa-alueen tärkeys palveluskoiralle on merkittävä, laukausvarmojen arvosanojen osuus pitäisi olla korkeampi. Toisaalta tulee muistaa, että ampumisen arvostelussa on

tuomarien kesken hajontaa. Osittain tästä syystä laukauskokematon-kohdassa on hyvin eri tavoilla reagoivia koiria.

Vaikka hermorakenteesta saatavat arvosanat ovat valtaosin positiivisia (92,6 prosenttia), korkeamman arvosanan +2, tasapainoinen (suhteellisen rauhallinen), osuus on liian alhainen (3,3 prosenttia). Hermorakenne on koiran tärkeimpiä ominaisuuksia ja se vaikuttaa normaalista arkielämästä selviytymisen lisäksi koiran koulutettavuuteen. Luonnetestiominaisuuksista hermorakenteelle on alhaisin periytyvyysaste, mutta silti sitä ei saa sivuuttaa jalostusvalinnoissa. Negatiivisen arvosanan hermoista saaneita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taistelu-tahto	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys
%	45 %	0 %	14 %	42 %	7 %	4 %	24 %	1 %
kpl	378	0	117	356	62	34	204	7

Taulukko 16. Negatiivisten arvosanojen osuudet annetuista arvosanoista.

Seuraavassa taulukossa vielä loppupisteiden kehitys rodussa, vaikka loppupistemäärä itsessään ei välttämättä vielä kerro koiran luonteesta kovinkaan paljon.

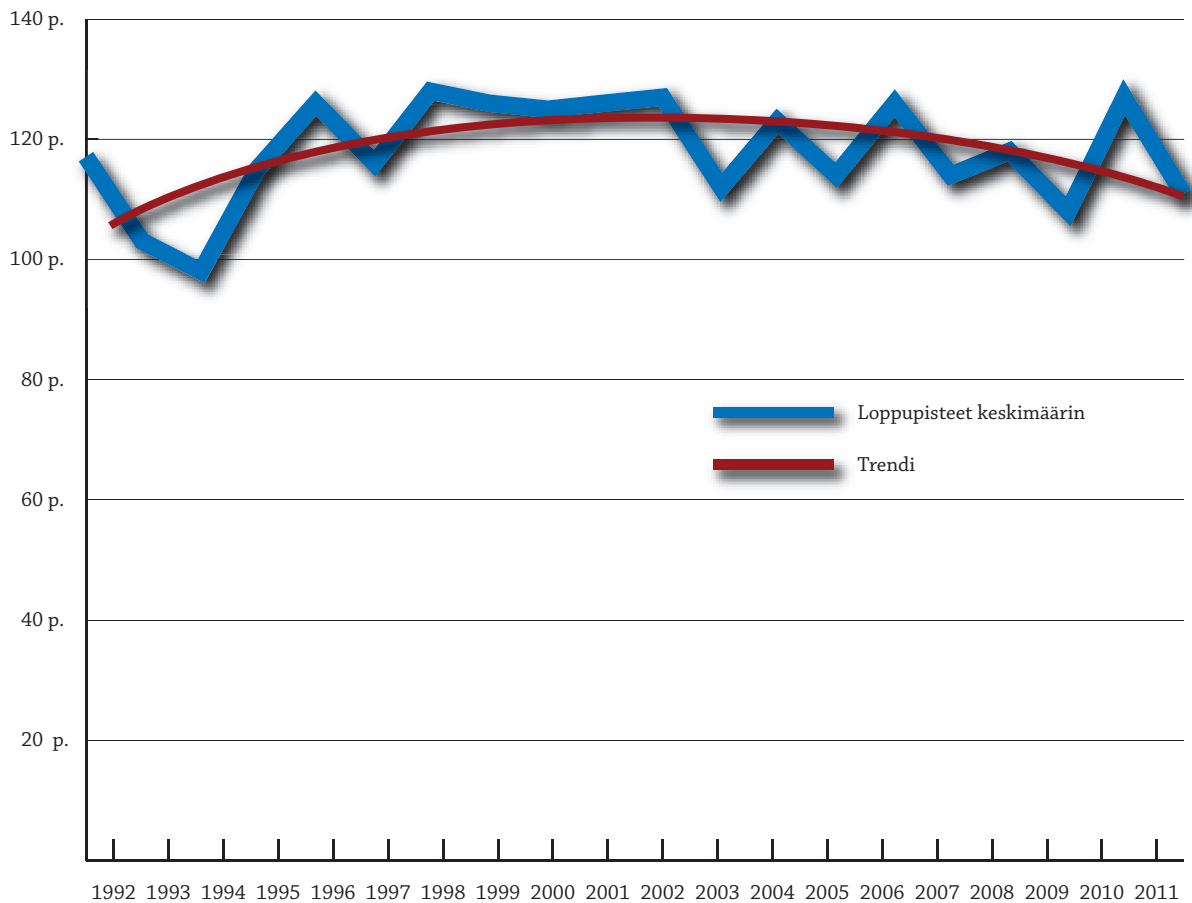
	1985 2011	1996 2011
Sileäkarvainen collie	116,6	119,5

Taulukko 17. Luonnetestin loppupisteiden keskiarvot.

Luonne ja
käyttäytyminen

Kuva 7. Loppupisteiden kehitys ja trendi.

Jos tarkastellaan vielä kohta kohdalta testitulosten kehittymistä, voidaan huomata, että isoja muutoksia ei ole tapahtunut oikeastaan missään

osa-alueessa. Ne ominaisuudet, mitä ei erityisesti jalosteta, säilyvät yleensä kannassa ennallaan, ja niin tässäkin on käynyt.

	Toimintak.	Terävyys	Puolustush.	Taisteluh.	Hermor.	Temperam.	Kovuus	Luoksep.
1990 1994	3,47	1,56	2,47	3,47	3,94	4,50	2,60	5,29
1995 1999	3,58	1,64	2,44	3,65	4,01	4,64	2,80	5,64
2000 2004	3,61	1,47	2,29	3,53	3,99	4,45	2,86	5,66
2005 2009	3,53	1,49	2,39	3,59	3,93	4,59	2,83	5,69
2010 2011	3,60	1,34	2,28	3,59	3,91	4,54	2,94	5,62

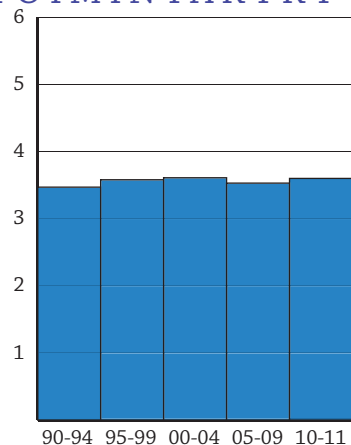
Taulukko 18. Osa-alueiden skaalattujen arvosanojen kehittyminen ajanjaksoittain. Arvosanat on skaalattu asteikolle 1–6 voimakkuuden mukaan (1=ominaisuuden heikoin tasi, 6=voimakkain taso). Keskeyttäneet on poistettu laskennasta.

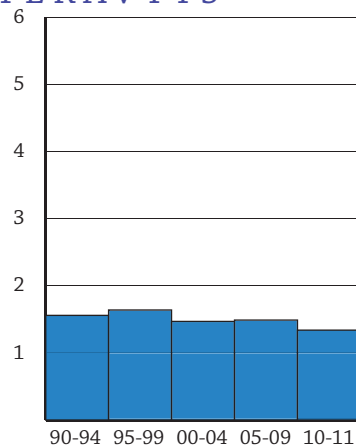

Nykytilanne

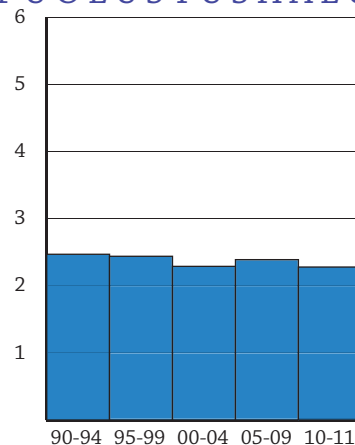
TOIMINTAKYKY

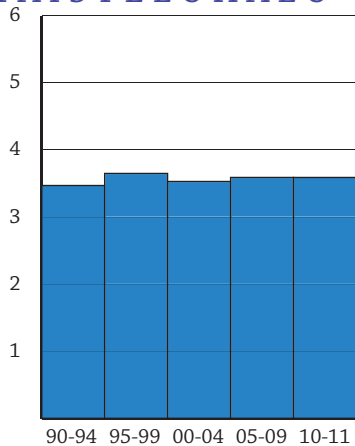
TERÄVYYS

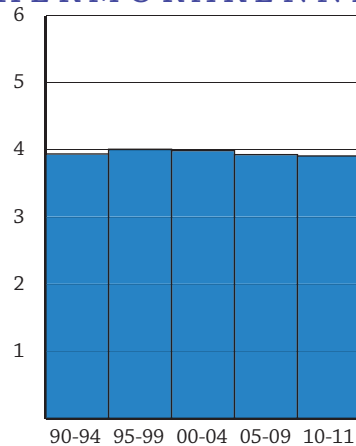
PUOLUSTUSHALU

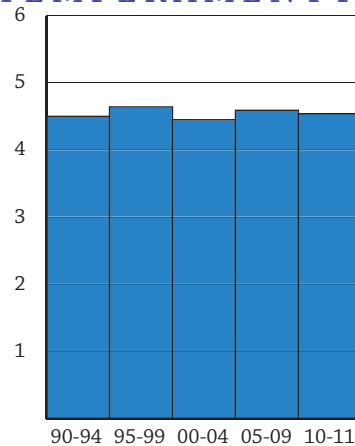
TAISTELUHALU

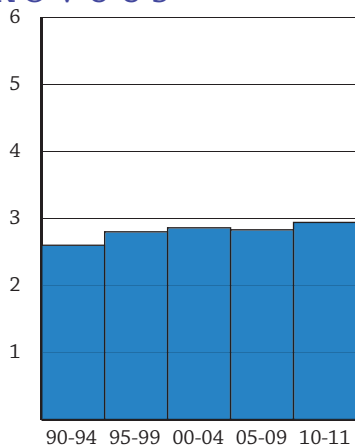
HERMORAKENNE

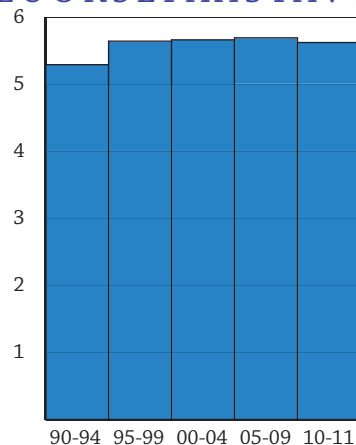
TEMPERAMENTTI

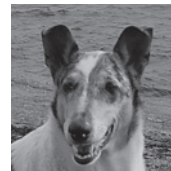
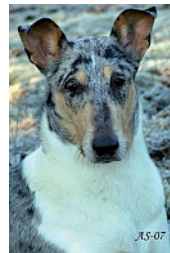
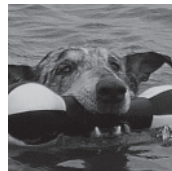
KOVUUS

LUOKSEPÄÄSTÄVYYS

Kuvat 8A–8H. Luonnetestin osa-alueiden kehitys eri ajanjaksoina.

Luonne ja
käyttäytyminen

MH-kuvaus

Suomessa tuli viralliseksi 1.1.2010 ruotsalainen MH-kuvaus (mentalbeskrivning hund). MH-kuvaus on luonteenkuvaus, jossa kirjataan monen eri luonteen osa-alueen suuruus asteikolla 1-5. Osa-alueet kootaan ominaisuuksiin uteliaisuus/pelottomuus, aggressiivisuus, sosiaalisuus, leikkisyys ja saalisinnostus.

toiseksi toivotuin reaktio ja harmaalla vielä hyväksyttävissä oleva toiminta. Ihanneprofiili on esitetty seuraavalla sivulla. Alla oleva kuvaaja kuvaa Suomessa MH-kuvattujen sileäkarvaisten collieiden arvosanojen numeerista jakaumaa.

Kun alla olevaa kuvaajaa vertailee ihanneprofiiliin, on havaittavissa että leikkisyys ja saalis-

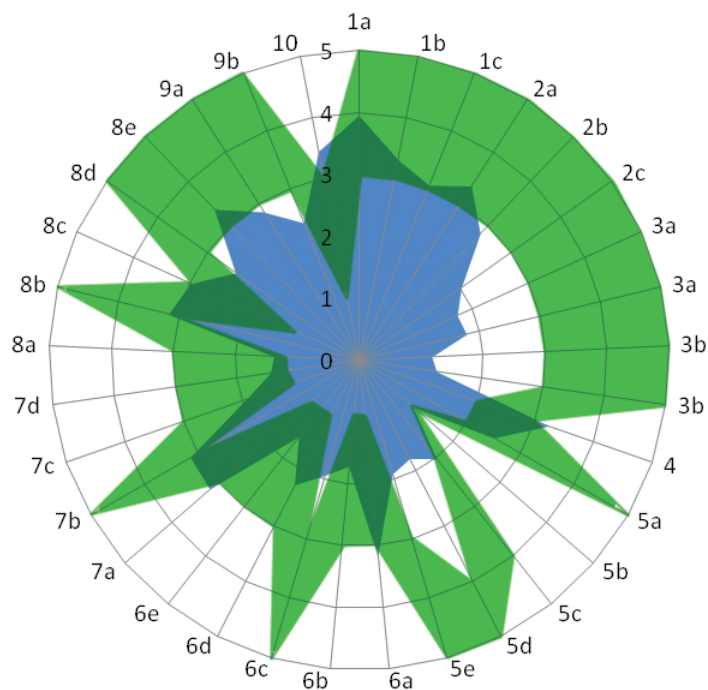
innostus on liian vähäistä, ja uteliaisuutta/pelottomuutta on rodussa liian vähän. Myöskin ääniin reagointi näyttää olevan negatiivisempaa kuin profiilissa toivotaan.

Tämä peilaa hyvin luonnetestin osoittamia heikkouksia toimintakyvyssä ja taistelutahdossa. Mutta kuten sanottu, MH-kuvattuja sileäkarvaisia collieita on toistaiseksi Suomessa vähän.

Suomen MH-kuvaus eroaa Ruotsin kuvauksesta muutamalla tavalla. Meillä on kaksi kuvaajaa siinä missä Ruotsissa on yksi. Ikäraja on Suomessa 18 kuukautta ja Ruotsissa 12 kuukautta. Muutoin arvosteluohjeet ovat pääpiirteittäin samanlaiset.

Suomessa on virallisesti MH-kuvattu vasta 50 sileäkarvaista collieita (08/12 mennessä). Näistä neljä koiraa on ohjaaja keskeyttänyt.

Suomen Collieyhdistys ry on pyytänyt Katri Leikolaa (LT-tuomari) ja Irene Puputti (LT-tuomari, MH-kuvaaja) laatimaan MH-kuvauksen ihanneprofiilin collieille. Taulukossa on merkitty vihreällä pohjalla toivotuin reaktio, keltaisella

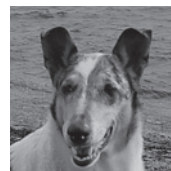
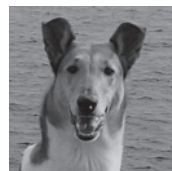
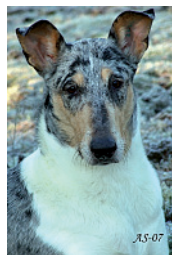
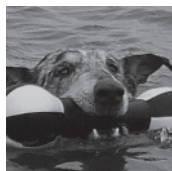

Kuva 9. Suomessa virallisesti MH-kuvattujen sileäkarvaisten collieiden (50 kpl) kuvausten numeerisista keskiarvoista koottu diagrammi (kuvattu sinisellä). Vihreä alue osoittaa ihanneprofiilin rajoja.

Nykytilanne

	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai vrittää purra	Välttää kontaktia, väistää	Hyväksyy kontaktin vastamatta siihen, ei väistä	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu jne.
1b. KONTAKTI	Ei lähde vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla	Lähtee mukaan haluttomasti	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TJ:sta	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TJ:sta	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TJ:sta
1c. KONTAKTI Käsitely	Tormuu murisemalla ja/tai vrittää purra	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	Hyväksyy käsittelyn	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	Hyväksyy ja vastaa liiottelulla kontaktilla
2a. LEIKKI 1 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esi- neen vauhdista
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan Korjailee otetta	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TJ irrottaa	Tarttuu heti koko suulla, vetää, tempoo, ravistaa - kunnes TJ irrottaa.
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita	Aloittaa, mutta keskeyttää	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille
3b. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään.	Ei tartu, nuuskii saalista	Tarttuu saaliiseen epäroiden tai viiveellä	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussa/vähintään 3 sek.
4. AKTIVITEETTI-TASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	Tarkkailevainen, tuihattu, voi istua, seistä tai maata	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyvät vähitellen	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana / Rauhallon koko ajan
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa
5c. ETÄLEIKKI Utelaisuus	Ei saavu avustajan luo	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	Saapuu pilloissa olevan puhuvan avustajan luo	Saapuu avustajan luo epäroiden tai viiveellä	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua
5d. ETÄLEIKKI Leikkialu	Ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä katsetaan pois haalarista	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra
6c. YLLÄTYS Utelaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan / Ei mene ollenkaan	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua
6d. YLLÄTYS Jäljelle jäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisenopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumisenopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisäantaa jokaisella ohituskerralla
6e. YLLÄTYS Jäljelle jäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalarin	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsetaan	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
7b. ÄÄNIHERKKYYS Utelaisuus	Ei mene katsomaan	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja seisoo sen vieressä	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee räminälaitteen luo ilman ohjaajan apua
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljelle jäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisenopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumisenopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisäantaa jokaisella ohituskerralla
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljelle jäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia	Osoittaa useita uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta / Ei kiinnostu lainkaan	Katselee aaveita silloin tällöin	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolta ajasta tai koko ajan toista	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	Tarkkailee molempia aaveita koko ajan
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	Peruuttaa enemmän kuin taluttimin mitan tai lähtee paikalta / Pakenee
8d. AAVEET Utelaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / Ei mene ajoissa	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee katsomaan ilman apua
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia / Ei mene ajoissa	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	Ottaa itse kontaktia avustajaan	Innostunut kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu
9a. LEIKKI 2 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esi- neen vauhdista
10. AMPUMINEN	Ei häiriintynyt, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	Kiinnostuu laukauksesta, yleisöstä tms., mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	Keskeyttää leikin/passiivisuuden, lukittuu yleisöä, laukauksia tms. kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta

Luonne ja
käyttäytyminen

Luonne- kysely collieiden omistajille

Rotujärjestö järjesti internet-kyselyn luonneasioista jäsenilleen kesällä 2012. Vastauksia tuli yhteensä 931 kappaletta (sileä- ja pitkäkarvaiset yhteensä).

Oman perheenjäsenten kanssa ei ole ollut ongelmia kuin kahdella yksittäisellä koiralla. Valtaosa suhtautui vieraisiin ihmisiin avoimesti ja ystävällisesti (64,2 prosenttia) tai pidättyväisesti, mutta hyväksyvästi (31,6 prosenttia). Pelokkaisen koirien määrä jäi muutamaan prosenttiin ja suoranaisesti aggressiivisesti ihmisiin suhtautuvia koiria oli vaik yksittäistapauksia. Sileäkarvaista collieta voidaan pitää myös melko koirasosiaalisena rotuna, yli 85 prosenttia koirista tuli omistajien mukaan toimeen toisten koirien kanssa useimmissa tilanteissa. Alle 10 prosenttia suhtautui aggressiivisesti oman sukupuolensa edustajiin tai vieraisiin koiriin yleensä. Pieni osa koirista oli pelokkaita suhtautumisessaan vieraisiin koiriin.

	%-osuus	Lkm
Suhtautuminen omaan perheeseen:		
Avoin ja ystävällinen kaikille perheenjäsenille	94,7%	267
Pidättyväinen joitakin perheenjäseniä kohtaan	4,6%	13
Pelokas joitain perheenjäseniä kohtaan	0,0%	0
Aggressiivinen joitain perheenjäseniä kohtaan	0,7%	2
Suhtautuminen vieraisiin ihmisiin:		
Avoin ja ystävällinen	64,2%	181
Pidättyväinen mutta hyväksyvä	31,6%	89
Pelokas/aristeleva	3,9%	11
Aggressiivinen	0,4%	1
Suhtautuminen vieraisiin koiriin:		
Sosiaalinen lähes kaikkien kanssa	50,2%	142
Sosiaalinen monissa tilanteissa, mutta ei välttämättä tule toimeen kaikkien muiden oman sukupuolensa edustajien kanssa	35,7%	101
Pelokas muita koiria kohtaan	4,6%	13
Vihamielinen oman sukupuolen edustajia kohtaan	6,0%	17
Vihamielinen kaikkia koiria kohtaan	3,5%	10
Vieraat paikat ja uudet tilanteet:		
Sopeutuu välittömästi, välinpitämätön	63,7%	179
Sopeutuu pienen totuttelun jälkeen	34,2%	96
Aristelevala/pelokas	2,1%	6
Erilaiset/uudet alustat (liukkaat tms.):		
Kulkee ongelmitta aina/lähes aina	80,6%	228
Kulkee ongelmitta pienen totuttelun/harjoittelun jälkeen	16,3%	46
Vaatii huomattavasti totuttelua/harjoittelua	2,8%	8
Hankalat alustat joudutaan väistämään lähes aina	0,4%	1
Suhtautuminen koviin ääniin, esim. pamaukset, uusi vuosi jne.:		
Välinpitämätön	27,7%	78
Havaitsee äänen, mutta suhtautuu siihen ilman pelkoa	46,1%	130
Käyttäytyy hieman levottomasti	18,1%	51
Pelokas	7,4%	21
Aggressiivinen	0,7%	2
Yksinolo:		
Ei oleellisia ongelmia	84,1%	238
Lieviä ongelmia (metelöinti, tihutyöt)	15,2%	43
Pahoja ongelmia	0,7%	2
Jatkuivatko ongelmat pentu/nuoruusiän jälkeenkin?		42

Nykytilanne

Kyselyn mukaan sileäkarvaisten collieiden suhtautuminen uusiin tilanteisiin, paikkoihin ja alustoihin ei ole mittava ongelma, suurin osa ei osoita mitään ongelmia ja loput sopeutuvat pienen totuttelun jälkeen. Vain reilu 2 prosenttia raportoi koiransa vaativan huomattavasti totuttelua.

Kyselyn mukaan ehkä suurin ongelma on koirien suh-

tautumisessa koviin ääniin. Yli 25 prosenttia suhtautui niihin eriaistaisin reaktioin. Suurin osa näistä toki käyttäytyi lievästi levottomasti, mutta lähes 7,5 prosenttia vastanneista raportoi koiransa olevan pelokas äänien suhteen. Ääniin reagoivien koirien osuus on todella suuri. Jalostusvalinnoissa tulee huomioida, että käytetään vain koiria, jotka ovat kovia ääniä kuullessaan välinpitämättömiä tai ha-

vaitsevat äänen, mutta suhtautuvat siihen ilman pelkoa.

Yksinolo-ongelmia ilmenee lähes 16 prosentilla koirista. Suurimmalla osalla näistä ongelmat olivat lieviä, erilaisia tihutöitä ja metelöintiä. Huomioitavaa on, että ongelmia raportoinneista 45 koirasta 42 ongelmat jatkuivat vielä pentu-/nuoruusiän jälkeen.

Tilanne muissa maissa

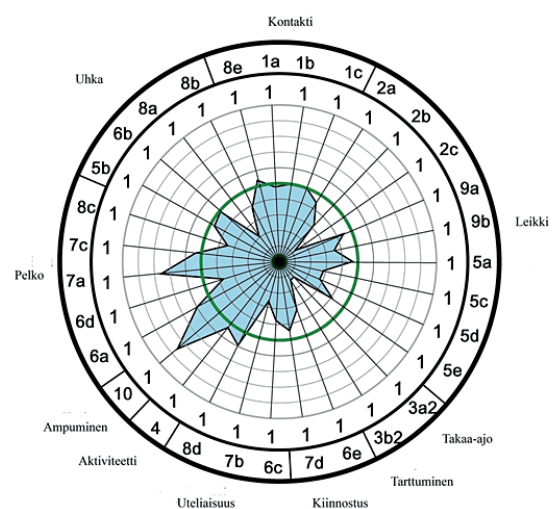
Luonnetestiä vastaava luonteen arviointimenetelmä on käytössä hyvin harvoissa maissa, ja laajemman vertailuaineiston hankkiminen on vaikeaa. Lähinnä meitä ollaan Ruotsissa, jossa on käytössä MH-kuvaus sekä luonnetesti myös (korning).

Ruotsissa MH-kuvaus on ollut jo kauemmin käytössä (kuvattuja sk. collieita yli 400 kpl) ja siellä suoritettu kuvaus on collieilla nykyisin myös jalostuskäytön ehtona. Alla oleva kuva kuvaa Ruotsissa kuvattujen sileäkarvaisten collieiden rotuprofiilin poikkeamia verrattuna palveluskoirien keskimääräiseen profiiliin (rengas).

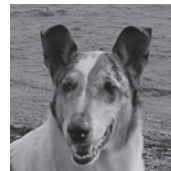
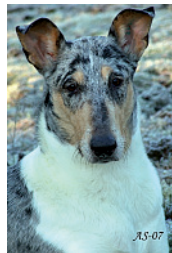
Ruotsissa sileäkarvaisilla collieilla on puutteita samoissa ominaisuuksissa kuin Suomessakin: leikkisyys ja saalisinnostus on liian vähäistä, ja uteliaisuutta/pelottomuutta on rodussa liian vähän.

Suomalaisen ja ruotsalaisen luonnetestien tarkempaa vertailua ei kuitenkaan voida tehdä, koska testeissä on huomattavia eroja ja niissä arvioidaan hieman erilailla luonteen osa-alueita.

Sileäkarvaisten collieiden tiedetään toimivan hyötykoirina Yhdysvalloissa, mutta asiasta ei ole vertailukelpoista tietoa saatavilla.

Kuva 11. Ruotsalaisten sileäkarvaisten collieiden MH-rotuprofiili. Ympyrä kuvaa kaikkien palveluskoirien ominaisuuksia ja tähdenmuotoinen alue sileäkarvaisten collieiden poikkeamaa siitä.

Luonne ja
käyttäytyminen

4.2.6

Käyttö- ja koeominaisuudet

Sileäkarvainen collie kuuluu Suomessa ja Ruotsissa palveluskoirarotuihin, vaikka se ei olekaan FCI:n käyttökoirarotujen listalla. Varsinaista työkäyttöä paimenena ei rodulla tänä päivänä ole. Rotu on kuitenkin säilyttänyt monia työkoiralta toivottavista luonne- ja rakenneominaisuuksista nykypäivään asti, ja harrastuskäytön

sekä palveluskoira-statusken myötä etenkin pohjoismaista kantaa pidetään monipuolisena, sekä erilaisiin koiraurheilulajeihin, että näyttelyihin soveltuvin harrastuskoirina.

Palvelus- ja pelastuskoirakokeet mittaavat koiran luonne- ja käyttöominaisuuksia monipuolisimmin käytettävissä olevista

koemuodoista. Palveluskoirakoe voidaan pitää myös hyvänä fyysisen suorituskyvyn mittarina. Tottelevaisuuskoe ja agility antavat myös tietoa koiran koulutettavuudesta. Vaikka sileäkarvaisen collien käyttö nykypäivänä paimennustehtäviin muutoin kuin harrasteena on harvinaista, myös paimennustaipumusta pyritään rodun piirissä kartoittamaan ja ylläpitämään.

Palveluskoirakokeet

Sileäkarvaisissa collieissa on käyttövalioita yhteensä 5. SM-tasolla collieita on kilpaillut muutamia, ja yksi mitalisija hakukokeessa on saavutettu vuonna 2005.

Palveluskoirakoe on collieiden rodunomainen koe. Collie tarvitsee muotovalion arvoon koulutustunnuksen palveluskoirakokeesta tai hyväksytyn

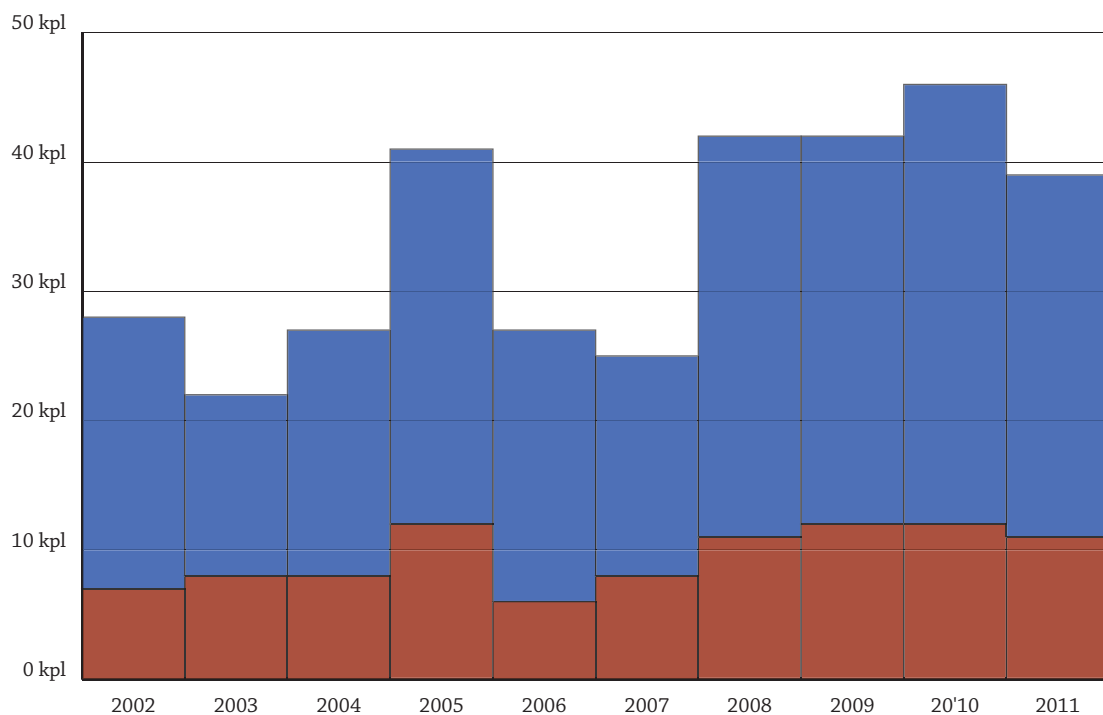
luonnetestin. Palveluskoirakoe koostuu tottelevaisuus- ja maasto-osuudesta, joista molemmista koiran tarvitsee saavuttaa hyväksytty pistemäärä saadakseen koulutustunnuksen. Tottelevaisuusosuudessa testataan myös koiran suhtautuminen laukauksiin. Poikkeuksen tekevät erikoisjälkikoe, jossa ei ole tottelevaisuusosuutta ja joka ei siksi riitä muotovalion arvon rodunomaiseksi kokeeksi, sekä käyttäytymiskoe, joka on palve-

luskoirakokeiden esikoe, joka testaa ennemminkin koiran yhteiskuntakelpoisuutta kuin koulutettavuutta maastolajeihin. Palveluskoiralajeissa menestyvällä koiralla täytyy olla taisteluhalu, toimintakykyä ja riittävän hyvä hermorakenne. Liiallinen pehmeys ja arkuus haittaavat tavoitteellista koulutusta. Seuraavan sivun kuvassa on esitetty vuosittaiset osallistujamäärät palveluskoirakokeisiin.

Nykytilanne

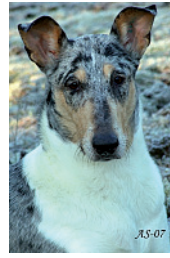

Kuva 12. Palveluskoirakokeissa käyneiden lyhytkarvaisten collieiden määrä ja kokeista tuloksen saavuttaneiden koirien määrä vuosittain. Määrissä ei ole huomioitu käyttäytymiskokeeseen osallistuneita koiria.

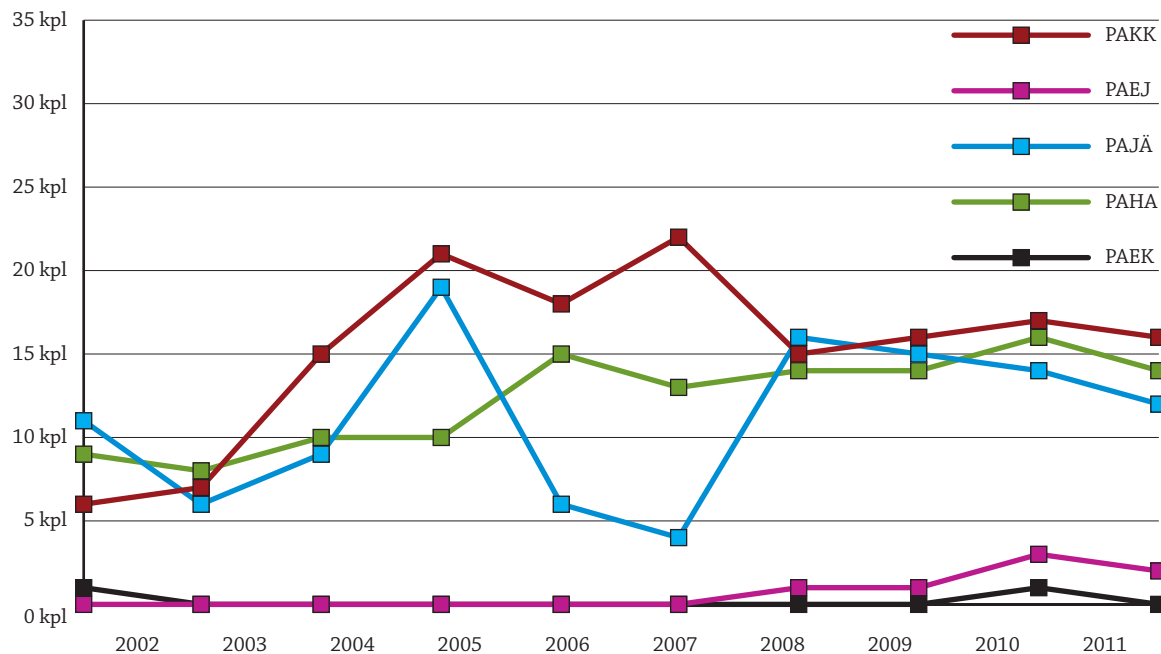
Harrastajamäärät ovat olleet aina suhteellisen pieniä rekisteröityjen koirien määrään nähden. Sileäkarvaisten collieiden osallistumismäärät palveluskoirakokeisiin ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana olleet hieman kasvussa.

den osallistumismäärät palveluskoirakokeisiin ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana olleet hieman kasvussa.

Seuraavan sivun kuvassa on esitetty sileäkarvaisten collieiden eri palveluskoiralajeihin osallistumismäärät vuosittain.

Luonne ja
käyttäytyminen

Kuva 13. Eri palveluskoiralajeihin osallistuneiden lyhytkarvaisten collieiden määrä vuosittain.

Korkein kuvaaja kuvastaa käyttäytymiskokeeseen (PAKK, BH) osallistuneiden sileäkarvaisten collieiden määrää. BH-koe toimii esikokeena palveluskoirakokeille, sen hyväksytty suorittaminen on edellytys sille, että pk-kokeisiin saa osallistua. Käyttäytymiskokeeseen osallistuu melko paljon collieita, mutta valitettavan vain pieni

osa osallistuu enää varsinaisiin palveluskoirakokeisiin.

Haku (PAHA)- ja jälkikoe (PAJÄ) ovat olleet selkeästi suosituimmat lajit, parin viimeisen vuoden ajan ne ovat olleet suosiossa tasavertaisia. Viestikoe (PAVI) on menettänyt suosionsa täysin, yhtään sileäkarvaista

collieita ei ole startannut viestillä viimeiseen kymmeneen vuoteen. Tosin täytyy muistaa, että viestikokeita järjestetään nykyisin hyvin vähän ja harrastajamäärät muidenkin rotujen parissa ovat laskeneet. Etsintäkokeeseen (PAEK) (aiemmin yleiskoe) ja erikoisjäljelle (PAEJ) on osallistunut vain muutamia sileäkarvaisia collieita.

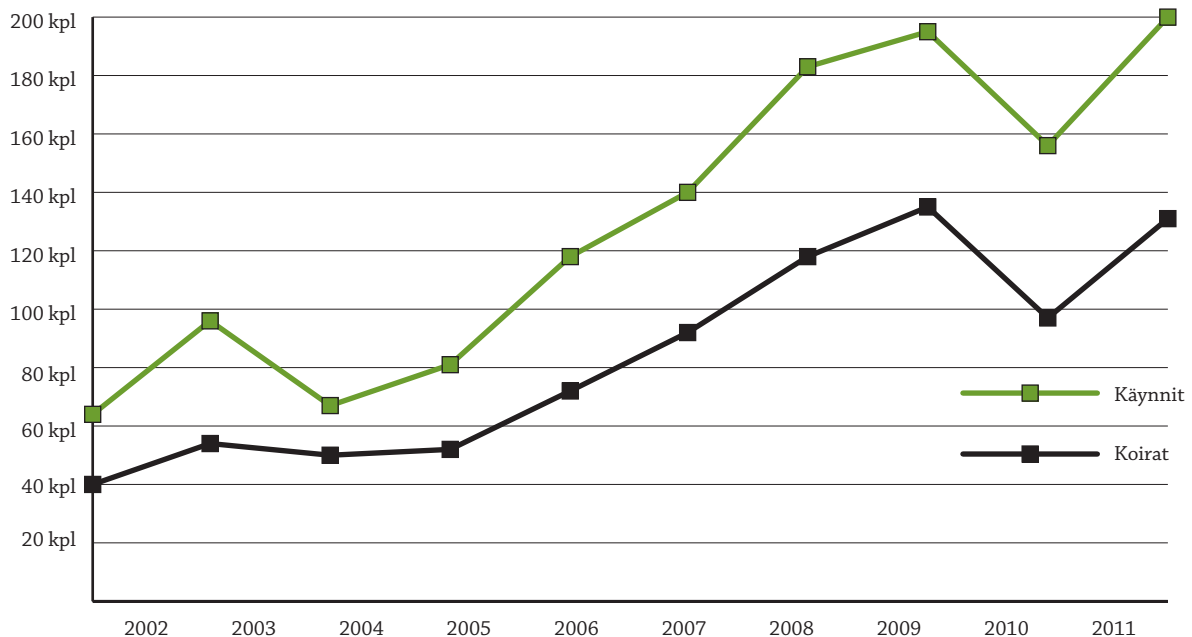
Nykytilanne

Tottelevaisuuskoe

Tottelevaisuuskoe (TOKO) on avoin kaikille roduille, myös sekarotuisille. Kynnys osallistua tottelevaisuuskokeisiin on alhaisempi verrattuna palveluskoirakokeisiin, sillä tottelevaisuuskoe koostuu vain tottelevaisuusosuudesta ja siinä pystyy saavuttamaan tuloksia korkeimmistakin luokista

myös laukauksiin reagoiva koira. Lisäksi useimmilla paikkakunnilla on mahdollisuus osallistua ohjattuun harjoitteluun ja käytettävissä on kunnan harjoitusolosuhteet. Kokeissa testataan ohjaajan ja koiran välistä yhteistyötä. Tottelevaisuuskoe on jaettu neljään luokkaan: alokas-, avoin, voittaja- ja erikoisvoittajaluokka.

Sileäkarvaisesta colliesta tuli ensimmäisen kerran tottelevaisuusvalio vuonna 2001. Kaikkiaan tottelevaisuusvalioita on kahdeksan (12/2012). Seuraavassa kuvassa tarkastellaan tottelevaisuuskokeisiin vuosina 2002–2011 osallistuneiden koirien määrää. Lisäksi on esitetty koekertojen määrät vuosittain.

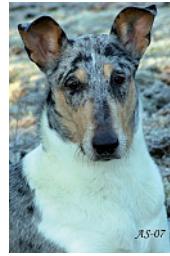

Kuva 14. Tottelevaisuuskokeisiin osallistuneiden sileäkarvaisten collien määrä (alempi kuvaaja) ja koekertojen määrä (ylempi kuvaaja) vuosittain.

Tottelevaisuuskokeisiin osallistuneiden koirien määrä on ollut nousujohteinen. Koekäyntien määrässä nousu on jyrkempää. Kehitys johtune

käyttöön otetusta tottelevaisuuskokeen koulutustunnuksesta (TK), joka saa kustakin luokasta saavutettuaan kolme ykköstulosta.

Aikaisemmin luokkaa on vaihdettu nopeammin heti ylempään luokkaan oikeuttavan tuloksen saavuttamisen jälkeen.

Luonne ja
käyttäytyminen

Agility

Ensimmäiset agilitykilpailut pidettiin vuonna 1989 ja laji tuli harrastajien suosioon 1990-luvun alussa. Agility on koiraurheilua, jossa myös omistajan tulee olla hyvässä kunnossa. Agilityssä menestymiseen vaaditaan koiran ja ohjaajan saumatonta yhteistyötä, hyvää fyysistä kuntoa ja toimintakykyä. Laji on tullut hyvin suosituksi collieharrastajien keskuudessa.

Rodun ensimmäinen agilityvalion arvo Suomessa saavutettiin vuonna 2002. Tällä hetkellä (12/2012) agilityvalioita on viisi. SM-tasolla kilpailee vuosittain muutama lyhytkarvainen collie. KoiraNetistä löytyy agilitytulokset vain vuodesta 2008 eteenpäin. Lajin suosio on edelleen noususuunnassa ja vuonna 2011 agilityssä kilpaili 64 siileäkarvaista collieta ja startteja oli yhteensä 1142.

Paimennuskokeet

Epävirallinen collieiden paimennustaipumuskoe (SCY)

Paimennustaipumusta löytyy collieilta edelleen ja monet Suomen Collieyhdistys ry:n alaosastot ovat järjestäneet jo vuosikautia paimennuspäiviä alueillaan. Jäsenet ovat päässeet tätä kautta koirien kanssa tutustumaan collien perinteiseen käyttötarkoitukseen, paimennukseen. Harrastuksen ollessa aktiivista jäsenistömme piirissä, maanlaajuisesti, päätti Suomen Collieyhdistys ry:n hallitus 7.6.2009 kokouksessa koota työryhmän valmisteamaan paimennustaipumuskoea collieille.

Paimennustaipumustyöryhmä saattoi annetun työn valmiiksi arvosteluohjeineen, koepöytäkirjoineen ja koesääntöineen vuonna 2010. Suomen Collieyhdistys ry:n hallitus päätti 2.6.2011 kokouksessaan ottaa paimennustaipumuskokeen yhdistyksemme omaan sisäiseen käyttöön, epävirallisena. Tavoitteena on kerätä paimennustaipumustietoa yhdistyksen ja jäsenistön käyttöön, alaosastojen järjestämien paimen-

nuspäivien ja/tai erillisten paimennustaipumuskokeiden kautta.

PAIMENNUSTAIPUMUSKOEEN TARKOITUS:

Paimennustaipumuskokeen tarkoituksena on tutkia koiran luontaista rodunomaista paimennustaipumusta tilanteissa joissa se kohtaa lampaita: löytyykö koirasta sisäsyntyistä auktoriteettia paimennettavia kohtaan vai ei. Paimennustaipumus perustuu tiettyjen saalisvietin ja laumakäyttäytymisen osien hyödyntämiseen ja ne ovat paimentavilla koirilla luontaisesti korostuneita. Paimentaminen on käytännössä paimennettavien eläinten, kuten lampaiden, siirtämistä koiran avustuksella laitumelta toisaalle, paimennettavia kunnioittaen. Osasta koiria on tähän työhön luonnostaan, osa voi vaatia lisäsytyttelyä, eli peittyneen paimennustaipumuksen kaivamista esiin lisäharjoittelulla.

Nykytilanne

Paimennustaipumuskokeessa on neljä osiota; kiinnostus lompaisiin, taipumus hallita lompaita, henkinen kestävyyä ja yhteistyökyky ohjaajan kanssa. Hyvä paimennustaipumuksen omaava koira haluaa kiertää lompaiden taakse, tuoda lompaat ohjaajalleen sekä kuuntelee ja toteuttaa tarkasti annettuja ohjeita

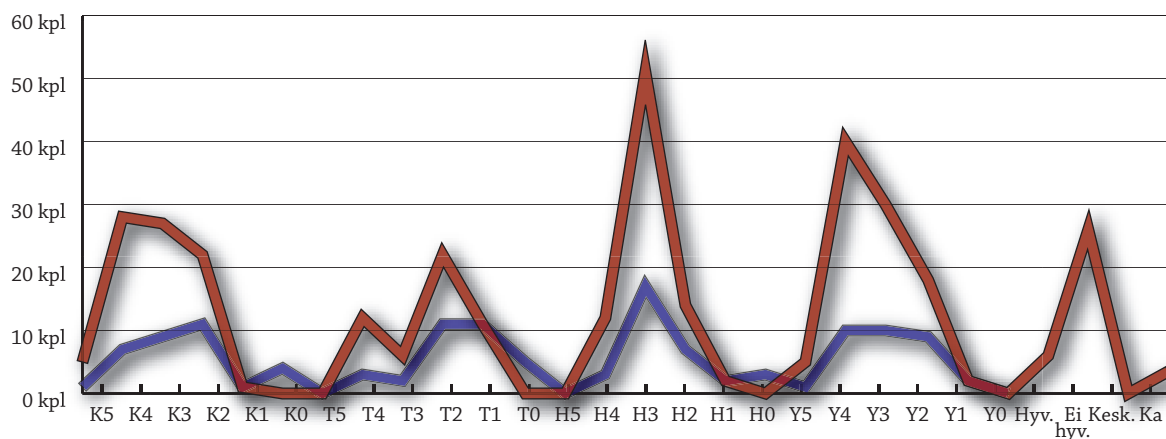
Saatua koetulosta käytetään koiran paimennustaipumuksen tason määrittämiseen, koulutuskelpoisuuden arviointiin ja se antaa viitteitä myös koiran jalostuskelpoisuudesta paimennustaipumuksen osalta.

PAIMENNUSTAIPUMUSKOKEEN

KULKU: Saatuaan tuomarilta luvan, ohjaaja siirtyy koiran kanssa laitumelle. Koira on kytketty aluksi liinaan, joko soljellisesta kaulapannasta tai valjaista. Tuomari tarkistaa koiran kiinnostumis-

asteen lompaisiin ja varmistaa ettei koira osoita aggressiivisuutta paimennettavia kohtaan. Koira irrotetaan liinasta vain tuomarin antamalla erillisellä luvalla. Jos koira ei heti alussa osoita kiinnostusta, ohjaaja koettaa saada koiran kiinnostumaan. Kokeessa mitataan kiinnostuksen lisäksi koiran taipumusta hallita lompaita, koiran henkistä kestävyyttä, ja koiran yhteistyökykyä ohjaajan kanssa. Tuomari antaa kaikille koirakoille yleiskommentin suorituksen kokonaisvaikutelmasta, sekä kirjallisen ja suullisen loppuarvostelun. Mikäli koira ei läpäise taipumuskoea, voi tuomari suosittaa lisäsytyttelyn jälkeen uusintakoea.

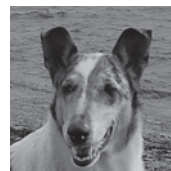
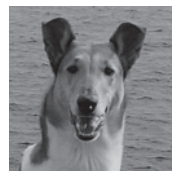
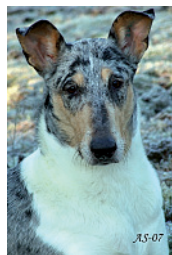
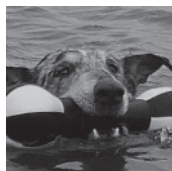
Collieiden paimennustaipumusta on mitattu yhdistyksen omalla epävirallisella paimennustaipumuskokeella kesällä 2012 yhden paimennuskauden verran. Otos ei ole vielä laaja, mutta antaa viitteitä osa-alueista joissa havaitaan vahvuuksia ja joissa on puutteita. Kaavake liitteenä (liite 2).

Osa-alue	K5	K4	K3	K2	K1	K0	T5	T4	T3	T2	T1	T0	H5	H4	H3	H2	H1	H0	Y5	Y4	Y3	Y2	Y1	Y0	Hyv.	Ei hyv.	Kesk.	KA
Painotetut pisteet (yht)	5	28	27	22	1	0	0	12	6	22	11	0	0	12	51	14	2	0	5	40	30	18	2	0	6	26	0	3,50
Osa-alue tulos/koiria (lkm)	1	7	9	11	1	4	0	3	2	11	11	5	0	3	17	7	2	3	1	10	10	9	2	0				

Kuva 15. Paimennustaipumuskokeeseen osallistuneiden collieiden tulokset osa-alueittain vuonna 2012.

Luonne ja
käyttäytyminen

Muu paimennuskoetoiminta

Collieilla on osallistumisoikeus 1.5.2012 voimaanastuneisiin FCI:n virallisiin paimennus- ja paimen-

nustaipumuskokeisiin (PAIM, PAIM-T, PAIM-E), paimentaville roduille FCI:n roturyhmistä 1, 2 ja 5, poissulkien bordercolliet ja kelpiet.

Suomen Collieyhdistyksellä on nimetty edustaja Suomen Kennelliiton paimennuskollegiossa, varajäsenenä.

Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Collieille on ominaista hyvä sopeutumiskyky ja mukautuminen erilaisiin elämäntilanteisiin. Sileäkarvaista collieta pidetään yleisesti aktiivisena, mutta niin sanottuna helppona rotuna, joka sopii myös aloittelijalle ja ensimmäiseksi koiraksi. Rotumääritelmä kuvaa sileäkarvaisen collieta sanoin: Iloinen ja ystävällinen, ei koskaan hermostunut eikä vihainen. Rotu sopiikin mainiosti myös perhekoiraksi. Myös laumakoirina sileäkarvaiset colliet tulevat keskimäärin hyvin toimeen, myös oman sukupuolen edustajien kanssa. Collieille on tyypillistä 'sosiaalinen älykyys', joka mahdollistaa normaalin laumakäyttäytymisen ja nyky-yhteiskuntaan hyvin soveltuvan arkikäytöksen. Vaikka kyse on osaltaan tapakasvatukseen liittyvästä asiasta, tulee piirre ottaa jalostuksessa huomioon.

Aiemmin osiossa 4.2.5 on käyty läpi Suomen Collieyhdistyksen julkaiseman luonnekyselyn tilanne. Kyselyssä ei ole käynyt ilmi merkittäviä arkikäyttäytymiseen liittyviä ongelmia. Erilaisia lieviä tai satunnaisesti ilmeneviä pelkoja esiintyy vain silloin tällöin.

KoiraNet-tietokantaan luonteeseen tai käyttäytymiseen liittyvät ongelmat on merkitty lopetussyiksi 7:lle koiralle. Määrä on onneksi hyvin pieni, vaikka voidaan olettaa tämän tyyppisten tietojen päätyvän muuta helpommin tilastoihin.

Lisääntymiskäyttäytymiseen liittyviä ongelmia on rodussa jonkin verran. Tyypillisimmin ne liittyvät kokemattomien koirien ensimmäisiin astutuksiin. Jalostustoimikunnan tietoon

on tullut vain yksittäistapauksina vakavampia lisääntymiskäyttäytymisen häiriöitä, jolloin emä on tarkoituksellisesti vahingoittanut pentujaan. Urosten astumisvaikeudet alkavat tyypillisesti lisääntyä iän myötä, etenkin kokemattomilla uroksilla. Terveyskyselyjen yhteydessä narttujen lisääntymistä käsitteleviin kysymyksiin on toistaiseksi tullut niin vähän vastauksia, ettei niiden perusteella voida vielä päätellä ongelmien yleisyyttä rodussa. Kasvattajat päätyvät hyvin harvoin keinosiemennykseen luonnollisen astutuksen korvaajana. Yleisimmät syyt keinosiemennykselle ovat koirien kokemattomuuden vuoksi epäonnistunut astutus ja uroksen korkea ikä.

Etenkin collieurosten sukupuolivietissä on silloin tällöin havaittu puutteita. Ongelma ei ole yksiselitteinen, ja sen il-

Nykytilanne

meneminen riippuu osaltaan koiran muista luonneominaisuuksista sekä ympäristötekijöistä. Yleisesti ollaan kuitenkin

sitä mieltä, että jalostukseen käytettävän uroksen tulisi aina osoittaa normaalia kiinnostusta kiimaista narttua kohtaan ja

nartun tulee osoittaa normaaliin kiiman huippuvaiheeseen kuuluvia käyttäytymismerkkejä uroksen lähestyessä sitä.

4.2.8

Yhteenvedo rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

Sileäkarvaisen collien rodunomaista luonnetta ja käyttäytymistä tulee arvioida siitä lähtökohdasta, että kyseessä on paimentaustainen palveluskoira. Rotumääritelmä painottaa älykkyyttä ja toiminnanhalua, unohtamatta että rodun tulee olla myös iloinen, ystävällinen ja hyvähermoinen.

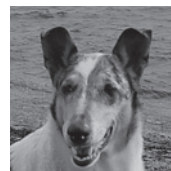
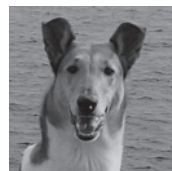
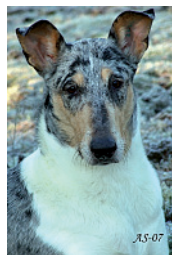
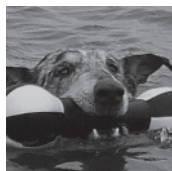
Rodun luonteen ongelmia voidaan pitää seurakoiramaisuuden ja näyttelypainotteisen jalostuksen myötä käyttööminäisyyksien ja viettien heikentymistä, sekä puutteita rohkeudessa ja kovuudessa. Kyseiset ominaisuudet ovat tärkeitä koiran käyttötarkoituksesta riippumatta, ja niiden parantamisen

tulisi olla ensisijaisia jalostustavoitteita koko rodussa.

Luonnetesti, MH-kuvaus ja palveluskoirakokeet ovat ensisijaisia jalostuksellisia mittareita rodun luonneominaisuuksien tasolle. Niiden antamaa tietoa tulisi paremmin ja laajamittaisemmin hyödyntää jalostusvalintoja tehtäessä. Erityishuomiota tulisi kiinnittää ominaisuuksiin, jotka ovat rodussa keskimääräisesti heikoimpia: toimintakyky, taisteluhalu ja kovuus. Yleiskuvaltaan huonohermoisia tai arkoja koiria ei tule käyttää jalostukseen, ja kasvattajien tulisi olla entistä kriittisempiä arvioidessaan jalostuskoirien luonteellista tasoa etenkin hermorakenteen osalta. Luon-

netestin arvosteluskaala sellaisenaan ei anna riittävää tietoa ominaisuuden parantamiseksi rodussa, koska hermorakenteen +1 kategoriaan mahtuu hyvin suurta vaihtelua.

Rotujärjestön tulee motiivoida entistä voimakkaammin kasvattajia huomioimaan luonneominaisuudet jalostustyössä. Erilaisen koetoiminnan ja luonnetestien sekä MH-kuvausten järjestämisellä pyritään tukemaan collieiden osallistumisaktiivisuutta luonneominaisuuksia kartoittaviin koemuotoihin. Ulkomuototuomarien koulutukseen liittyen pyritään vaikuttamaan siihen, ettei selvästi epävarmoja koiria saisi palkita näyttelyissä.

Terveys ja
lisääntyminen

4.3 Terveys ja lisääntyminen PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Lonkkaniveldysplasia

Vuoden 2014 alusta lähtien rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C ja lonkkakuvaustuloksen C saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A saaneen koiran kanssa. Koiran tulee olla kuvattaessa vähintään 12 kk ikäinen, jotta se voi saada virallisen lausunnon.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinvuokojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aika-tilaan ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1-0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuajana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyy-

den aiheuttamasta nivelkapelin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toisen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, "pupuhypely", ylösnousuvaikkeit levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon

Nykytilanne

hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksi) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan

röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Suomessa arvostelussa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

A ei muutoksia: Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyörästynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen, Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).

B lähes normaali / rajatapaus: Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.

C lievä: Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.

D kohtalainen (keskivaikea): Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio, Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.

E vaikea: Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 6 vuoden ikään saakka. Tämän jälkeen arvostelussa on otettava huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelriikko.

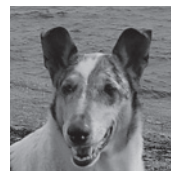
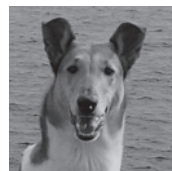
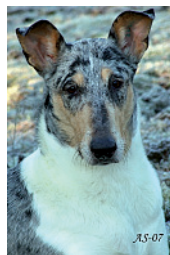
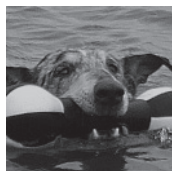
Lähde: Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö, ELL Anu Lappalainen 15.4.2013, www.kennelliitto.fi

Sileäkarvainen collie lisätiin toukokuussa 2012 Suomen Kennelliiton lonkkaaindeksilaskentaan. BLUP-indeksi on ennuste koiran jalostusarvosta (genotyyppistä) kyseisessä ominaisuudessa. Koiran indeksiin vaikuttavat paitsi sen oma tulos, myös kaikki sukulaistulokset. Lisäksi indeksien laskennassa otetaan huomioon tuloksiin vaikuttavia ympäristötekijöitä (MTT Katariina Mäki). Mitä parempi lonkkatilanne rodussa on, sitä huonomman indeksin saa esimerkiksi B- tai C-lonkkainen koira. Jos rodun lonkat ovat keskimäärin B:tä, on sadan indeksipisteen

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	A		B		C		D		Yht.
2001	133	35 %	42	89 %	5	11 %	0	0 %	0	0 %	47
2001	146	42 %	54	87 %	8	13 %	0	0 %	0	0 %	62
2003	202	37 %	65	87 %	8	11 %	1	1 %	1	1 %	75
2004	155	46 %	65	90 %	7	10 %	0	0 %	0	0 %	72
2005	232	38 %	78	89 %	9	10 %	1	1 %	0	0 %	88
2006	171	51 %	75	85 %	11	13 %	2	2 %	0	0 %	88
2007	259	44 %	106	92 %	6	5 %	2	2 %	1	1 %	115
2008	195	46 %	79	88 %	10	11 %	1	1 %	0	0 %	90
2009	239	38 %	85	94 %	5	6 %	0	0 %	0	0 %	90
2010	197	38 %	71	95 %	3	4 %	1	1 %	0	0 %	75
yht.	1929	42 %	720	90 %	72	9 %	8	1 %	2	0 %	802

Taulukko 19. Lonkkatutkimusten määrät ja tulokset vuosina 2001–2010. Tutkituista on laskettu, kuinka suuri osuus prosenteissa kyseisenä vuonna syntyneistä koirista on tutkittu. Tulosten kohdalla on ilmoitettu myös kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. Vakavin aste (E) on jätetty tilastosta pois (ei yhtään E-tulosta).
Lähde: KoiraNetjalostustietojärjestelmä.

Terveys ja
lisääntyminen

koira tässä rodussa B-tasoinen. Toisessa rodussa keskimääräinen lonkka voi olla D, jolloin sadan indeksipisteen koira on D-tasoinen. Lonkkatilanteeltaan hyvässä rodussa jo pieni poikkeama terveestä lonkasta koiralla itsellään tai sen lähisukulaisella aiheuttaa helposti indeksin putoamisen rodun keskitasosta.

Tässä yhteydessä määriteltiin myös lonkkaniveldysplasian periytymisaste, joka vaikuttaa indeksin laskentaan. Periytymisasteeksi määriteltiin 0,45 (vrt. 0,29, pitkäkarvaisten viimeisin määriteltä aste vuodelta 2009). Periytymisaste kuvaa aineiston käytökelpoisuutta ominaisuuden jalostuksessa. Se kertoo, kuinka paljon perinnöllisiä eroja saadaan aineiston perusteella koirajoukosta näkyviin. Jalostuksessa

voidaan edistyä, jos periytymisaste on yli nollan. Periytymisastetta pidetään kohtalaisena, jos se on yli 0,20, ja korkeana, jos se on yli 0,35-0,40. Silloin jalostuksessa voidaan edetä hyvinkin nopeasti ko. ominaisuuden suhteen (MTT Katariina Mäki).

Perimällä on siis tärkeä osuus lonkkaniveldysplasiasa, ja sitä kautta jalostusvalinta tilanteen parantamiseksi on mahdollista. Muita vian syntyyn vaikuttavia tekijöitä ovat kasvuoosuhteet kuten kasvuajan ruokinta, ylipaino, rasitus tai nopeakasvuisuus pentuiässä. Myös kuvausiällä ja kuvaustilanteella saattaa olla vaikutusta lonkkatulokseen.

Vuosina 2001 2010 syntyneistä kuvattujen koirien määrät ja

lonkkaniveldysplasia-asteet on esitetty edellisen sivun taulukossa. Vuonna 2011 syntyneistä on kuvattu vielä niin pieni osa, ettei sitä ole huomioitu tilastossa.

Vuosina 2001 2010 syntyneistä koirista on tutkittu virallisesti 42 %. Vaikka määrä on aavistuksen noussut edellisen JTON tarkastelujaksolta (38,1->42)) kuvattujen osuus on silti valitettavan alhainen. E-astetta ei ole todettu yhdelläkään virallisesti kuvatulla koiralla. D- ja C-asteita on löytynyt vain kymmenen kappaletta tarkastelujaksoon kuuluvan 10 vuoden aikana. 99 %:lla kuvatuista koirista on terveiksi luokiteltavat lonkat (9 prosenttia B ja 90 % A). Tilaston perusteella lonkkaniveldysplasian tilanne rodussa on erinomainen.

Kyynärniveldysplasia

Kyynärnivekten kuvauspakko tulee PE-VISA-ohjelmaan vuoden 2014 alusta. Rekisteröinnin rajarvona on aste 1.

Kyynärnivelessä voi esiintyä erityyppisiä kasvuhäiriöitä, jotka ajoittuvat pitkien rustoisten putkiluiden luutumisjaksoon 4-7 kuukauden välillä. Oireilu, kipu ja ontuminen, alkaa yleensä koiran ollessa 6-9

kuukauden ikäinen. Kyynärniveldysplasiaa eli kyynärniveksen kehityshäiriötä pidetään polygeenisesti eli monen eri geenin välityksellä periytyvänä sairautena.

Kyynärniveldysplasia voidaan jakaa useaan eri muotoon. Näitä ovat:

- osteokondroosi eli nivelruston solujen kehityshäiriö, jossa

nivelalueen luutuminen häiriintyy nopeimmissa kasvuvaiheissa. Häiriö johtaa nivelrikkoon.

- kiinnittymättömän kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) ja/tai varisliisäkkeen (processus coronoideus) irtopala Kyseiset vauriotyypit voivat esiintyä yhdessä tai erikseen. Dysplasia todetaan röntgenkuvauksella, ja koiran tulee olla kuvaus hetkellä vähintään 12 kuukauden ikäinen.

Nykytilanne

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	K0		K1		K2		K3		Yht.
2001	133	12 %	16	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	16
2001	146	29 %	36	86 %	4	10 %	2	5 %	0	0 %	42
2003	202	27 %	48	87 %	3	5 %	3	5 %	1	2 %	55
2004	155	38 %	57	97 %	2	3 %	0	0 %	0	0 %	59
2005	232	29 %	66	99 %	0	0 %	1	1 %	0	0 %	67
2006	171	44 %	73	96 %	1	1 %	1	1 %	1	1 %	76
2007	259	36 %	85	91 %	6	6 %	1	1 %	1	1 %	93
2008	195	44 %	79	93 %	5	6 %	1	1 %	0	0 %	85
2009	239	36 %	80	94 %	4	5 %	1	1 %	0	0 %	85
2010	197	36 %	66	94 %	3	4 %	1	1 %	0	0 %	70
Yht.	1929	34 %	606	94 %	28	4 %	11	2 %	3	0 %	648

Taulukko 20. Kyynärniveltutkimusten määrät ja tulokset vuosina 2001–2010. Tutkituista on laskettu, kuinka suuri osuus prosentteissa kyseisenä vuonna syntyneistä koirista on tutkittu. Tulosten kohdalla on ilmoitettu myös kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. Lähde: KoiraNetjalostustietojärjestelmä.

Kyynärnivelet arvioidaan seuraavasti:

Kyynärniveldysplasian luokittelu (Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut):	
0	normaalit kyynärnivelet
1	lievät muutokset
2	kohtalaiset muutokset
3	voimakkaat muutokset

Vuosina 2001–2010 syntyneistä kuvattujen koirien määrät ja

kyynärniveldysplasia-asteet on esitetty seuraavassa taulukossa. Vuonna 2011 syntyneistä on kuvattu vielä niin pieni osa, ettei sitä ole huomioitu tilastossa. Vuosina 2001–2010 syntyneistä koirista on kyynärpäiltään tutkittu virallisesti 34%. Vaikka määrä on selvästi noussut edellisen JTON tarkastelujaksolta (17,5% → 34%) ja lähentynyt lonkkakuvattujen määrää, kuvattujen osuus on silti kovin alhainen. Tilanne tulee jonkin verran parantumaan kyynärkuvauspakon myötä.

3-aste on todettu 3 koiralla, 2-aste 11 koiralla ja 1-aste 28 koiralla tarkastelujaksoon kuuluvan 10 v aikana. 94%:lla kuvatuista koirista on terveet kyynärpäät (0).

Tilaston perusteella kyynärniveldysplasian tilanne roduksessa on hyvä. Kyynärniveliissä esiintyy ongelmia kuitenkin selvästi enemmän kuin lonkissa ja on myös huomioitava, että tarkastelukaudella lonkkia on kuvattu enemmän kuin kyynäriä.

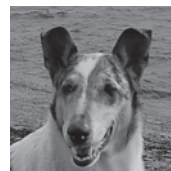
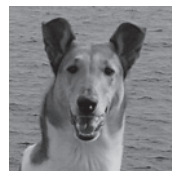
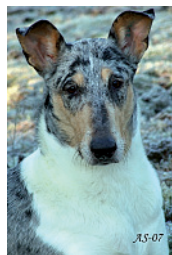
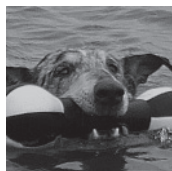
Collie Eye Anomaly (CEA)

Silmätarkastuspakko otettiin mukaan PE-VISA-ohjelmaan vuoden 1988 alusta. Vanhempien virallinen silmätarkastus on vaatimuksena

pentujen rekisteröinnille. Rotujärjestö suosittelee pentusilmätarkastusta ennen kymmenen viikon ikää. Collie tulee myös tarkastaa aikuisena uudelleen (alle yhden vuoden iässä annet-

tu silmätarkastustulos on voimassa vain vuoden).

CEA on colliesukuisilla roduilla esiintyvä, resessiivisesti

Terveys ja
lisääntyminen

periytyvä sairaus. CEA ilmenee yleensä molemmissa silmissä, mutta muutokset voivat olla kummassakin silmässä erilaisia. Vika on synnynnäinen ja kohdistuu lähinnä silmän kovakalvon ja suonikalvon sikiöaikaiseen muodostumiseen. Kehityshäiriö ilmenee lähinnä silmämunan takimmaisissa osissa. CEA:n voi todeta silmiin erikoistunut eläinlääkäri silmänpohjatutkimuksessa silmäpeilillä. CEA ei ole etenevä vika ja se jaetaan kolmeen eri muotoon:

CRD eli CH, CEA:n lievin ja yleisin muoto, tarkoittaa verkkokalvon vajaakehitystä, joka ei vaikuta koiran näkökykyyn. CRD eli CH voi peittyä silmän kehittyessä.

Coloboma on silmäpohjan pullistuma ja aiheutuu sikiökauden aikaisesta puutteellisesta

ta näköhermonystyn tukilevyn sulkeutumisesta.

Ablaatiolla, CEA:n vakavimmalla muodolla, tarkoitetaan verkkokalvon joko osittaista tai täydellistä irtautumista. Pahin seuraus ablaatiosta on sokeus.

Pentueita eri-ikäisinä tutkittaessa on tullut ilmi, että CRD voi peittyä jo noin 7-viikkoisena tai jopa aiemmin. Koiran tilasta voidaan varmistua vasta, kun se on tutkittu sekä pentuna että aikuisena, koska silloin saadaan paras varmuus niin peittyvän CRD:n kuin mahdollisesti pienestä pennun silmästä huomaamatta jäävän colobomankin suhteen. Kennelliitto tallentaa KoiraNet-jalostustietojärjestelmään kaikki virallisten silmätarkastusten tulokset.

Koiralta, jolla on todettu pentuna CEA ja aikuisena muutoksia ei ole löydetty, löytyy Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä CEA-merkintä. Kuitenkin koira, jota ei ole tutkittu pentuna ja joka aikuisena tutkitaan terveeksi, on saman tietojärjestelmän mukaan pelkästään terve. Aiemmin suurin osa pentutarkastuksista oli epävirallisia. Rotujärjestö kannustaa kasvattajia tarkastuttamaan pentueet antamalla ilmaiseksi rotujärjestön pentuoppaan kutakin pentua kohti, kun kaikista pentueen pennuista on virallinen silmätarkastuslausunto ja kun tutkimus on tehty pennuille ennen kymmenen viikon ikää. Mutta kuten alla olevasta taulukosta käy ilmi, tilanne on parantunut huomattavasti. Enää vain muutama yksittäinen kasvattaja laiminlyö pentujen virallisen silmätarkastuksen. Eri cea-muotojen esiintyvyys on pysynyt melko tasaisena.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	%	CEA-vapaa	%	CRD	%	Colob.	%	Ablaatio	%
2002	154	23	15 %	22	96 %	1	4 %				
2003	202	106	52 %	96	91 %	9	8 %	1	1 %		
2004	156	62	40 %	55	89 %	7	11 %				
2005	191	78	41 %	65	83 %	12	15 %	1	1 %		
2006	170	124	73 %	112	90 %	12	10 %				
2007	250	162	65 %	141	87 %	19	12 %	2	1 %		
2008	192	144	75 %	130	90 %	12	8 %	2	1 %		
2009	213	169	79 %	152	90 %	17	10 %				
2010	195	169	87 %	144	85 %	25	15 %				
2011	163	157	96 %	134	85 %	20	13 %	2	1 %	1	1 %
Yht.	1886	1194	63 %	1051	88 %	134	11 %	8	1 %	1	0 %

Taulukko 21. CEA-löydökset vuosina 2002–2011 rekisteröidyillä pennuilla. Tilastossa on esitetty alle kymmenen viikon iässä tutkitut pennut. Tulokset on poimittu koira kerrallaan KoiraNet-jalostustietojärjestelmästä.

Nykytilanne

Seuraavasta taulukosta nähdään, että tutkittujen aikuisten koirien osuus rekisteröidyistä sekä eri CEA:n muotojen esiintyvyys on pysynyt melko tasaisena tarkasteltavalla ajanjaksolla. Co-

lobomien ja ablatioiden katoaminen selittyy sillä, että nämä pennut menevät silmäsairaina kotikoiriksi, eikä tarvetta aikuistarkastukselle välttämättä koeta olevan.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	%	CEA-vapaa	%	CRD	%	Colob.	%	Ablatio	%
2001	112	44	39 %	41	93 %	4	9 %				
2002	154	64	42 %	63	98 %	1	2 %				
2003	202	63	31 %	61	97 %	2	3 %				
2004	156	62	40 %	58	94 %	3	5 %	1	2 %		
2005	191	44	23 %	40	91 %	4	9 %				
2006	170	73	43 %	69	95 %	3	4 %	1	1 %		
2007	250	100	40 %	92	92 %	8	8 %				
2008	192	67	35 %	58	87 %	9	13 %				
2009	213	74	35 %	70	95 %	4	5 %				
2010	195	58	30 %	53	91 %	5	9 %				
Yht.	1835	649	35 %	605	93 %	43	7 %	2	0 %		

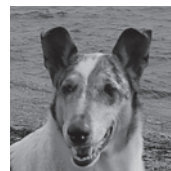
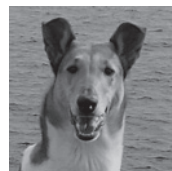
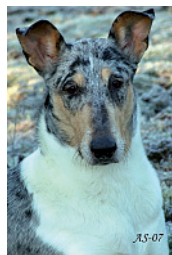
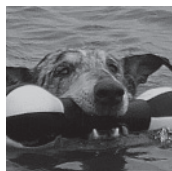
Taulukko 22. CEA-löydökset vuosina 2001–2010 rekisteröidyillä koirilla. Tilastossa on esitetty yli kymmenen viikon iässä tutkitut koirat. Jokainen koira on esitetty taulukossa vain kertaalleen. Tulokset on poimittu koirakerrallaan KoiraNet-jalostustietojärjestelmästä.

CEA:n aiheuttaa mutaatio NHEJ1-geenissä (nonhomologous end joining factor 1), ja mutaatio voidaan todeta koiran perimästä geenitestin avulla (Lowe ym., 2003, Optigen® LLC, 2005, Parker ym., 2007). Koska CEA periytyy resessiivisesti, voidaan geenitestin avulla vähentää sairauden esiintymistä tunnistamalla ne yksilöt, jotka ovat ilmeisesti terveitä, mutta jotka kantavat sairauden aiheuttavaa mutaatiota. Mutaation kantajia ei tule sekoittaa niihin koiriin, joilla pentuna todetaan CRD eli CH, joka myöhemmin peittyy ja koiralla ei aikuisena todeta CEA:a. Nämä koirat ovat genotyyppiltään homotsygootteja geenimutaation suhteen ja periivät siitä mutaation kaikille jälkeläisilleen. Taudin aiheuttavan geenin löytämistä huolimatta on vielä epäselvää, mikä vaikuttaa CEA:n ilmenemiseen eri muodossa geenimutaation suhteen homotsygootteilla yksilöillä. Seuraavassa taulukossa esitetään omistajien Suomen

Collieyhdistyksen internet-foorumilla julkaisemat geenitestien tulokset. Tulosten tulkinnassa on huomioitava, että käytännössä geenitestillä pyritään lähinnä löytämään mahdolliset geneettisesti terveet yksilöt, joten koiria joiden tiedetään vanhempien tulosten perusteella olevan kantajia tai sairaita, ei yleensä testata.

Genotyyppi	Testattuja kpl	Osuus testatuista
Normaali	12	26 %
Kantaja	29	63 %
Sairas	5	11 %
Yhteensä	46	100 %

Taulukko 23. CEA-geenitestattujen sileäkarvaisten collieiden eri genotyyppien lukumäärät ja osuudet testatuista vuoden 2012 loppuun mennessä. Lähde: Suomen Collieyhdistys ry:n internet-foorumi.

Terveys ja
lisääntyminen

4.3.2

Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Silmäsairaudet

CEA:n lisäksi collieilla esiintyy jonkin verran muita silmä-sairauksia, joiden esiintymistä tulisi seurata ja jotka tulisi huomioida jalostusvalintoja tehtäessä. Arvio näiden sairauksien yleisyydestä perustuu Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmään.

PHTVL/PHPV ilmenee sikiöaikaisten verisuonten jäänteinä linssin takapinnalla ja se saattaa aiheuttaa näköhäiriötä ja sokeutta. Sileäkarvaisilla collieilla on todettu vain kaksi epäilyttävää tapausta (lausunto diagnoosi avoin). Näistä toinen on tarkastettu myöhemmin uudelleen ja saanut lausunnon terve. Collieroduissa kyseisen sairauden ei oleteta olevan samaa geneettistä laatua kuin niillä rodulla, joissa se on vastustettava perinnöllinen vika.

MPP (Membrana pupillaris persistens) eli PPM tarkoittaa iiriksen eli värikalvon kehitys-

häiriötä, jonka seurauksena normaalisti kasvun myötä surkastuvista verisuonista ja kalvorakenteista jää pysyviä rihmoja silmään. Muutokset ovat yleensä lieviä ja niillä ei ole vaikutusta näkökykyyn. Joissakin tapauksissa rihmojen sijainti saattaa kuitenkin häiritä näköä. MPP:tä esiintyy pennuilla silloin tällöin, mutta useimmiten rihmat surkastuvat pois aikuis-tarkastukseen mennessä. Vuonna 2007 oli PPM tilastoissa selvä piikki, mikä johtui lähinnä siitä, että eläinlääkäreitä tuolloin ohjeistettiin merkitsemään kaikki silmistä löytyvät muutokset ja ne rekisteröitiin KoiranNettiin. Sittemmin on palattu takaisin käytäntöön, jossa merkitään vain oleelliset muutokset.

Ylimääräiset ripset (cilia aberranta/distichiasis/trichiasis) voivat aiheuttaa silmän ärsytystä ja toistuvia silmätulehduksia. Kyseessä on useimmiten yksi tai muutama pehmeä karva, jotka eivät aiheuta oireita. Vika on kuitenkin todettu selkeästi perinnölliseksi, ja siihen tulisi kiin-

nittää jalostuksessa huomiota, jotta vakavammilta tapauksilta välttyttäisiin. Silmää ärsyttävien ripsien poisto pysyvästi vaatii kirurgisen toimenpiteen. Virallisen lausunnon ylimääräisistä ripsistä on viimeisen kymmenen vuoden aikana saanut noin 50 sileäkarvaista colliota.

Mikroftalmia (sairaalloinen pienisilmäisyys) voi esiintyä vain toisessa, mutta yleisemmin molemmissa silmissä. Mikroftalmian äärimmäinen muoto on anoftalmia eli silmien puuttuminen. Tyypillisesti pienisilmäisyyteen liittyy muitakin silmän rakenteellisia poikkeamia, muun muassa voimakkaita PHTVL/PHPV- ja MPP-muutoksia sekä silmän sisänurkan peittävä, esillä oleva vilkkuluomi. Silmäaukkoon nähden liian pieni silmämunan altistaa silmätulehduksille, koska luomen poimuun kerääntyä helposti likaa. Diagnosoituja mikroftalmia-tapauksia on sileäkarvaisissa collieissa toistaiseksi vain yksi (vuodelta 2010). Rodun silmien pieni koko on

Nykytilanne

kuitenkin yleisesti tunnettu riskitekijä silmäsairauksien suhteen, ja diagnooseissa on huomioitava, että usein on hankalaa tehdä päätös, milloin silmä on pieni, ja milloin sairaalloisen pieni. Jalostuksessa ei tule suosia erityisen pieniä silmiä.

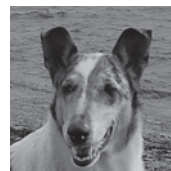
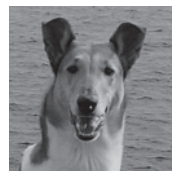
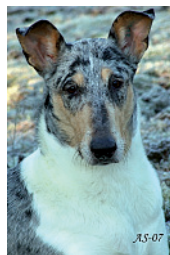
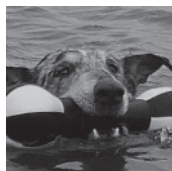
Kuivasilmäisyttä (keratokonjunctivitis sicca) ei yleensä kirjata virallisen silmätutkimusten yhteydessä, joten sen esiintyvyyttä rodussa ei tunneta. Silmäsairauksiin erikoistuneen ELL Sanna Elfvingin mukaan (2007) vika on kuitenkin hyvin yleinen niillä colliella, jotka tulevat vastaanotolle. Rotujärjestön jalostustoimikunnan mukaan kyseistä vikaa ei ole aiemmin tiedetty esiintyvän rodussa yksittäistapauksia lukuunottamatta. Kuivasilmäisyys saattaa johtua myös muista syistä, mutta yleisimmin sitä pidetään autoimmuunisairautena, joten perinnöllinen taipumus tulisi jalostuksessa huomioida.

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA, progressive retinal atrophy) on useilla koiraroduilla siintävä perinnöllinen sairaus. Sairauden ensimmäinen oire on hämäränäön heikkeneminen ja vähitellen koira sokeutuu. PRA:ta tunnetaan useampaa eri muotoa, joista osa periytyy resessiivisesti ja osa vallitsevasti. Sairauden

oireet ilmenevät rodusta riippuen vasta jopa 10-vuotiaissa koirissa. Myöhäisen sairauden toteamisen vuoksi koiraa ja sen jälkeläisiä on saatettu käyttää jo jalostukseen, minkä vuoksi sairauden vastustaminen on hankalaa. Joillekin roduille on jo käytössä rotutyypillisen PRA:n aiheuttavan mutaation ilmaiseva geenitesti, jonka avulla sairauden esiintyvyyttä voidaan tehokkaasti vähentää rodussa. Yhdysvalloissa colliella esiintyy nuoruusiän PRA:ta, joka ilmenee hämäräsokeutena jo kuuden viikon ikäisissä pennuissa ja koirat sokeutuvat vuoden ikään mennessä. Sukupuuanalyysin avulla pystyttiin toteamaan taudin periytyvän autosomaalisesti resessiivisesti. Tätä PRA:n muotoa kutsutaan nimellä rod-cone dysplasia type 2 (rcd2). Taudin aiheuttava mutaatio on pystytty paikantamaan tiettyyn kromosomialueeseen koiran genomissa kytkentäanalyyysin avulla. Tutkimukset tautigeenin löytämiseksi jatkuvat, ja on pystytty sulkemaan pois useita ehdokasgeenejä, myös sellaisia, joiden tiedetään aiheuttavan PRA jossakin muussa rodussa. Englannissa esiintyy colliella jonkin verran vanhoilla koirilla ilmenevää PRA:ta, jonka periytyvyyttä ei tunneta. Suomessa sileäkarvaisilla colliella ei ole tavattu PRA:ta. Jalostuskoirien tutkimista PRA:n varalta kuitenkin suositellaan esimerkiksi 7-8 vuoden iässä, jolloin mahdolli-

sen myöhään puhkeavan PRA-muodon leviämiseen kannassa voitaisiin puuttua ajoissa.

Perinnöllinen harmaakaihi (HC, hereditary cataract) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmäsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve (ELL Päivi Vanhapelto ja ELL Anu Lappalainen). Virallisesti harmaakaihia on KoiraNetin mukaan todettu kolmella lyhytkarvaisella colliella (tilanne 11/2012) (diagnoosina kortikaalinen katarakta x 2, posterioripolaarinen katarakta x 1).

Terveys ja
lisääntyminen

Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairaudet ovat erittäin laaja kokonaisuus taustaltaan geneettisiä vikoja ja sairauksia, joiden syntymekanismia ja periytymistä ei monissa tapauksissa tarkoin tunneta. Autoimmuunireaktio tarkoittaa elimistön puolustuksen häiriintymistä siten, että jokin oman elimistön kohde herättää immuunivasteen aikaansaaden normaaliin solujen ja kudosten tuhoutumisen. Eri autoimmuunisairaudet saattavat olla geneettisesti sidoksissa toisiinsa, koska immuunipuolustuksen häiriöt voivat ilmetä eri yksilöillä eri tavoin. Autoimmuunisairauksien vakavuus vaihtelee eri sairauksien välillä ja samankin sairauden oireilu saattaa olla mitä tahansa hyvin vähäisen ja kuolemaan johtavan väliltä. Autoimmuunisairaudet puhkeavat yleensä aikuisille koirille, tavallisimmin 1-5 vuoden iässä. Monesti sairauden puhkeamiseen voidaan liittää jokin laukaiseva tekijä, kuten stressi, mutta siihen vaaditaan myös geneettinen alttius.

Haiman vajaatoiminta,

EPI (Exocrine Pancreatic Insufficiency) on pitkäkarvaisella collieilla esiintyvä autoimmuunisairaus, jossa haima surkastuu ja lakkaa tuottamasta ruuansulatukselle välttämättömiä ent-

syymejä. Tauti diagnosoidaan verikokeella. Oireet ilmenevät yleensä 1-5 vuoden iässä. Suomessa tai muualla Euroopassa sileäkarvaisella colliella ei tietävästi esiinny haiman vajaatoimintaa.

Dermatomyosiitti on periytyvä iho-lihassairaus. Sairaus ilmenee useimmiten koiralla jo hyvin nuorena, yleensä alle puolen vuoden ikäisellä pennulla. Koiran päähän, yleensä silmien ja korvien ympärille sekä kuonoon, ja/tai raajoihin ilmestyy karvattomia kohtia tai rupisia haavaumia. Kohdat eivät yleensä kutise, eivätkä useinkaan verestä. Karvojen irtoaminen johtuu ihon kerroksien tuhoutumisesta, jolloin karvanjuurien alueet tuhoutuvat irrottaen karvoja. Sairauden vakavuus vaihtelee suuresti, lievimmät tapaukset saattavat oireilla vain kerran, mutta vakavimmissa tapauksissa sairaus etenee siten, että koiran lihakset alkavat surkastua, ja sen elinikä lyhenee merkittävästi. Suomessa on diagnosoitu dermatomyosiitti tietävästi vain yhdellä sileäkarvaisella colliella.

Pemphigus-kompleksi

tarkoittaa ryhmää erilaisia ihosairauksia, joille tyypillisiä oireita ovat rakkulat ja ruvet, karvanlähtö sekä kirsun, huul-

ten ja anturoiden haavaumat. Pemphigus-sairauksista yleisin on Pemphigus foliaceus, pinnallinen ihon rakkulasairaus, joka on koirien yleisin autoimmuuni-ihosairaus. Collieilla tiedossa on joitakin yksittäisiä tapauksia.

Lupus-sairaudet

ovat vakavuudeltaan ja oireiltaan vaihteleva ryhmä autoimmuunisairauksia. DLE, eli Discoid Lupus erythematosus, jota myös nimellä "collie nose" kutsutaan, on näistä sairauksista colliero- duille tyypillisin, vaikkakin sitä esiintyy myös muilla roduilla. DLE oireilee kirsun kuivumisena ja halkeiluna sekä verestävänä haavaumina kirsussa ja sen ympärillä, mahdollisesti myös huulissa. Yksi sairauden oire on usein pigmentin katoaminen autoimmuunireaktion seurauksena, jolloin syntyy collie nose -sairaudelle tyypillinen "aurinkoallergia" suojaavan pigmentin puuttuessa oireet pahenevat ultraviolettisäteilyn seurauksena. Sairauden yleisyydestä rodussa ei ole dokumentoitua tietoa, mutta USA:ssa ja Englannissa tiedetään sitä jonkin verran esiintyvän. Toistaiseksi se näyttäisi ainakin Suomen kannassa olevan suhteellisen harvinainen.

Kilpirauhasen vajaatoiminta on sairaus, jossa tyrok-

Nykytilanne

siini-hormonia erittävä kilpirauhanen surkastuu autoimmuunireaktion seurauksena ja aineenvaihdunta häiriintyy aikaansaaden muun muassa väsymystä, iho-oireita, turkin ohenemista ja kylmänarkuutta. Kilpirauhasen vajaatoiminta vaatii tyroksiinilääkityksen, mutta oikein lääkittynä sairaus on oireeton. Sairaus ei välttämättä varsinkaan alkuvaiheessa oireile mitenkään päällepäin, ja suvuissa joissa esiintyy sairastapauksia, onkin tehty varmuuden vuoksi veritestejä piilevän vajaatoiminnan poissulkemiseksi. Sileäkarvaisella colliella esiintyy jonkin verran kilpirauhasen vajaatoimintaa. Tilannetta seurataan.

Addisonin tauti eli lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta on usein perinnöllinen autoimmuunisairaus, mutta se voi puhjeta myös muista syistä. Lisämunuaisen kuorikerros erittää elimistöön kortikosteroideja, joita tarvitaan muun muassa stressitilassa ja elektrolyyttitasapainon ylläpitämiseen. Yleisiä oireita ovat oksentelu, ripuli, ruokahaluttomuus, vatsakipu ja painon menetys. Koira on väsynyt ja haluton. Tärinää, lihasku-

koutta ja lihaskipuja voi esiintyä. Joskus tauti voi puhjeta kriisiksi: verenpaine laskee, koira on heikko, jopa tajuton, alilämpöinen ja kuivunut. Oikein lääkittynä sairaus on oireeton. Addisonin tautia on todettu Suomessa joitakin yksittäisiä tapauksia collieilla.

IMHA (aiemmin AIHA), autoimmuuni hemolyyttinen anemia, on erittäin vakava autoimmuunisairaus, joka voi johtaa koiran kuolemaan. Sairaudesta elimistön puolustusjärjestelmä tuhoaa yksilön omia punasoluja johtaen anemiaan, joka vaikeuttaa hapen kuljetusta. Toinen sairauteen usein liittyvä ilmiö on trombositopenia eli verihiutalekato, jonka vuoksi sairaan koiran veri ei hyydy normaalisti. Sairaus puhkeaa usein stressin yhteydessä ja koiran yleiskunto saattaa romahtaa nopeasti. Collieilla on tavattu harvoja yksittäistapauksia.

Kuivasilmäisyys eli keratoconjunctivitis sicca, esiteltä tarkemmin silmäsairauksien yhteydessä. Saattaa aiheutua myös muista syistä, mutta yleisimmin sitä pidetään autoimmuunisairautena.

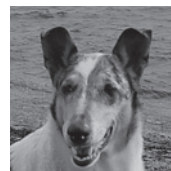
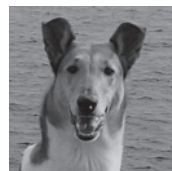
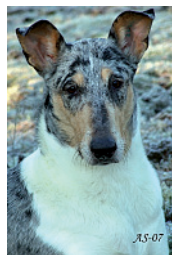
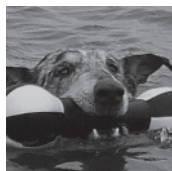
Degeneratiivinen myelopatia

Degeneratiivinen myelopatia eli etenevä selkäydinrappeuma on vanhempien koirien vaiva, jota eläinlääkäreiden lausuntojen mukaan tavataan keskimääräistä useammin collieilla ja saksanpaimenkoirilla. Sairaus puhkeaa yleensä kuudesta ikävuodesta eteenpäin ja koiran takaosa halvaantuu hitaasti muutaman kuukauden tai reilun vuoden kuluessa. Hermostorappeuman aiheuttaja on autoimmuunireaktio, joka tuhoaa selkäytimen hermokudosta ja vaikeuttaa siten impulssien kulkua.

Sairastuneet koirat oireilevat alkuun refleksien hidastumisella ja heikkenemisellä, erityisesti takajalkojen asentotunnon menetys ja huonosta liikuntakyvystä huolimatta sairauden kivut-

tuus ovat tyypillisiä tunnusmerkkejä. Tehokasta hoitokeinoa sairauteen ei ole, mutta tukihoitoja voidaan antaa liikuntakyvyn ylläpitämiseksi mahdollisimman pitkään. Sairauden yleisyydestä ei ole dokumentoitua tietoa, mutta eläinlääkärien ja rodun harrastajien mukaan takapään pettäminen on varsin yleinen collien kuolinsyy.

Vuonna 2008 löydettiin DM:aa aiheuttava geenimutaatio, jonka olemassaolo aiheuttaa selvästi suurentuneen riskin koiralle sairastua DM:aan. Samalla päästiin kiinni DM:n periytymismekanismiin. Tämä geenimutaatio voidaan nykyisin helposti testata dna-näytteestä. Periytyminen tapahtuu yksinkertaisesti molemmilta vanhemmilta ja virheellisen geenin määrä rodussa on mahdol-

Terveys ja
lisääntyminen

lista vähentää, kun tiedetään koirien geneettinen perimä: virheellisen geenin perineelle (joko vain toiselta tai molemmilta vanhemmilta) koiralle valitaan tervegeeninen pari, jolloin jälkeläiset voivat korkeintaan kantaa virhegeeniä eivätkä nykytietämyksen mukaan sairastu kyseiseen tautiin. Huomattavaa on kuitenkin, että kaikki geenitestillä sairaaksi todetut koirat eivät koskaan sairastu kliinisiin oireisiin (www.caninegeneticdiseases.net).

Suomessa DM on yhdistetty enemmän pitkäkarvaisiin collieihin, joita geenitestataankin jo suhteellisen paljon. Sileäkarvaisten testaaminen on vähäisempää, mutta niistäkin on Suomessa ja Euroopassa löytynyt kantajia ja muutama testin perusteella sairaskin yksilö (Suomessa yksi). Kliinisiä DM oireita sileäkarvaisilla on harvoin.

Tähän sairauteen on ilman geenitestiä hankalaa jalostuksen keinoin puuttua, koska oireet alkavat yleensä vasta lisääntymisiän ohittaneilla koirilla. Tällä hetkellä DM/DM-tuloksen saaneita koiria ei ole syytä sulkea pois jalostuksesta, mutta ne tulisi pyrkiä parittamaan testatusti sairausgeenistä vapaiden yksilöiden kanssa.

Suomen Collieyhdistyksen internet-foorumille on kerätty jäsenten ylläpitämää listaa geenitestien tuloksista. Sinne on taltioitu (11/2013) ainoastaan 65 sileäkarvaisen testitulos. Näistä geneettisesti vapailta (N/N) on 55, kantajia (N/DM) 9 ja sairausgeenin suhteen homotsygootteja yksilöitä (DM/DM) 1. Tämä otanta osoittaa, että tilanne sileäkarvaisilla on huomattavasti parempi kuin pitkäkarvaisilla.

Carpal hyperextension injury

Ranteiden taipumista (Carpal Hyperextension Injury) esiintyy sileäkarvaisilla collieilla jonkin verran. Rannen koukistajapuolen nivelsiteet, jotka vakauttavat rannetta niin, ettei se pääse yliojentumaan, pettävät. Collieilla ja colliensukuisilla kyseessä on rappeutumismuu-

tos ja ranteet saattavat pettää joko asteittain ja vähitellen kipeytymällä tai äkillisesti esim. esteeltä alas tullessa. Ranne painuu vähitellen kohti maata ja ranneniveliin kehittyy samalla nivelrikkomuutoksia. Tämä asteittain tapahtuva molempien ranteiden notkahtaminen on juuri collielle tyypillistä.

Muut sairaudet

Epilepsia

Koiran epilepsia on yleisin koirilla esiintyvä neurologinen sairaus. Noin yhdellä prosentilla

koirista on epilepsia, mutta epilepsian esiintymisessä on suuria rotukohtaisia eroja. Epilepsia aiheutuu aivojen sähköisen toiminnan häiriöistä. Kohtauksen

laatu riippuu sähköpurkauksen paikasta koiran aivoissa.

Koiran epilepsia voi olla joko idiopaattista eli sisäsyntyistä tai

Nykytilanne

seurausta jostain muusta sairaudesta tai vammasta. Diagnoosin teko on pitkälti muiden kohtauksia aiheuttavien tekijöiden poissulkemista. Idiopaattisessa epilepsiassa koira käyttäytyy kohtauksen välillä normaalisti ja on kohtauksia lukuunottamatta terve neurologisesti ja fysiologisesti. (www.eläinlääkäriin.fi-eläinlääkäreiden ylläpitämä porttaali)

Professori Hannes Lohen tutkimusryhmä (Helsingin yliopisto, Folkhölssan) on tehnyt uraauurtavaa geenitutkimusta koirien epilepsian parissa. Tutkimusryhmä tunnisti koirien ensimmäisen symptomaattisen epilepsiageenin, EPM2B:n karkeakarvaisista kääpiömäyräkoirista sekä lagottojen ohimenevään geneettiseen pentuiän epilepsiaan liittyvän LGI2 geenin. Ryhmä on ollut mukana löytämässä myös tiibetinterrierien symptomaattiseen epilepsiaan liittyvää geeniä. Ryhmän viimeisin saavutus on belgianpaimenkoirien epilepsialle altistavan geenin löytäminen koiran kromosomista 37 (www.koirangeenit.fi).

Suomen Collieyhdistys ry sponsoroi yhdessä Aktiivicolliet ry:n kanssa epileptisiä kohtauksia

saaneiden collieiden DNA-näytteiden keräämistä Lohen tutkimusryhmän käyttöön edesauttaakseen collieiden epilepsiageenin löytymistä. Kun näytteitä epilepsiaa sairastavista collieista on riittävästi, voidaan sairautta aiheuttavaa mutaatiota yrittää kartoittaa geenitutkimuksella.

Koirien epilepsiasta esiintyy kuitenkin runsaasti eri muotoja, joiden periytymistyyppi vaihtelee, joten kasvattajien avoimuus ja rehellisyys on tärkeässä asemassa, kuten minkä tahansa muunkin perinnöllisen sairauden torjunnassa.

Epileptikkaa ei tule missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Lisäksi suositellaan:

- älä käytä epileptikon pentuesisaruksia jalostukseen
- älä uusi epileptikon tuottanutta yhdistelmää

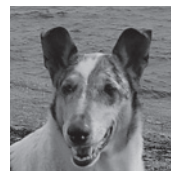
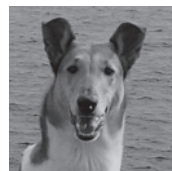
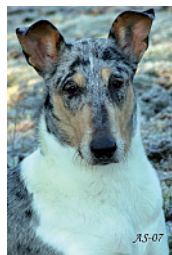
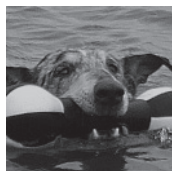
Sileäkarvaisissa collieissa on esiintynyt yksittäisiä epilepsiatapauksia. Mahdollista on, että merkittävä osa tapauksista ei tule yleiseen tietoon, joten tilannetta on syytä seurata tarkasti.

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Piilokives voi sijaita vatsaontelossa tai nivuskanavassa. Piilokiveksistä koira ei Suomen Kennelliiton säännösten mukaisesti saa käyttää siitokseen. Kasvattajan tulee palauttaa kolmasosa

kauppahinnasta, jos koiralle ei ole yhden vuoden iässä tullut kahta kiveä. Piilokivesten poistamista suositellaan, sillä niihin liittyy hieman kohonnut syöpäriski. Kivesten kaikenlainen operoiminen niiden laskeutumisen edistämiseksi on kielletty. Kivesvikaa esiintyy sileäkarvaisissa collieissa kaikissa suvuissa jonkin verran. Tilannetta seurataan.

Terveys ja
lisääntyminen

Napatyrä

Napatyrä on koiran vatsanpeitteissä oleva reikä, jonka kautta vatsapaitaa ja/tai suolia työn-tyy vatsaontelosta nahan alle.

Napatyrä on periytyvä vika, ja kasvattaja on velvollinen Suomen Kennelliiton säännösten mukaisesti korvaamaan mahdollisesta napatyräleikkauksesta aiheutuneet kustannukset.

Suurin osa napatyristä eivät tarvitse leikkausta. Sileäkarvaisissa collieissa esiintyy napatyrää jonkin verran (pääasiassa pieniä) ja tilannetta seurataan.

Lääkeaineyleherkkyys

Sekä pitkä- että sileäkarvaisen collien on tiedetty jo pitkään olevan herkkiä loisten torjuntaan käytetyille lääkkeille, ivermektiinille. Ivermektiini kertyy koirien keskushermostoon ja aiheuttaa jo pieninä määrinä kuoleman. Yleensä ivermektiinin imeytyminen keskushermostoon estetään aivoveriesteen (blood-brain barrier) avulla. Vuonna 2001 löydettiin yliherkkyyden aiheuttava mutaatio, neljän nukleotidin deleetio mdr1-geenissä (multiple drug resistance 1), joka tuottaa P-glykoproteiinia. P-glykoproteiini on yksi molekyyli aivo-veriesteessä, ja sen tehtävänä on pumpata tiettyjä aineita keskushermostoon yhteydessä olevien verisuonien endoteelista takaisin vereen ja estää aineiden pääsyn keskus-

hermostoon. Neljän nukleotidin mutaatio aiheuttaa geenin lukukehityksen muutoksen, ja P-glykoproteiinista tuotetaan vain pieni osa, joka ei pysty toimimaan normaalin proteiinin tavoin. Mutaation suhteen heterotsygoottien collieiden todettiin sietävän ivermektiiniä (van Asperen ym., 1997, Mealey ym., 2001). Samalla julkaistiin lista muista lääkeaineista, joille mutaation suhteen homotsygootit koirat ovat tai saattavat olla herkkiä aineiden farmakologisten ominaisuuksien perusteella. Näihin lääkeaineisiin kuuluu ainakin loperamidi, vinkristiini, vinblastiini, doksorubisiini, moksidektiini, ondansetroni, domperidoni, paklitakseeli, mitoksantroni, etoposidi, rifampisiini, kinidiini ja morfiini. Mutaatio esiintyy harvinaisena myös

muilla colliesukuisilla roduilla, esimerkiksi australianpaimenkoiralla, bordercolliella ja shetlanninlammaskoiralla. Koiran genotyypin voi todeta kaupallisen geenitestin avulla.

Tällä hetkellä (11/2013) Suomessa on tiedossa 84 sileäkarvaisen collien geenitestin tulos omistajan ilmoituksen perusteella (SCY:n keskustelufoorumi, sairauslistat). Näistä ++ genotyyppisiä on 12 (14,3 prosenttia), +/- genotyyppisiä (kantaa mutaatiota) 35 (41,7 prosenttia) ja / genotyyppisiä (homotsygootti mutaation suhteen, yliherkkä) 37 (44,0 prosenttia). Mutaatioaluelin frekvenssi populaatiossa on näiden lukujen perusteella 65 prosenttia.

Nykytilanne

4.3.3

Terveyskysely

Rotujärjestö on julkaissut terveyskyselyn, jonka avulla kartoitetaan collieiden terveydentilaa. Vastaukset voi antaa myös jo menehtyneistä koirista. Kyselyssä selvitetään koiran yleisterveydentilaa, terveyteen liittyviä ongelmia ja monia sairauksia, esimerkiksi sisäelinten toimintahäiriöitä, sekä menehtyneen koiran kuolinsyytä. Jalostustoimikunta kerää tiedot ja tekee niistä yhteenvedon. Kyselykäävake on muutamaan kertaan päivitetty entistä paremmin ajankohtaiseksi, joten vastaukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia aiempien kyselyiden tuloksiin. Edellisen kerran yhteenvedo tehtiin vuonna 2012, ja sen perusteella esiintyvät terveysongelmat on esitetty seuraavissa kappaleissa. Yhteenvedossa on mukana 256 sileäkarvaista collieta, joista 105 (41 prosenttia) urosta ja 151 (59 prosenttia) narttua. Vastausmäärät jäivät harmillisen pieniksi. Terveyskyselylomake on esitetty liitteessä 3.

Yleiskuva rodun terveydentilasta

Yleisterveydeltään collie on varsin terve rotu: yli 69,5 prosenttia vastanneista kuvaili koiransa yleisterveyttä erinomaiseksi ja 26,2 prosenttia hyväksi (noin 30 prosenttia). Vain reilu 4 prosenttia vastaajista antoi tyydyttävän (3,5 prosenttia) tai välttävän (noin 0,8 prosenttia) arvostuksen.

Hampaisiin ja purentaan liittyvät ongelmat

93 prosentilla kyselyn koirista oli kaikki hampaat. Puutteellisen hampaiston omaavista koirista yli 91 prosentilla puutteet olivat välihampaissa.

Purentaa koskevaan kysymykseen tulleista vastauksista purentavikoja raportoitiin noin 13

prosentilla. Purentavioista yleisimmät ovat yläpurenta ja tasapurenta, joiden molempien osuus ilmoitetuista purentavioista oli vajaa 40 prosenttia, loput tapaukset koskivat ahdasta purentaa, joka saattaa aiheuttaa kulmahampaiden painumisen ikeniin.

Iho-ongelmat ja allergiat

Reilulla kymmenellä prosentilla kaikista vastanneista esiintyi joko iho-oireita tai allergiaa. Lisäksi muutamalla koiralla on esiintynyt hot-spotteja.

Raportoiduista allergikoista lähes kaikki oireilivat vatsallaan. Näistä 25 prosentilla oli myös iho-oireita.

Maha- ja suolisto-ongelmat

Lähes 25 prosenttia vastanneista ilmoitti koirillaan olevan niin sanottua herkkävastaisuutta. Suolistotulehduksia esiintyi noin 7 prosentilla.

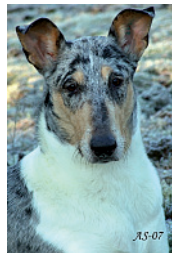
Tulehdukset

Virtsatietulehduksia esiintyi 8,5 prosentilla sileäkarvaisista collieista. Tulehtuneista anaalirauhasista oli kärsinyt 4,5 prosenttia. Toistuvia silmätulehduksia esiintyi noin 8 prosentilla, mutta ne ovat valtaosin lieviä tulehduksia pentuaikana. Korvatulehduksia raportoitiin vain noin 4 prosenttia.

Luuston ongelmat

Sileäkarvaisella colliella esiintyy harvoin lonkkaniveldysplasiaa sekä hieman useammin

Terveys ja
lisääntyminen

kyynärniveldysplasiaa. Nämä sairaudet on esitelty omissa kappaleissaan aiemmin ohjelmassa. Terveyskyselyn vastauksista viisi prosenttia sisälsi maininnan selkäongelmista, näistä puolet koski spondyloosia (7 kpl) ja loput ylimääräisiä nikamia tai kalkkeumia (4 ja 3 kpl).

Neurologiset ja sisäelinten sairaudet

Diagnosoitua epilepsiaa tai epileptisiä oireita esiintyi yhteensä kuudella koiralla. Lisäksi yhdellä koiralla oli tajuttomuuden kaltaisia kohtauksia ja kolmen koiran osalta löytyi rasti kohdasta muita hermosto-ongelmiin viittaavia oireita.

Maksa-, munuais- tai sydänvikoja ei raportoitu ollenkaan. Kilpirauhasen vajaatoimintaa ilmoitettiin olevan kuudella koiralla.

Kasvaimet ja syövät

Hyvälaatuisia kasvaimia raportoitiin olevan 14 koiralla, syöpäkasvaimia vain kahdella yksilöllä.

Kuten jo todettiin, vastausmäärät kyselyyn ovat niin alhaiset, ettei pidemmälle meneviä johtopäätöksiä voi tehdä.

Yleisimmät kuolinsyyt

Colliet ovat suhteellisen pitkäikäisiä. Kennelliiton KoiraNetistä poimittu kuolinsyytilasto antaa sileäkarvaisten collieiden ylivoimaisesti yleisimmäksi kuolinsyyksi vanhuuden joko luonnollinen kuolema tai lopetus keskimäärin 12 vuoden ja 9 kuukauden iässä. Toiseksi eniten on kuolinsyytä ei ole ilmoitettu tapauksia. Kolmanneksi suurin ryhmä on kasvainsairaudet, syöpä.

Sileäkarvaisten collieiden keskimääräinen elinikä on tämän tilaston mukaan 9 vuotta 4 kuukautta. Tilastossa on vain 279 koiran kuolinsyyt, joten tämä ei anna luotettavaa kuvaa koko rodun keskimääräisestä eliniästä. Keski-ikä voidaan arvioida olevan tätä selvästi korkeampi, koska omis-

tajien ilmoituksiin perustuvassa tilastoinnissa sairauksiin ja tapaturmaisesti kuolleet ovat yliedustettuina.

Keväällä 2012 rotujärjestön julkaisemaan terveystarkastukseen tuli vastauksia 256 sileäkarvaisen collien osalta ja kuolemansyyn osalta vastauksia oli ainoastaan 17. Yleisin kuolinsyy kyselyn mukaan oli vanhuus ja kyselyn mukaan keskimääräinen elinikä on 11,5 vuotta.

Sileäkarvaisten collieiden kuolinsyykartoitusta pyritään jatkamaan rotujärjestön terveystarkastuksen yhteydessä. Kuolinsyiden tarkempaan kartoittamiseen on hyvä kiinnittää jatkossa huomiota.

Nykytilanne

Kuolinsyy	Yhteensä	Keskimääräinen elinikä
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	91	12 vuotta 9 kuukautta
Kuolin syytä ei ilmoitettu	46	7 vuotta 10 kuukautta
Kasvainsairaudet, syöpä	28	8 vuotta ja 5 kuukautta
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	21	10 vuotta 2 kuukautta
Muu sairaus jota ei ole listalla	21	8 vuotta 10 kuukautta
Tapaturma tai liikennevahinko	18	4 vuotta 1 kuukautta
Luusto- ja nivelsairaudet	9	7 vuotta 4 kuukautta
Lopetus käytös- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi	8	5 vuotta 3 kuukautta
Sydänsairaus	7	7 vuotta 4 kuukautta
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	6	8 vuotta 8 kuukautta
Selkäsairaus	5	6 vuotta 4 kuukautta
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	4	10 vuotta 3 kuukautta
Kadonnut	4	3 vuotta 9 kuukautta
Hermostollinen sairaus	3	8 vuotta 9 kuukautta
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	3	8 vuotta
Iho- ja korvasairaudet	1	2 vuotta 5 kuukautta
Immunologinen sairaus	1	2 vuotta 2 kuukautta
Sisäeriterauhasten sairaus	1	10 vuotta 8 kuukautta
Kaikki yhteensä	279	9 vuotta 4 kuukautta

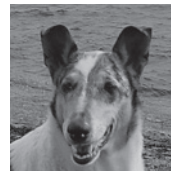
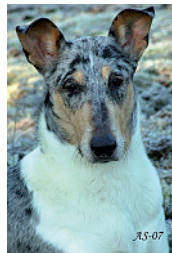
Taulukko 24. Kuolinsyyt rajauksella kuolinvuosi 1988–2012. Lähde: KoiraNetjalostustietojärjestelmä 10.5.2013.

Lisääntyminen

Sileäkarvainen collie on pääsääntöisesti helposti ja luonnollisesti lisääntyvä rotu. Synnytykset ovat yleensä helppoja, koska pennut ovat keskimäärin pienehköjä suhteessa nartun kokoon, ja pentujen pitkänmallinen pää on edullinen synnytyksen kannalta. Collien pennut painavat yleensä syntessään noin 200-350 grammaa, mutta koossa on vaihtelua. Pentujen syntymäpaino ei ole verran-

nollinen pentujen elinvoimaisuuteen normaalin painovaihtelun puitteissa. Normaalipainona voidaan pitää 170-400+ grammaa. Pentujen syntymäpaino riippuu myös pentujen lukumäärästä.

Rotuyhdistyksen jalostustoimikunnan tietoon on tullut jonkin verran lisääntymisongelmia, mm. urosten heikkoa sperman laatua ja steriili-

Terveys ja
lisääntyminen

yttä. Sen ei kuitenkaan ole todettu olevan yhteydessä astumisvaikeuksiin, vaan löydökset tehdään yleensä tutkittaessa tyhjäksi jäämisten syytä. On siis oletettavissa, että ongelmaa esiintyy kannassa enemmän kuin sitä tulee ilmi. Astumisvaikeuksia esiintyy jonkin verran. Yleensä syyt johtuvat joko uroksen tai nartun kokemattomuudesta tai kasvattajan malttamattomuudesta odottaa oikeaa astutusaikaa. Rodussa on kuitenkin myös joitain uroksia, joiden sukupuolivietti on heikko, eikä kiinnostus riitä astumaan narttua, kuin myös narttuja, jotka eivät vapaaehtoisesti suostu astutavaksi. Ongelma on tällä hetkellä marginaalinen, mutta asiaa tulee seurata.

Keisarinleikkaukset ja synnytysvaikeudet eivät ole kovin yleisiä, ja collienartut ovat yleensä hyviä emoja. Pentuekoko on kuitenkin keskimäärin pienekkö, ja narttuja jää jonkin verran tyhjäksi. Syytä siihen, miksi rodussa esiintyy näitä ongelmia, on haettu mm. sukusiitoksesta. Ongelmaa esiintyy kuitenkin myös vähemmän sukusiitetyissä koirissa.

Viimeisen 15 vuoden aikana ei keskimääräisessä pentuekoossa ole tapahtunut juurikaan muutoksia. Vuosittainen keskiarvo on vaihdellut 4,7-6,2 välillä, koko tarkastelukauden keskiarvon asettuessa 5,4 kohdalle.

Keväällä 2012 julkaistiin kysely myös lisääntymiskysely (liite 4). Vastausten määrä oli kovin pieni, eikä siitä voi tehdä juurikaan pidemmälle vietyjä johtopäätöksiä. Pienenä yhteenvetona kyselystä voidaan sanoa, että astutuksissa ei raportoitu olevan juurikaan ongelmia. Reilu 40 prosenttia vastasi narttunsa jääneen tyhjäksi tai uroksensa jättäneen nartun tyhjäksi, mutta tässäkin kohtaa vastauksia oli vain reilu parisenkymmentä. Synnytykset ovat vastaajista 67 prosenttia olleet helppoja, loput kertovat narttunsa joutuneen leikkaukseen, johon pääasiallinen syy on ollut polttoheikkous.

Napatyristä raportoidaan seitsemällä penulla ja kahdella kerrotaan olleen kitalakihalkio.

Lisääntymisongelmat

Sileäkarvaisilla collieilla, sekä uroksilla että nartuilla, esiintyy jonkin verran lisääntymisongelmia. Erityisesti uroksilla on todettu viime vuosikymmenen aikana merkittävän usein hedelmättömyyttä.

Nartun hedelmällisyshäiriöt

Nartun hedelmällisyshäiriöt voidaan karkeasti jakaa infektiivisiin, hormonaalisiin, geneettisiin sekä anomaliaista ja kehityshäiriöistä johtuviin tekijöihin. Tyypillisin syy nartun tiinehtymättömyy-

teen on kuitenkin väärä astutusajankohta. Oikean ajankohdan määrittämisen apuna voidaan käyttää papa- eli vaginan irtosolunäytettä sekä progesteronin määrittystä seerumista.

Nykytilanne

ANOMALIAIT JA KEHITYSHÄIRIÖT

Mikäli infertiliteettiongelman taustalla on lisääntymiselinten kehityshäiriö tai anatomiset poikkeamat, nartun kiimakierto on yleensä normaali ja uros on innokas astumaan nartun oikeana ajankohtana. Tyypillisimpiä ongelmia ovat synnynnäiset nartun vaginan anomaliat: erilaiset astutusta hankaloittavat tai hedelmöittymisen estävät vaginan septat (väliseinät) tai striktuurat (kuroutumat, ahtaumat). Etenkin nuorilla nartuilla saattaa esiintyä myös vaginan hyperplasiaa eli emättimen limakalvon liiallista turvotusta tai jopa vaginaprolapsia, eli vaginan kudosten työntymistä emättimen ulkopuolelle. Vaginahyperplasia on estrogeenivälitteinen, jossain määrin perinnöllinen ongelma, joka tosin ei ole collieille tyypillinen, vaan esiintyy useimmiten lyhytkalloisilla roduilla.

Harvinaisempia ovat kehityshäiriöt muissa sukuelimissä, kuten munasarjojen tai kohdunkaulan puuttuminen.

TULEHDUKSET

Nartun hedelmättömyyden taustalla voi olla esimerkiksi subkliininen metriitti eli kohtu- tai kohdun limakalvon tulehdus, joka estää hedelmöittymisen tai aiheuttaa abortin tiineyden varhaisessa vaiheessa. Tyypillinen metriittipatogeeni on *Escherichia coli*. Lievät metriitit tai vaginiitit eli emätintulehdukset ovat suhteellisen yleisiä.

Bruselloosi aiheuttaa abortteja tiineyden myöhäisessä vaiheessa. Elossa syntyvät pennut ovat usein pieniä ja heikkoja. *Brucella canis* on tyypillisesti suurten kenneleiden ongelma, eikä sen esiintyvyydestä Suomessa ole tarkkaa tietoa. Bruselloosin sairastaneet koirat jäävät useimmiten kroonisiksi erittäjiksi.

Herpesviroosi (CHV) on aikuisilla nartuilla yleensä oireeton, mutta on tärkeä pentujen neonataalisairaus aiheuttaen pikkupentujen varhaiskuolemia. Herpes saattaa myös olla osallisena lopputiineyden aborteissa.

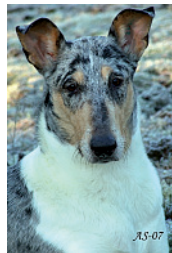
Koiran herpesviruksen maailmanlaajuinen esiintyvyys koirapopulaatioissa on noussut merkittävästi viime vuosikymmenen aikana. Arviolta joka toinen tai kolmas kaikista koirista on altistunut virukselle ja kantaa sitä elimistössään (Mia Kujanpää, www.malinuts.net). Suomen tilanteesta herpesviruksen suhteen ole tarkkaa tietoa, herpes on kuitenkin Suomessakin todellinen ongelma.

Herpestä vastaan ole olemassa tehokas rokote. Rokote on tarkoitettu kantaville nartuille ja se vähentää oleellisesti viruksen aiheuttamia pentukuolemia. Mikäli narttu pystyy muodostamaan vasta-aineita, rokote antaa ternimaidon mukana pennuille suojan virusta vastaan.

Rokotetta, joka estäisi aikuista koiraa saamasta herpestartunnan, ei ole, mutta aikuiselle koiralle virus on täysin vaaraton. Myös yli 4-viikkoiset pennut alkavat olla turvassa virukselta, koska siihen mennessä pennun ruumiinlämmönsäätelykyky on kehittynyt pitämään sen ruumiinlämmön riittävän korkeana (herpesviruksen lisääntymiselle optimilämpötila on 35-36 astetta).

HORMONAALISET HÄIRIÖTILAT JA GENEETTISET ONGELMAT

Hoitamaton tai diagnosoimaton hypotyreoosi eli kilpirauhasen vajaatoiminta saattaa olla nartun tiinehtymättömyyden tai kiimattomuuden taustalla. Usein hypotyreoosi ilmenee pidentyneinä

Terveys ja
lisääntyminen

kiimaväleinä. Lääkityksellä hallintaan saatu kilpirauhasen vajaatoiminta ei enää välttämättä vaikuta hedelmällisyyteen, mutta ongelman perinnöllisyys on otettava huomioon, jolloin hypotyreoottisen yksilön jalostuskäyttöä ei suositella. Hypotyreoosia esiintyy koirilla suhteellisen yleisesti.

Erilaiset lisääntymishormonien häiriötilat voivat myös vaikuttaa nartun tiinehtyvyyteen. Tällaisia ovat esimerkiksi harvinaiset hypofyysihypotalamus-akselin toimintahäiriöstä johtuva

primaarinen anovulaatio, jolloin kypsä munasolu ei hormonierityksen häiriöistä johtuen ovuloidu, sekä hypoluteinismi eli koiran kykenemättömyys tuottaa riittävästi tiineydenaikaista progesteronia tiineyden ylläpitoon.

Nartun hedelmättömyyden taustalla saattaa olla myös sukupuolenmääräytymisen häiriö, esimerkiksi hermafrodismi. Genotyypiltään normaalista poikkeavat koirat (esimerkiksi X0,XXX) ovat kuitenkin harvinaisia.

Uroksen hedelmällisyshäiriöt

Samoin kuin nartulla, voidaan uroksen hedelmällisyysongelmat jakaa eri tekijöistä johtuviin luokkiin. Nämä eri tekijät vaikuttavat uroksen sperman laatuun ja siittiömäärään. Uroskoiran normaalin ejakulaatin siittiömäärä on yli 200 miljoonaa siittiötä, josta hyvälaatuisessa spermassa normaalisti liikkuvia siittiöitä tulisi olla yli 80 %. Oligozoospermialla tarkoitetaan vähentynyttä siittiömäärää ejakulaatissa ja azoospermia on ejakulaatin siittiöttömyys.

Collieuroksilla on todettu varsin yleisesti keskimääräistä heikompaa sperman laatua, jolloin normaalisti liikkuvien siittiöiden osuus on vain 50-70% (Lisääntymistiet. erikoiseläinlääkäri Merja Dahlbom). Tällaisessa tapauksessa uros jättää yleensä vielä normaalikokoisia pentueita ja nartut tiinehtyvät, mikäli astutusajankohta on ollut oikea. Näin ollen uroksen sperman heikkoa laatua ei osata epäillä, ellei spermaa jostain muusta syystä tutkita.

Collieissa tavataan myös jonkin verran mahdollisen autoimmuunireaktion aiheuttaman tulehduksen seurauksena täysin tai lähes steriiliksi jääneitä uroksia, jotka aikaisemmin ovat jättäneet jälkeläisiä. Tilannetta tulee seurata ja tällaiset tapaukset huomioida jalostusvalintoja tehdessä, jotta ongelma ei pääsisi yleistymään kannassa.

ANOMALIAIT JA KEHITYSHÄIRIÖT

Lisääntymiselinten anomaliat, kuten epididymiksen eli lisäkiveksen aplasia/hypoplasia tai kivesten hypoplasia ovat mahdollisia mutta harvinaisia ongelmia. Selkeimmät anomaliat selviävät palpoinnalla eli tunnustelemalla kivekset.

Lisäkivestiehyn tukos saattaa aiheuttaa hedelmättömyyttä estämällä siittiöiden kulun lisäkiveksistä ejakulaattiin. Tämä näkyy spermanäytteessä täydellisenä azoospermiana. Tukoksen

Nykytilanne

mahdollisuus voidaan poissulkea mittaamalla sperman alkaalinen fosfataasi -entsyymien pitoisuus täydellisen ejakulaatin entsyymipitoisuus on rauhasejakulaattia korkeampi.

TULEHDUKSET

Lisääntymiselinten erilaiset infektiiviset prosessit voivat aiheuttaa akuuttia hedelmättömyyttä estäen spermatogeneesiä sekä aiheuttaa pysyvää hedelmättömyyttä vaurioittamalla spermatogeneettistä kudosta kiveksissä. Kives-, lisäkives- ja eturauhastulehdukset (orkiitit, epididymiitit ja prostatiitit) ovat tyypillisiä ja yleisiä uroskoirien ongelmia. Etenkin bakteerien aiheuttamat eturauhastulehdukset ovat vanhojen, kastroimattomien urosten ongelmia. Orkiitit ja epididymiitit voivat olla primaarisesti kivesongelmia tai infektio voi levitä kiveskudokseen prostatiitista tai virtsatieinfektiosta. Tyypillisiä infektiopatogeeniä tulehduksissa ovat *Escherichia coli*, streptokokit sekä stafylokokit. Tulehdukset voivat aiheuttaa sperman oligozoospermiaa tai täydellistä azoospermiaa.

Brusella canis on yksi epididymiitin aiheuttajapatogeenista. Tartunnan saanut uros jää kantajaksi ja mahdollisesti pysyvästi hedelmättömäksi.

HORMONAALISET HÄIRIÖTILAT JA GENEETTISET ONGELMAT

Harvinainen infertiliteettiä aiheuttava ongelma sukupuolen määräytymisessä on koirillakin

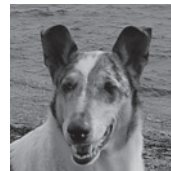
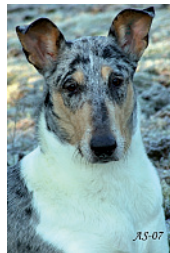
tavattu Klinefelterin syndrooma (XXY-urokset). Nämä koirat ovat azoospermisiä ja usein niiden kivekset ovat hypoplastiset. Uroksilla on kuitenkin tyypillisesti voimakas libido, ja astuminen onnistuu.

Hypotyreoosi on myös uroksen hedelmällisyyteen vaikuttava endokrinologinen eli hormonivälitteinen sairaus. Hypotyreoosikoirilla spermanlaatu on heikentynyt. Osaltaan tähän saattaa olla vaikutusta jatkuvalla immuunivälitteisellä kilpirauhasen tulehdustilalla ja orkiitilla. Kuten nartulla, kun uroksen hypotyreoosi saadaan hallintaan lääkkein, voi hedelmällisyys palata normaaliksi.

MUUT ONGELMAT

Monet lääkeaineet vaikuttavat spermatogeneesiin. Esimerkiksi kortikosteroidit tai pitkät antibioottikuurit voivat vaikuttaa heikentävästi spermanlaatuun.

Astumistilanteen ongelmia on monenlaisia. Herkkä uros ei välttämättä uskalla astua vahvaa, dominoivaa narttua. Vaikka uroksen lisääntymisfysiologia olisi kunnossa, voi myös uroksen huono libido johtaa astumisen onnistumattomuuteen. Huonolibidoisen uroksenjalostuskäyttöä tulee harkita huolella. Epäonnistuneen astumisen syynä voi olla myös uroksen kipu, muun muassa eturauhas-, selkä- ja nivelongelmat. Kiveskasvaimet voivat aiheuttaa muutoksia uroksen hedelmöittämiskyvyssä sekä spermatogeneesissä.

Terveys ja
lisääntyminen

4.3.6 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Sileäkarvainen collie on varsin perusterve ja terverakenteinen koirarotu. Collien rakenne on ravaajatyypinen; hieman korkeuttaan pidempi, suhteellisen kevyt ja tasapainoisesti kulmautunut edestä ja takaa. Rakenteessa ei ole liioiteltuja piirteitä ja rotumääritelmän vaatimukset ovat sopusoinnussa toiminnallisuuden ja käyttötarkoituksen kanssa.

Rotumääritelmän yksityiskohtien tulkinnoista johtuen rodussa esiintyy kuitenkin joitakin ääripiirteitä, joista saattaa olla haittaa terveydelle ja toiminnallisuudelle. Ruotsin Kennelliitto on listannut joukon epäterveitä piirteitä, joihin ulkomuototuomarien tulee tiukasti puuttua laatuarvos-

telussa. Collieiden osalta näitä anatomisia piirteitä edustavat liioitellun kapea kuono-osa, kapea alaleuka ja ahdas purenta sekä pystyasentoiset kulmahampaat, joista johtuen rodussa esiintyy jonkin verran virheellistä kapeaa purentaa, jossa alakulmahampaat painautuvat yläleuan ikeniin. Toinen kyseisessä listassa esiin nostettu ongelma ovat liian pienet ja syvällä sijaitsevat silmät, jotka saattavat aiheuttaa paitsi tulehdusherkkyyttä, myös äärimmilleen jalostuneena silmän sisäisiä rakenteellisia muutoksia ja näkökyvyn heikentymistä.

Myös Suomen Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla colliet on mainittu esimerkkituuna silmiensä osalta.

Nykytilanne

4.3.7 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

PEVISAan kuuluvien sairauksien osalta tilanne on rodussa erittäin hyvä. Näistä kyynärniveldysplasia kuitenkin vakavasti otettava sairaus ja on syytä tarkkaila, että se ei pääse yleistymään. Suurin osa koiran painosta on etuosan päällä ja näin ollen kyynärpäävika voi invalidisoida koiran.

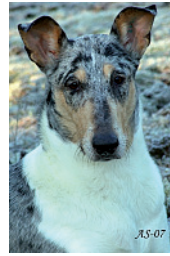
PEVISA:n ulkopuolisista ongelmista ajankohtaisin on epilepsia, jonka esiintymisestä on aikaisemmin ollut rodussa melko niukasti tietoja. Vaikka tapausten näennäinen yleistyminen

saattaakin johtua etupäässä tiedonkulun parantumisesta, sairauden yleistymisen ehkäisyyn tulee suhtautua erittäin vakavasti. Kyseessä on kuitenkin vakava koiran elämänlaatua heikentävä ja useissa tapauksissa elinikää lyhentävä sairaus. Kasvattajien tulee myös suhtautua asiaan riittävällä vakavuudella, kun suunnittelevat yhdistelmiä, joiden lähisuvussa on esiintynyt epilepsiaa.

Geenitestien käytön tullessa entistä yleisemmäksi mahdollisuudeksi jalostuksen apuvälineenä, testejä tulisi pyrkiä tekemään kasvattajakohtaisen

tarpeen mukaan oleellisimmista sairauksista. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että pelkkien geenitestien pohjalle ei voi jalostusvalintoja perustaa, vaan tulee huomioida koira kokonaisuutena.

Lisääntymisongelmat ovat kohtuullisen harvinaisia, mutta esiintyessään merkittävä jalostusta haittaava tekijä. Kasvattajien tulisi valintoja tehdessään huomioida, että ongelmat lisääntymiskäyttäytymisessä ja fysiologiassa ovat periytyviä ja rodun tulisi kyetä normaalisti luonnollisiin synnytyksiin ja astutuksiin.

Ulkomuoto

4.4 Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Rotumääritelmä on kunkin rodun yhteinen kansainvälinen standardi, jonka tulee olla ensisijainen ohjenuora rotutyypin ja rodunomaisten yksityiskohtien jalostuksessa. Eri maiden kattojärjestöillä saattaa olla käytössään toisistaan eroavat rotumääritelmät. Suomen Kennelliitto noudattaa FCI:n hyväksymiä rotumääritelmiä.

Viimeisin versio sileäkarvaisen (smooth) collien rotumääritelmästä on hyväksytty FCI:ssä 28.10.2009 ja käänös Suomen Kennelliitossa 3.3.2011.

Seuraavassa pyritään avaamaan rotumääritelmän keskeisiä kohtia.

Ryhmä: 1

FCI:n numero: 296

Hyväksytty: FCI 28.10.2009

Suomen Kennelliitto 3.3.2011

Sileäkarvainen skotlanninpaimenkoira / sileäkarvainen collie (collie, smooth)

Alkuperämaa: Iso-Britannia

Käyttötarkoitus: Paimenkoira.

FCI:n luokitus: Ryhmä 1 lammaskoirat (paitsi sveitsinpaimenkoirat)

Alaryhmä 1 lammaskoirat

Käyttökoetulosta ei vaadita.

Nykytilanne

Yleisvaikutelma: Älykäs, valpas ja toiminnanhaluinen. Erittäin hyvän rakenteensa ansiosta olemukseltaan ryhdikäs, tasapainoinen ja käyttötarkoitukseensa soveltuva. Rakenne ilmentää vahvuutta ja toiminnallisuutta, mutta koira ei saa olla kömpelö eikä millään lailla karkea. Ilme on äärimmäisen tärkeä. Se muodostuu kallon ja kuonon suhteista sekä niiden täydellisestä tasapainosta, silmien koosta, muodosta, väristä ja sijainnista sekä korvien oikeasta sijainnista ja asennosta.

Tärkeitä mittasuhteita: Sivulta katsottuna kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset ja samanpituiset ja niitä erottaa niukka, mutta silti silminnähtävä otsapenger. Runko hieman korkeuttaan pitempi.

Käyttäytyminen / luonne: Iloinen ja ystävällinen, ei koskaan hermostunut eikä vihainen.

myös ulkomuotoarvostelussa on huomioitu toiminnallisuuden rakenteelliset edellytykset.

Maailmanlaajuisesti rodun piirissä esiintyy kuitenkin tyyppin ja rakenteen osalta jonkin verran vaihtelua, joka johtuu rotutyypillisten yksityiskohtien tulkinta- ja painotuseroista.

Rodun luonteesta on rotumääritelmän kuvauksessa kerrottu vain hyvin pintapuolisesti; yleisvaikutelman ja käyttötarkoituksen perusteella on kuitenkin selvää, että rodunomaisen sileäkarvaisen collien tulee olla myös luonteensa puolesta tasapainoinen sekä halukas ja kykenevä työskentelemään.

Rotumääritelmä kuvaa tätä rotua työskentelykykyiseksi ja erittäin hyvärakenteiseksi koiraksi – tärkeitä piirteitä, jotka kuvastavat rodun alkuperäistä tarkoitusta, väsymätöntä paimenkoiraa. Collie on rakenteeltaan ennen kaikkea erittäin tasapainoinen koira.

Se on vahva olematta koskaan karkea, se on myös elegantti olematta liioiteltu tai siro.

Suomalaiset sileäkarvaiset collit edustavat pääosin hyvin yleisvaikutelmaltaan ja rotutyypiltään rotumääritelmän kuvausta. Koska collie on Pohjoismaissa kautta historian nykypäivään asti säilyttänyt asemansa paimentaustaisena palveluskoirana,

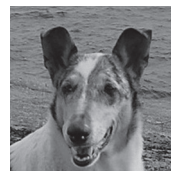
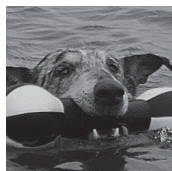
PÄÄ JA ILME

Pää: Pään yksityiskohdat ovat erittäin tärkeät. Pään tulee olla suhteessa koiran kokoon. Edestä tai sivulta katsottuna pää muistuttaa tylppää, puhdaslinjaista kiilaa, jonka ääriviivat ovat sileät. Silmien sisänurkkien välin keskipiste on pään keskikohta pituussuunnassa.

Kallo-osa:

Kallo: Litteä, kapenee tasaisesti ja sulavasti korvista kohti kirsua. Kallon syvyys mitattuna kulma-kaarista leuan alaosaan ei saa olla liian suuri.

Otsapenger: Niukka, mutta havaittavissa. Silmien sisänurkkien välin keskipiste on otsapengerin oikea sijaintipaikka.

Ulkomuoto

Kuono-osa:

Kirsu: Väriltään aina musta.

Kuono: Sulavalinjaisen ja täyteläisen kuonon kärki on tylppä, ei koskaan kulmikas. Kuono ei saa olla suippo.

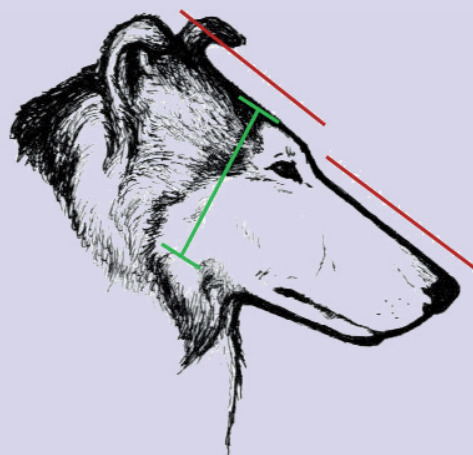
Leuat / hampaat / purenta: Hampaat isot. Vahvat leuat. Säännöllinen ja täydellinen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat tiiviisti yläleuan etuhampaiden takapintaa. Hampaat ovat kohtisuorassa leukaluihin nähden. Alaleuka on voimakas ja suoralinjainen.

Posket: Poskiluut eivät ole ulkonevat.

Silmät: Hyvin tärkeä yksityiskohta, joka antaa koiralle viehättävän ilmeen. Keskikokoiset (eivät koskaan hyvin pienet), hieman vinoasentoiset, mantelinmuotoiset ja tummanruskeat paitsi sinimarmorin värisillä koirilla, joilla silmät ovat usein siniset tai sinitäpläiset (osittain tai kokonaan, toinen tai molemmat). Ilme on erittäin älykäs, koiran kuulostellessa katse on valpas ja tarkkaavainen.

Korvat: Kohtuullisen kokoiset ja tyvestään leveämmät. Korvat eivät ole liian lähellä eivätkä liian kaukana toisistaan. Levossa korvat ovat taaksepäin taittuneet, mutta koiran ollessa tarkkaavainen ne ovat eteenpäin suuntautuneet ja puolipystyt, ts. noin kaksi kolmasosaa korvasta on pysty, yksi kolmasosa luonnostaan eteen- ja alaspäin taittunut.

samanpituiset ja niitä erottaa otsapenger. Silmien sisänurkkien välinen keskipiste (joka on otsapenkereen oikea sijaintipaikka) on pään keskikohta pituussuunnassa. Kallon syvyys kulmakaarista leuan alaosaan ei koskaan ole liiallinen (eli ei kauttaaltaan syvä).

Kuva 16. Pää sivusta. Piirros: Johanna Ruottinen.

Collie on niin sanottu "päärotu". Tämä tarkoittaa, että collien pää ja ilme ovat erittäin tärkeät rotumäärittelyä tarkasteltaessa. Rotumäärittelyn mukaan pään mittasuhteet ovat erittäin tärkeät, ja päätä on arvosteltava suhteessa kokoon. Edestä tai sivulta katsottuna pää muistuttaa tylppää, puhdaslinjaista kiilaa, jonka ääriviivat ovat sileät. Pää kapenee sivulta tasaisesti ja pehmeästi korvista kohti mustaa kirsua. Sivulta katsottuna kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset ja

Tyypillisimpiä pään virheitä ovat kallon ja kuono-osan epäyhdensuuntaiset linjat ja epätasapaino (kallo saattaa olla joko laskeva eli takaluisku, pyöreä, tai takaraivoa kohti nouseva) sekä liian syvä ja/tai leveä kallo-osa. Oikeanlaisen, silmien sisänurkkien väliin sijoittuneen, niukan mutta silmin havaittavan otsapenkereen jalostus on vaikeaa, ja juuri oikeanlaisia otsapenkereitä on suhteellisen harvassa. Tyypillisiä virheitä ovat liian pitkä, alas kuonolle tuleva otsapenger tai lähes kokonaan tai jopa täysin puuttuva otsapenger.

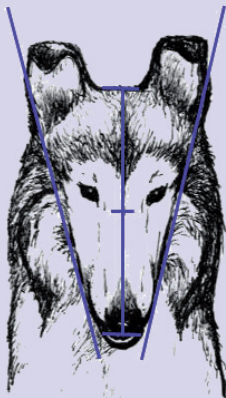

Nykytilanne

Kuono-osa ei saa olla liian heikko suhteessa kalloon, ja alaleuan on oltava riittävän vahva ja leveä. Liian heikkoja alaleukoja esiintyy jonkin verran, tai sitten alaleuka jää liian lyhyeksi ja purenta on virheellinen.

Silmien väri ja koko ovat suomalaisilla sileäkarvaisilla collieilla yleensä hyvät, mutta vastaan tulee myös pieniä ja syvällä sijaitsevia silmiä. Myös pyöreitä tai liian vaaleita silmiä, jotka häiritsevät ilmettä, esiintyy jonkin verran.

Korvien tulisi sijaita edestä päin tarkasteltuna pään päällä siten, että korvan ulkoreunoja kärjestä tyveen mukaillen voidaan vetää kuvitteellinen suora pään ja kuono-osan ulkoreunaa pitkin aina kirsun sivuun asti. Korvien asento on sileäkarvaisilla collieilla keskimäärin kohtuullisen hyvä, joskin jonkun verran esiintyy haja-asentoisiaakin korvia. Liian kevyet tai pystyt korvat ovat kannassa yleisiä. Liian raskaita korvia esiintyy puolestaan vain silloin tällöin.

Kuva 17. Pää edestä. Piirros: Johanna Ruottinen.

RUNKO, RAAJARAKENNE JA LIIKUNTA

Kaula: Lihaksikas, voimakas, melko pitkä ja kauniisti kaartuva.

Runko:

Selkä: Vaakasuora ja kiinteä.

Lanne: Hieman kaartuva.

Rintakehä: Kylkiluut kaareutuneet, rinta syvä ja lapojen takaa melko leveä.

Häntä: Pitkä; ulottuu vähintään kintereisiin. Koiran ollessa rauhallinen häntä on alhaalla hännänpää hieman ylöspäin kaartuneena. Innostuneen koiran häntä voi kohota, muttei koskaan selkälínjan yläpuolelle.

Raajat:

Eturaajat: Eturaajat ovat suorat ja lihaksikkaat; luut ovat keskivahvat.

Lavat: Viistot ja hyvin kulmautuneet.

Kyynärpäät: Eivät ulko- eivätkä sisäkierteiset.

Kyynärvarret: Melko lihaksikkaat.

Välikämmenet: Joustavat, mutta eivät taipuneet.

Etukäpälät: Soikeat, päkiät täyteläiset. Varpaat kaarevat ja tiiviisti yhdessä.

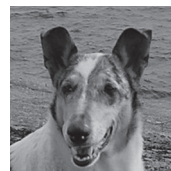
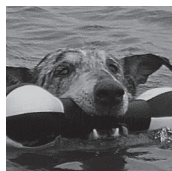
Takaraajat:

Reidet ja sääret: Lihaksikkaat. Takaraajat alaosaan sileät ja jänteikkäät.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

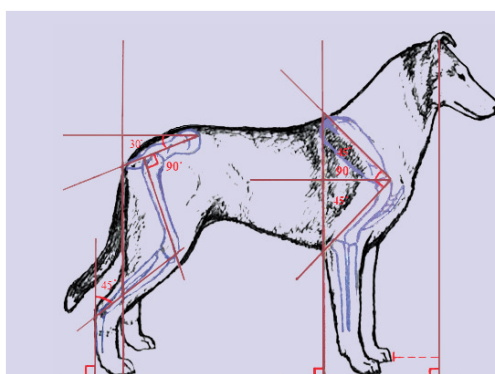
Väljalat: Matalat ja voimakkaat.

Takakäpälät: Soikeat; päkiät täyteläiset. Varpaat hieman vähemmän kaarevat kuin etukäpälistä ja tiiviisti yhdessä.

Ulkomuoto

Liikkeet: Liikkeet ovat rodun tärkeä erityispiirre. Hyvin liikkuvan koiran kyynärpäät eivät koskaan ole ulkokierteiset vaikka liikkeessä etukäpä-lät ovat suhteellisen lähellä toisiaan. Kehräävät ja rullaavat liikkeet sekä ristiin astunta ovat vakavia virheitä. Takaa katsoen välijalat ovat yhdensuuntaiset, mutta eivät liian lähellä toisiaan. Takaraajat ovat voimakkaat ja niiden työntö on hyvä. Sivulta katsottuna liikkeet ovat sulavat. Askeleen tulee olla verrattain pitkä, kevyt ja vaivaton.

Kuva 18. raajarakenne ja kulmaukset. Piirros: Johanna Ruottinen. Korrekti raajarakenne ja kulmaukset. Koiran olkavarren ja lapaluun tulee olla toisiinsa nähden 90 asteen kulmassa siten, että sään, lavan etummaisen pisteen ja kyynärpään kautta piirretty suorat leikkaavat vaakatason 45 asteen kulmassa. Lantion tulee olla vaakatasoon nähden 30 asteen kulmassa ja riittävän pitkä. Reisiluu on lantioon nähden 90 asteen kulmassa kinnernivelen ollessa kohtisuoraan maata kohden, jolloin reisi- ja sääriluu ovat keskenään samansuuntaiset. Kulmausten oikeellisuutta arvioitaessa voidaan piirtää kuvitteelliset pystysuorat apuviivat sään kohdalta kyynärpään pisteestä maahan ja lantion takimmaisesta pisteestä kinnernivelen kautta maahan. Säen kautta kulkevan suoran tulee koskettaa kyynärniveltä jos olkavarsi on riittävästi kulmautunut. Tällöin myös kaula kaareutuu hieman etuviistoon ja luonnollisesti seisovan koiran pää sijaitsee sivusta katsoen kypälien etupuolella. Rintalastan kärki ulottuu olkavarsien eteen ja koiralla on tunnusteltaessa hyvin kehittynyt eturinta. Etukulmaukset ovat puutteelliset mikäli eturaajat jäävät liian eteen säkälinjaan nähden ollessaan kohtisuoraan maata kohden (vertikaaliviiva ei kosketa kyynärpäätä ja koiran pää on suoraan kypälien yläpuolella kaulan ollessa hyvin pystyasentoinen ja rintalastan jäädessä piiloon raajaluiden väliin jättäen eturinnan tyhjäksi). Koiran kintereen ollessa kohtisuoraan maata kohden, lantion takimmaisen pisteen kautta kulkevan suoran on jäätävä hieman kintereen etupuolelle. Jos takajalan luonnollinen asento jää joko rungon alle tai selvästi rungon taakse, reisi- ja säärinluun mittasuhteissa ja/ tai lantion asennossa on puutteita.

Rakenne ilmentää vahvuutta ja toiminnallisuutta, ja luisto on keskivahva. Raken-teen yleinen tasapaino ja harmonia näkyvät sekä koiran seistessä, että etenkin sen liikkeessä. Kaikkea liioittelua tulee välttää. Sileäkarvaisen collien selkä on suora - ei missään nimessä laskeva- ja kun koira seisoo luonnollisesti sillä on raajat joka kulmassa. Mittasuhteiltaan collie on 9:10, hieman korkeuttaan pidempi.

Sileäkarvainen collie on kestävän tyyppin koiria. Sen tulee liikkua maatavoittavasti, sulavasti, sileästi ja vaivattomasti. Liik-keet ovat tehokkaat, kevyet ja joustavat. Liik-keet eivät ole korkeat eivätkä raskaat. Ne eivät myöskään ole liioitellun pitkät ei-vätkä "näyttävät".

Liian suoraa etuosaa esiintyy suhteellisen paljon. Tällöin etukulmaus, lapa ja olka-varsi, ovat liian pystyt, josta johtuu myös liian lyhyt etuaskel. Sileäkarvaisilla taka-kulmaukset ovat yleensä hyvät, joten liik-keisiin tulee epätasapaino. Jotta eturaajat pysyisivät takaraajojen pitkän työntö-ajan yhtä pitkään ilmassa, pystylapainen koiria korjaa asiaa nostamalla eturaajo-

Nykytilanne

jaan "tyylikkään" korkealle, mutta tehotomasti. Tässä korjaavassa toiminnassa koira joutuu käyttämään monia lihaksia tarpeettomasti ja tällä on taas heikentävä vaikutus kestävään liikuntaan.

Rotumääritelmä ei kuvaa lainkaan hännän sijaintia, eikä näin ollen lantion asentoa, jonka pituudesta ja kaltevuudesta hännän kiinnitys on riippuvainen. Collien häntä on matalalle kiinnittynyt. Oikealla lantiolla ja kiinnityksellä on hännän mahdoton olla liian korkealla kannettu. Koiran ollessa innostunut tai liikkeessä, häntä nousee selkälän jatkoksi, mutta ei koskaan selän päälle. Collien lantion tulee olla riittävän pitkä ja hieman viisto, reisiin ja sääriliin yhtä pitkät, sekä kintereen suht matala.

Yleinen virhe sileäkarvaisella colliella on luisut ja lyhyet lantiot. Kaunis selkälän katkeaa, kun lantio loppuu kesken ja luis-kahtaa alas.

TURKKI JA VÄRIT

Karvapeite:

Karva: Lyhyt, sileä; peitinkarva karheahko, pohjavilla erittäin tiheä. Karvaa ei trimmata eikä leikata.

Väri: Kolme hyväksyttyä väriä: soopeli-valkoinen, kolmivärinen (tricolour) ja sinimarmori (blue merle).

Soopeli: Mikä tahansa sävy vaalean kullanväristä tumman mahonginväriseen tai hiilikkosoopeli. Vaalea oljen- tai kermanväri on vakava virhe.

Kolmivärinen: Pääväri musta, syvän punaruskeat merkit raajoissa ja päässä. Ruosteenruskea sävy peitinkarvassa on vakava virhe.

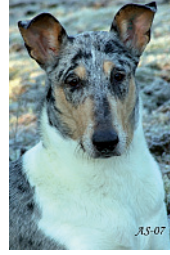
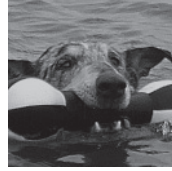
Sinimarmori: Pääväri puhtaan hopeansininen, joka on marmoroitunut mustalla värillä. Syvät punaruskeat merkit ovat toivottuja, mutta niiden puuttuminen ei ole virhe. Suuret mustat merkit, tummanharmaa väri tai ruosteenruskea sävy peitinkarvassa tai pohjavillassa ovat vakavia virheitä.

Valkoiset merkit: Kaikkiin yllämainittuihin väriin voi liittyä rodulle tyypilliset valkoiset merkit, joiden määrä voi vaihdella. Seuraavat merkit ovat toivottavia: täysi tai osittainen valkea kaulus, valkea rinta, raajat ja käpälät, valkea hännänpää. Kuonossa, kallossa tai molemmissa voi olla valkea piirto.

Sileäkarvaisten collien karvan tulee olla paksu, tiivis ja kaksinkertainen. Karvapeitteessä esiintyy jonkin verran vaihtelua. Löytyy koiria, joilla on erittäin lyhyt ja sileä turkki, mutta myös selvästi pidempi/runsasturkkisia yksilöitä. Pääosin vaihtelu on kuitenkin hyväksyttävissä rajoissa.

Väreistä ongelmallisimmin lieenee blue merle. Puhtaan hopeansinisen päävärin aikaansaaminen on vaikeaa. Merleillä esiintyy usein tumman harmaata pohjaväriä, eikä rusehtava sävykään ole kovin harvinainen. Tricoloureilla esiintyy jonkin verran harmahtavaa/rusehtavaa väriä, joka ei ole puhdas musta. Soopeli on värinä helpoin jalostaa, joskin jonkin verran hyvin vaaleita soopeleita on ollut nähtävissä. On kuitenkin vaikea määrittää missä menee liian vaalean värin raja.

Seuraavassa kappaleessa on tarkemmin selvitetty collien värien periytymisen geneettiikkaa.

Ulkomuoto

MUUTA HUOMIOITAVAA

Koko ja paino:

Säkäkorkeus: Urokset: 56 - 61 cm. Nartut: 51 - 56 cm.

Paino: Urokset: 20,5-29,5 kg. Nartut: 18 -25 kg.

teen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

Hylkäävät virheet:

- Vihaisuus tai arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

Virheet: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran tervey-

Huom. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivestä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Nykyäänä koon alarajoilla olevia koiria on vähemmän, mikäli rotumäritelmästä poikkeavaa kokoa esiintyy, se on useimmiten skaalan yläpäässä.

Nykyisin myös katroidut urokset saavat osallistua näyttelyihin, jos niiltä löytyy eläinlääkärintodistus siitä, että koira on kastoitu terveydellisistä syistä. Koiralla tulee olla ollut ennen kastroitiota todistettavasti normaalit kivekset.

Hylkääviä virheitä esiintyy suhteellisen harvoin. Yleisimpiä lievät purentavirheet ja ei-toivottu kehäkäyttäytyminen. Eri arvostelukulttuureista tulevilla tuomareilla on toisistaan paljonkin poikkeavia käytäntöjä puuttua vakaviin ja hylkääviin virheisiin. Etenkin arkuuteen tulee kiinnittää suurempaa huomiota; rotumääritelmän vaatimusten tulee täyttyä luonteen osalta näyttelykehässäkin, jotta koira voidaan palkita.

Värit ja sallitut väriyhdistelmät

Suomessa collieilla hyväksytään kolme väriä: soopeli, tricolour ja blue merle. Soopeli- ja tricolourväri periytyvät agouti-geenin alleelien myötä.

Soopeliväri aiheuttava ay on dominoiva tricolourväriin at nähden, eli genotyyppin ay/at koira on soopeli (Berryere ym., 2005). Soopeli, joka on homotyyppi ay suhteen, pe-

riyttää jälkeläisilleen aina soopeliväriin. Kahden tricolourkoiran jälkeläiset ovat aina tricolourväreisiä (at/at). Kolmas väri, blue merle, periytyy eri geenin myötä. Merle-väritys periytyy lokuksessa

Nykytilanne

M, joka on nyt kartoitettu geeniin silver. Mutatoitu alleeli (M) periytyy vallitsevasti normaaliin alleeliin (m) nähden. Homotsygoottisena alleeli M ilmenee yleensä lähes kokovalkoisena koiran ilmiössä. Näillä koirilla on usein kuuloon ja näköön liittyviä kehityshäiriöitä (Clark ym, 2006). M/Mgenotyypin koirien syntymisen estämiseksi Suomessa on kielletty tiettyjen värien risteyttäminen.

Kielletyt väriyhdistelmät ja niiden alleelit lokuksien A (agouti) ja M (silver) suhteen ovat:

- blue merle x blue merle (at/at M/m x at/at M/m): osa jälkeläisistä on M-alleelin suhteen homotsygootteja
- blue merle x soopeli (at/at M/m x ay/ay, t m/m): yhdistelmä itsessään ei tuota M-alleelin suhteen homotsygootteja jälkeläisiä. Kuitenkin niitä jälkeläisiä, joiden genotyyppi on ay/at M/m, voi olla lähes mahdoton erottaa ilmiönsä perusteella sellaisista jälkeläisistä, joilla M-alleelia ei ole.

Soopelikoiria, jotka kantavat M-alleelia, kutsutaan soopelimerleiksi, ja niiden väri voi olla hieman haalistunut ja marmoroitu, mikä näkyy yleensä parhaiten pennuilla. Koirien silmät saattavat olla myös siniset. Aikuisena laikut lähes aina häviävät näkyvistä.

Jos seuraavassa sukupolvessa soopelimerle risteytettäisiin blue merlen kanssa, osa jälkeläisistä voisi olla M-alleelin suhteen homotsygootteja. Blue merle -värisen koiran saa risteyttää siis vain tricolour-värisen koiran kanssa, mikä asettaa rajoja jalostusvalinnoille.

M-alleeli voidaan nykyään tunnistaa koiran perimästä geenitestin avulla. Näin ollen voidaan tunnistaa soopeli x blue merle -yhdistelmistä syntyneiden soopelin väristen koirien genotyyppi

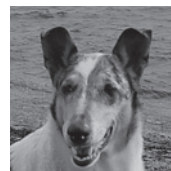
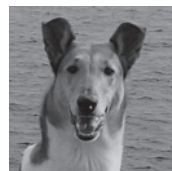
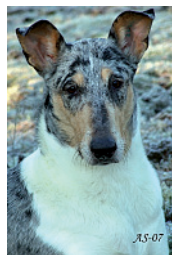
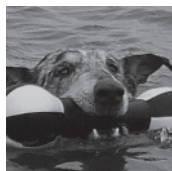
pi M lokuksen suhteen. Väriyhdistelmä voitaisiin siis sallia ja syntyneitä koiria käyttää jalostukseen genotyypin selvittämisen jälkeen, millä olisi vaikutusta rodun geenipoolin säilyttämiseen laajana.

Joskus blue merle -väriä ei nähdä koiran ilmiössä, ja tricolouriksi luultu koiria jättääkin blue merle -jälkeläisiä. Tällaista koiraa kutsutaan kryptiseksi merleksi, ja sen genotyyppi M-lokukseen suhteen voidaan selvittää M-alleelin tunnistavan geenitestin avulla.

Collieiden väriyhteyteen kuuluu myös valkoiset merkit, joiden laajuutta säätelee S-lokus. Todennäköisesti collieilla esiintyy kaksi alleelia, niin sanottu irish spotting (si) ja kokovalkoinen (sw). Näistä irish spotting -alleeli on vallitseva kokovalkoiseen alleeliin nähden. Alleeli sw homotsygoottisena aiheuttaa sen, että valkoinen väri on vallitseva koiran värissä, ja koiria on lähes kokonaan valkoinen. Yleensä näillä koirilla on pään alueella ja rungossa joko soopeli-, tricolour- tai blue merle -väriyhteyttä riippuen koiran pohjaväristä. Joissakin maissa, esimerkiksi Yhdysvalloissa, hyväksytään myös tämä valkovoittainen väri. Suomessa on tavattu muutamia valkoisia collieita.

Valkotekijästä johtuva valkoisuus ei liity merle-homotsygoottien valkoisuuteen, eikä näillä valkoisilla koirilla yleensä ole myöskään kehitysongelmia. Valkoisuus voi vuorovaikuttaa merleväriyhteyden kanssa ja runsas valkoisuus blue merle -värisessä koirassa saattaa aiheuttaa esimerkiksi kuuroutta (Sheila Schmutz, <http://homepage.usask.ca/~schmutz/dogcolors.html>).

Suomessa collieilla ei ole tavattu heterotsygoottisesta blue merle -väristä johtuvia ongelmia.

Ulkomuoto

4.4.3

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Näyttelyt

Sileäkarvainen collie on suosittu näyttelyrotu. Suomalaisia sileäkarvaisia pidetään maailmanlaajuisesti hyvin korkeatasoisina ulkomuodoltaan.

Seuraavassa taulukossa esitetään, kuinka moni sileäkarvaisista collieista on käynyt näyttelyssä (vähintään kerran). Lisäksi tarkastellaan millaisia laatuarvosteluja koirat ovat saaneet (kunkin koiran paras

tulos). Vuoden 2011 alussa tuli näyttelysääntöihin muutos ja SA tuli jälleen käyttöön. Se on kuitenkin jätetty tässä tarkastelun ulkopuolelle.

Vuosi	Syntyneitä	Näyttelyssä käyneet		Laatuarvostelu											
		kpl	%	eri	%	eh	%	h	%	t	%	hyl	%	eva	%
2002	144	82	56,9	62	75,6	13	15,9	4	4,9	1	1,2	1	1,2	1	1,2
2003	198	99	50,0	62	62,6	26	26,3	4	4,0	6	6,1	1	1,0		
2004	149	73	49,0	54	74,0	15	20,5	1	1,4	3	4,1				
2005	222	105	47,3	78	74,3	19	18,1	6	5,7	1	1,0			1	1,0
2006	162	78	48,1	58	74,4	16	20,5	2	2,6	1	1,3			1	1,3
2007	251	116	46,2	81	69,8	21	18,1	11	9,5	3	2,6				
2008	185	95	51,4	72	75,8	14	14,7	5	5,3	2	2,1	2	2,1		
2009	233	105	45,1	86	81,9	13	12,4	5	4,8			1	1,0		
2010	194	79	40,7	60	75,9	17	21,5	2	2,5						
2011	154	60	39,0	45	75,0	12	20,0	3	5,0						
yht.	1892	892	47,1	658	73,8	166	18,6	43	4,8	17	1,9	5	0,6	3	0,3

Taulukko 25. Tässä taulukossa on esitetty kuinka moni kunakin vuonna syntyneistä sk. collieista on käynyt näyttelyssä vähintään kerran. Lisäksi on esitetty, kuinka moni koirista on saanut kunkin laatuarvosanan (koiran paras laatuarvostelu), ja kuinka suuri osuus tämä on näyttelyissä käyneistä koirista. Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Nykytilanne

Sileäkarvaisista colliesta lähes puolet käyvät ainakin kertaalleen näyttelykehässä. Aktiivisuus on pysynyt suhteellisen tasaisena viimeisen 10 vuoden aikana. Vuoden 2011 pienempää lukemaa selittää koirien vielä nuori ikä tarkasteluhetkellä.

Yli 70 prosenttia koirista on palkittu laatumaininnalla erinomainen (ERI), lähes 20 prosenttia on saavuttanut erittäin hyvän (EH) ja vain muuta-

ma koiria on joutunut tyytymään sitä huonompiin laatuarvioihin.

Seuraavassa taulukossa tarkastellaan näyttelykäyntien kokonaismäärää ja niistä saavutettuja laatuarvosanoja. Tämän taulukon tarkastelu on aloitettu vuodesta 2003, koska silloin näyttelysääntöjen muutoksen siirryttiin käyttämään laatuarvostelun luokkina ERI, EH jne. Edelleen vuonna 2011 käytössä ollut SA:ta ei ole tässä huomioitu.

Vuosi	Näyttelyt	Näyttelykäyntejä	Laatuarvostelu											
			eri	%	eh	%	h	%	t	%	hyl	%	eva	%
2003	69	1018	687	67,5 %	251	24,7 %	63	6,2 %	9	0,9 %	4	0,4 %	4	0,4 %
2004	64	1205	718	59,6 %	354	29,4 %	120	10,0 %	10	0,8 %	0	0,0 %	3	0,2 %
2005	68	1110	700	63,1 %	291	26,2 %	94	8,5 %	18	1,6 %	4	0,4 %	3	0,3 %
2006	64	1073	701	65,3 %	290	27,0 %	75	7,0 %	3	0,3 %	2	0,2 %	2	0,2 %
2007	62	1197	776	64,8 %	332	27,7 %	71	5,9 %	10	0,8 %	5	0,4 %	3	0,3 %
2008	63	1303	734	56,3 %	390	29,9 %	156	12,0 %	20	1,5 %	2	0,2 %	1	0,1 %
2009	67	1289	828	64,2 %	360	27,9 %	95	7,4 %	5	0,4 %	1	0,1 %	0	0,0 %
2010	69	1306	845	64,7 %	373	28,6 %	73	5,6 %	7	0,5 %	4	0,3 %	4	0,3 %
2011	66	1247	927	74,3 %	253	20,3 %	58	4,7 %	3	0,2 %	2	0,2 %	4	0,3 %
yht.	592	10748	6916	64,3 %	2894	26,9 %	805	7,5 %	85	0,8 %	24	0,2 %	24	0,2 %

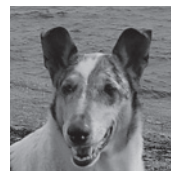
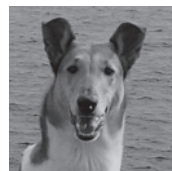
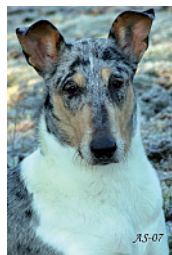
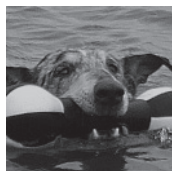
Taulukko 26. Näyttelykäyntien kokonaismäärä, ja niistä saavutetut laatuarvostelut. Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Edelleen voidaan todeta, että laatuarvostelun erinomainen (ERI) osuus on selkeästi suurin. Tarkastelujaksolla keskimäärin 64 prosenttia kehäkäynneistä on palkittu laatuarvosanalla erinomainen (vuonna 2011 tuo lukema on ollut peräti 74 prosenttia). Erittäin hyvän on saanut keskimäärin 27 prosenttia, hyvän 7,5 prosenttia ja muiden ar-

vosanojen osuus on yhteensä reilun prosentin luokkaa.

Näiden taulukoiden pohjalta voidaan todeta, että rotu on ulkomuodollisesti varsin hyvällä tasolla.

Ulkomuoto

Jalostustarkastukset

Jalostustarkastusten avulla kirjataan koiran ulkomuoto mahdollisimman tarkasti ja luonne karkeasti. Koirasta mitataan säkäkorkeus, rungon pituus, rinnan syvyys ja rinnan leveys. Purenta ja siinä olevat puutteet merkitään myös ja uroksilta merkitään, onko niillä normaalit kivekset. Koiran anatomia käydään läpi tarkasti kaavakkeen avulla. Tämän hetkinen kaavake otettiin käyttöön vuonna 2002 (kaavake ja merkintöjen selitykset on esitetty liitteessä 5).

Jalostustarkastus voidaan tehdä myös koiralle, jota jostakin syystä ei voida palkita näyttelyssä (esimerkiksi kivesvikaiset) tai jota ei jostakin ulkomuodollisesta puutteesta johtuen voida palkita näyttelyissä korkeammilla laatupalkinnoilla (esimerkiksi pystyt korvat). Jälkimmäisenä mainittua

ryhmää voidaan harkitusti käyttää jalostukseen ja siten säilyttää rodun geenipoolia laajempaan. Jalostustarkastusten yhteydessä voidaan järjestää myös jälkeläiskatselmuksia. Jalostustarkastuksen suorittaa ulkomuototuomari, jolla on rodun tuomarioikeudet.

Rotuyhdistyksen taholta jalostustarkastuskäynneistä ei pidetä tällä hetkellä sellaista rekisteriä, että niitä voitaisiin laajemmin hyödyntää rodun tason arviointiin. Tämä on tärkeä kehityskohta. Jalostustarkastuksiin osallistuu vuosittain muutamia kymmeniä sileäkarvaisia collieita. Viime vuosina määrä on ollut laskussa osittain siksi, että tarkastuksia on järjestetty vain muutamia vuodessa. Seuraavassa taulukossa esitetään kolmen edellisen vuoden aikana jalostustarkastetut sileäkarvaiset colliet.

	2010	2011	2012
Tarkastetut kpl	22	32	7
Tarkastusten lukumäärä	4	5	1

Taulukko 27. Jalostustarkastettujen määttä 2010–2012.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Sileäkarvaisen collien rotumääritelmä kuvaa hyvin käyttötarkoitukseensa sopivaa, monipuolista ja terverakenteista koiraa. Rotumääritelmän vaatimukset ovat kuitenkin aina tulkitsijakohtaisia; ylilyönnejä ja liioittelua saattaa tapahtua. Jalo, pitkä ja

kapea pää voi aiheuttaa toisinaan ongelmia, jos alaleuka on liian lyhyt, kapea ja heikko. Tällöin seurauksena voi olla yläpurenta, ja kulmahampaiden virheellinen ja kipuja aiheuttava sijoittuminen väärään kohtaan aiheuttaen vakavia ientulehduksia.

Nykytilanne

Silmien ei tule olla liian pienet, sillä pitkäkalloisuuteen yhdistyneenä tämä vika aiheuttaa silmien liian syvän sijainnin, mikä aiheuttaa lian ja eritteiden kertymistä silmiin.

Ulkomuotoarvostelussa toivotut ominaisuudet tulisi aina suhteuttaa toiminnallisuuteen sekä ominaisuuksien sisäisellä skaalalla, että suhteutettaessa eri yksityiskohtien tärkeyttä toisiinsa nähden. Liioitellut piirteet eivät ole toiminnallisesti ihanteellisia. Terverakenteisuuden ja tehokkaan liikunnan tulee olla yksi tärkeimmistä arvosteluperusteista. Vaikka collie onkin niin sanottu päärotu, ensisijainen rotutyypin

määrittäjä on aina koiran rakenteellis-toiminnallinen tyyppi. Collie on rakenteeltaan ravaaja, joten sillä on oltava tasapainoiset ja rungon mittaansa suhteuttuna sopusuhtaiset kulmaukset, jotka mahdollistavat kevyen, maatavoittavan, kestävä ja ketterän liikunnan. Koska kestävä ja tehokas liikunta on työskentelevälle ja paljon liikkuvalla koiralla erittäin tärkeä ominaisuus, kasvattajien tulisi entistä paremmin perehtyä koiran korrektiin anatomian merkitykseen sen suorituskyvyn ja terveen liikunnan kannalta. Virheellisen rakenteen aiheuttamat epäsäännöllisyydet liikeradoissa ovat koirille paitsi niveliä ja jänteitä kuluttavia tekijöitä, mutta pahimmillaan myös selvä loukkaantumisriski.

4.4.5

Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Toiminnallisuuden, terveyden ja rodun käyttötarkoituksen kannalta oleelliset virheet tulee arvostella ankarimmin. Tällaisia ovat mm.:

- epätasapainoinen, tehoton tai liikeradoiltaan lyhyeksi jäävä liikunta

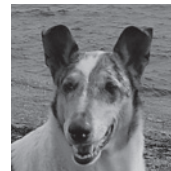
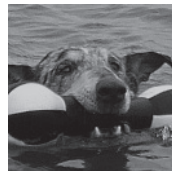
- puutteelliset kulmaukset etenkin etuosassa: pysty olkavarsi ja etuasentoinen lapa
- kulmausten epätasapaino
- lyhyet ja jyrkät lantiot
- purentaviat ja arkuus

Yksityiskohtien virheet tulee arvostella suhteessa nii-

den vakavuuteen kokonaisuuden kannalta.

Collien pää ja ilme on rodun tunnusmerkki. Pään yksityiskohtissa esiintyy paljon virheitä, ja oikean rotutyypin säilyttämiseksi rodunomaisen pään mallin ymmärtäminen on tärkeää.

Käytetyimpien jalostuskoirien taso

5 Yhteenvedo aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Aikaisemman jalostuksen tavoiteohjelman asettamien tavoitteiden seuranta tulee olla pitkällä aikavälillä tapahtuvaa ja perustua vertailukelpoisen tiedon keräämiseen. Tällä hetkellä aikaväli vuodesta 2007 eteenpäin on vielä liian lyhyt tulosten arvioimiselle ja osittain aikaisemmista eroavien tietojen tallennus- ja tilastointikäytäntöjen vuoksi kaikista tavoitteista ei ole olemassa vertailukelpoisia tilastoja.

PEVISA:n mukainen lonkkakuvauspakko tuli voimaan 1.7.1986 ja silmätarkastuspakko 1.1.1988. Rekisteröinnin ehtona on ollut lonkka- ja silmäkuvauspakko, ilman rekisteröintiä rajoittavia raja-arvoja. Uusi lonkkien ja kyynärnivelten raja-arvot sisältävä PEVISA-ohjelma astuu voimaan vuonna 2014.

Sileäkarvaisten collieiden osalta PEVISAn mukaisten terveystutkimusten tilanne on pysynyt kohtuullisen vakaana. Pentusilmätarkastukset ovat lisääntyneet selkeästi edellisen JTO:n kaudella ja vakiintuneet yleiseksi käytännöksi, aiemmin tavallisista epävirallisista pentutarkastuksista on luovuttu kokonaan. Kyynärkuvattujen koirien lukumäärä on pysynyt samana. Koiria tutkitaan vieläkin liian vähän suhteutettuna rekisteröintiin.

Rodunomaiseen palveluskoirakokeeseen osallistuvien koirien määrä on pysynyt suurin piirtein samana viimeisinä vuosina. Harrastusmäärät tottelevaisuuskokeissa ja agilitykilpailuissa ovat olleet kasvussa. Luonnetestattujen koirien määrä on kasvanut koko ajan pikku hiljaa.

Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

S seuraavalla sivulla esitetyssä taulukossa on listattu 20 viimeisen kymmenen vuoden aikana käytetyintä jalostusurosta tuloksineen. Taulukosta nähdään, että käytetyimmät urokset ovat lähes kaikki näyttelyssä korkeasti palkittuja. Yhtä lukuunottamatta kaikki ovat suorittaneet luonnetestin ja saaneet hyväksytyin tuloksen.

Rodun tyypillisimmistä arvosanoista koostuvan testiprofiilin pistemäärään (157 pistettä) tai sitä parempaan tulokseen yltää kolme kymmenestä käytetyimmästä uroksesta ja 7 / 20. Täysin Suomen

Collieyhdistys ry:n ihanneprofiilia käytetyimmästä 20 uroksesta vastaa 9 koiraa. Taistelutahto on yleisin tekijä, mikä tiputtaa listan urokset ihanneprofiilista. 6 uroksista putoaa profiilista ainoastaan taistelutahtonsa (-1) vuoksi. Uroksista laukausvarmoja on 12 kpl ja kokemattomia 7 kpl.

Rodunomaisesta kokeesta (palveluskoirakoe) ei ole tulosta yhdelläkään; ainoastaan 3 BH-kokeen hyväksyttyä suoritusta löytyy. Käytetyin palveluskoirakokeen koulutustunnuksen saavuttanut uros löytyy listan sijalta 25. TOKO-tulos löytyy kolmelta listan urokselta (1 TVA).

Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Uros	Synt. vuosi	2002-2011				2. polvessa		Yhteensä		LT	NÄY	PK	toko/agi
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja				
Dandinas Top Trick	2004	12	57	3,02	3	8	49	12	57	93	MVA		
Honey Melon Hartley Henry	2000	10	52	2,76	6	32	144	10	52	155	C.I.B		
Rowvale River Raider	2005	12	51	2,70	8	11	57	12	51	153	SERT		
Dalimattas Black Bossanova	1999	13	50	2,65	11	12	67	14	55	125	C.I.B		
Bilbo v. Shaka's Royal Kraal	2001	8	49	2,60	14	10	67	8	49	174	SA	BH	
Bell Pepper's Datapen	1999	6	43	2,28	16	36	196	6	43	127	C.I.B	BH	AVO1
Honey Melon Jeffers Cooler	2000	6	39	2,07	18	7	38	6	39		SA		
Kangasvuokon Star Operation	2005	6	35	1,86	20	0	0	6	35	112	C.I.B		
Helga Neitin Tsaari Timo	2003	5	35	1,86	22	6	31	5	35	172	C.I.B		
Eversti Överin Rölli-Peikko	2002	5	34	1,80	24	5	30	5	34	173	VASERT		
Syystai'an Viisas	2007	5	33	1,75	25	1	6	6	37	144	C.I.B		
Sandcastle's Oliwer Hardy	1999	6	33	1,75	27	1	4	6	33	101	C.I.B		
Unecda Wath Me Fly	2003	5	32	1,70	29	12	69	5	32	125	C.I.B		
Sandcastle's Dollar Smile	2001	6	31	1,64	30	9	46	6	31	125	SERT		
Sandcastle's Zoot Suit	2004	7	30	1,59	32	11	47	9	44	174	C.I.B		
Monogram's Gentleman O'Quamac	1998	6	30	1,59	34	15	81	8	42	140	C.I.B		
Tanning Ledin-P	2001	5	29	1,54	35	7	38	5	29	170	MVA		TVA
Sandcastle's All About Me	2005	5	28	1,48	37			6	32	125	MVA		
Innkeeper's All Blues	1998	4	28	1,48	38	5	15	4	28	174			
Mimosan Like A Strike	2006	4	27	1,43	40	4	23	5	31	172	C.I.B	BH	AVO1

Taulukko 28. Vuosina 2002–2011 käytetyimmät urokset. Mukana on uroksen ensimmäisen polven jälkeläiset, jotka on rekisteröity vuosina 2002–2011. Huom. KoiranNetissä rajausta ei toimi enää toisessa polvessa, jossa on mukana kaikki 12/2012 asti rekisteröidyt pennut. Tämä selittää huomattavat erot aiemmin esitettyyn isoisätilastoon. Lähde: Koiranet-jalostustietojärjestelmä.

Tarkasteltava ajanjakso on valittu pidemmäksi kuin edellisen JTO:n voimassaoloaika, koska viisi vuotta on aivan liian lyhyt jatkumo tarkasteltaessa koiran periyttämiä ominaisuuksia.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on esitetty edellisen listan urosten jälkeläisten terveys-tietoja lonkkien, kyynärpäiden ja silmien osalta. Tulokset on poimittu vain niiltä jälkeläisiltä, jotka on rekisteröity taulukon rajausaikana. Myös silmien osalta tulokset on poimittu Koiranetistä koiran kerrallaan, jolloin on saatu realistinen tulos. Tämän mahdollistaa aineiston maltillinen koko.

Koiranetin silmätilastoja sotkee se, että yhdellä koiralla saattaa olla useampia lausuntoja. Sairaaksi tässä on merkitty kaikki sairausdiagnoosit (pentulausuntoa PPM: avoin ei ole huomioitu).

Tutkimusprosentit vaihtelevat huomattavasti urosten välillä, mutta kokonaismäärät lonkkien ja kyynärpäiden osalta myötäilevät jo aiemmin havaittua suhteellisen matalaa tutkimusprosenttia rekisteröinteihin nähden. Silmiä tutkitaan jo kiitettävässä määrin, kiitos sen, että kasvattajat ovat luopuneet epävirallisista pentusilmätarkastuksista.

Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Uros	Pentuja	Lonkat				Kynärpäät				Silmät			
		kpl	sairas	tutk. %	sairas %	kpl	sairas	tutk. %	sairas %	kpl	sairas	tutk. %	sairas %
Dandinas Top Trick	57	16	0	28 %	0 %	14	2	25 %	14 %	39	5	68 %	13 %
Honey Melon Hartley Henry	52	24	0	46 %	0 %	17	1	33 %	6 %	32	1	62 %	3 %
Rowvale River Raider	51	23	0	45 %	0 %	21	1	41 %	5 %	37	5	73 %	14 %
Dalimattas Black Bossanova	50	13	0	26 %	0 %	6	0	12 %	0 %	21	3	42 %	14 %
Bilbo v. Shaka's Royal Kraal	49	14	0	29 %	0 %	10	0	20 %	0 %	28	6	57 %	21 %
Bell Pepper's Datapen	43	23	0	53 %	0 %	21	1	49 %	5 %	35	0	81 %	0 %
Honey Melon Jeffers Cooler	39	12	0	31 %	0 %	10	0	26 %	0 %	24	3	62 %	13 %
Kangasvuokon Star Operation	35	8	0	23 %	0 %	6	0	17 %	0 %	32	2	91 %	6 %
Helga Neitin Tsaari Timo	35	17	0	49 %	0 %	17	1	49 %	6 %	35	1	100 %	3 %
Eversti Överin Rölli-Peikko	34	7	0	21 %	0 %	4	0	12 %	0 %	15	1	44 %	7 %
Syystai'an Viisas	33	6	0	18 %	0 %	6	0	18 %	0 %	33	16	100 %	48 %
Sandcastle's Oliwer Hardy	33	12	0	36 %	0 %	11	0	33 %	0 %	28	0	85 %	0 %
Unceda Watch Me Fly	32	15	2	47 %	13 %	10	0	31 %	0 %	28	5	88 %	18 %
Sandcastle's Dollar Smile	31	14	1	45 %	7 %	13	0	42 %	0 %	22	8	71 %	36 %
Sandcastle's Zoot Suit	30	15	1	50 %	7 %	12	1	40 %	8 %	24	2	80 %	8 %
Monogram's Gentleman O'Quaemac	30	12	0	40 %	0 %	10	0	33 %	0 %	25	7	83 %	28 %
Tanning Ledin-P	29	18	0	62 %	0 %	16	1	55 %	6 %	29	2	100 %	7 %
Sandcastle's All About Me	28	3	0	11 %	0 %	3	1	11 %	33 %	27	10	96 %	37 %
Innkeeper's All Blues	28	15	0	54 %	0 %	14	1	50 %	7 %	20	5	71 %	25 %
Mimosan Like A Strike	27	12	0	44 %	0 %	12	0	44 %	0 %	21	4	78 %	19 %

Taulukko 29. Käytetyimpien urosten jälkeläisten terveystilastot. Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Seuraavasta taulukosta löytyy 21 viimeisen kymmenen vuoden aikana käytetyintä jalostusnarttua tuloksineen. Kaikki niistä on esitetty näyttelyssä, mutta tuloksissa on hieman enemmän hajontaa kuin uroksilla. Luonnetestitulokset löytyy 17 koiralta ja näistä kaksi on hylättyjä. Rodun tyyppillisimmistä arvosanoista koostuvan testiprofiilin pistemäärään (157 pistettä) tai sitä parempaan tulokseen ylittää ainoastaan kolme koiraa. Täysin Suomen Collieyhdistys ry:n ihanneprofiilia käytetyimmistä 21 nartusta vastaa vain kaksi koiraa. Taistelutahto on nartuillakin yleisin tekijä, mikä tiputtaa ne ihanneprofiilista. Kuusi nartuista putoo profiilista ainoastaan taistelutahtonsa (-1 tai -2) vuoksi. Laukausvarmoja on 13, kokemattomia

kolme kappaletta ja yksi laukausaltis. Yhdellä listan nartuista on tulos palveluskoirakokeesta.

Vaikkakaan luonnetesti ei ole mikään yksiselitteinen totuus koiran luonteesta, on kasvattajien mietittävä, onko testissä hylätyn tai kokonaan testaamattoman nartun paikka käytetyimpien jalostuskoirien listalla. Suomen Collieyhdistys ry kuitenkin suosittelee jalostuskoirille laadituissa vähimmäisvaatimuksissaan, että koiralla tulisi olla luonnetesti (tai tulos palveluskoirakokeesta). Jos nartulla on ensimmäisestä pentueestaan esittää erinomaista jälkeläisnäyttöä, sen lisäksi on toki perusteltua tässäkin tapauksessa.

Narttu	Synt. vuosi	2002-2011			2. polvessa		Yhteensä		LT	NÄY	PK
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja			
Wild Wind's Naughty by Nature	1999	3	29	1,54	12	77	3	29	69/93	ulk. MVA/ERI	
Dalimattas Smooth Showrose	2000	3	20	1,48	13	74	3	28	89	MVA	
Dandinas Dreams'N Wishes	1999	4	27	1,43	4	23	4	27	80	C.I.B	
Pinehillside's Black'N Beauty	2002	4	23	1,22	6	39	4	23		VASERT	
Fatikon Nahkiainen	2004	3	23	1,22	9	53	3	23	69	EH	
Cinnaberry's Way of Life	2002	3	22	1,17	3	19	3	22	177	ERI	
Kareina Kohtalon Kutsu	2000	3	21	1,11	3	19	3	21	170	SA	
Flying Heartbreaker's Every Inch a Lady	2007	3	20	1,06	2	10	4	27	95	ulk. MVA/VASERT	
Sandcastle's Opsididitagain	2000	3	20	1,06	16	72	3	20	153	CACIB	
Baubon's Tiktak	2000	4	20	1,06	15	69	4	20	83	C.I.B	
Goldlady's Fancy Blue	2001	3	20	1,06	12	70	3	20	142	C.I.B	
Dalimattas Lady Butterfly	2001	3	20	1,06	5	21	3	20	80	VASERT	
Timonan Neat Nefertiti	2003	3	19	1,01	10	59	3	19	127	C.I.B	
Syystai'an Auringonkukka	2004	3	18	0,95	8	49	3	18	127	MVA	
Sandcastle's Nylon Beat	2002	4	18	0,95	2	5	4	18	56	SERT	
Honey Melon Hadley Capriola	2000	3	18	0,95	1	7	3	18	127	KP	
Sandcastle's Tickled Pink	2004	3	17	0,90			4	23		CACIB	
Sandcastle's Snaperackle Pop	2001	2	17	0,90	2	4	2	17	175	MVA	HK1
Eversti Överin Rubiini	2002	3	17	0,90	2	14	3	17		ERI	
Dandinas Like an Angel	2002	3	17	0,90	4	21	3	17		ERI	
Estasy Krasna Louka	2004	2	17	0,90	3	13	2	17	140	SERT	

Taulukko 30. Vuosina 2002–2011 käytetyimmät nartut. Mukana on nartun ensimmäisen polven jälkeläiset, jotka on rekisteröity vuosina 2002–2011. Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

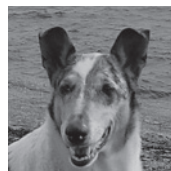
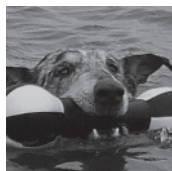
Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Kun tarkastellaan käytetyimpiä uroksia ja narttuja yhdessä, esiin nousee se huolestuttava seikka, että molemmilla on selkeästi puutteita taistelutahdon kohdalla. Taistelutahto on kuitenkin koiran moottori; taistelutahtoinen koira on sisukas, eikä se anna periksi, vaikka matkalla olisikin esteitä. Tämä on oleellinen piirre palveluskoiralle. Taistelutahto tulisi huomioida ehdottomasti paremmin yhdistelmiä suunniteltaessa ja välttää mahdollisuuksien mukaan yhdistämästä kahta saman ongelman omaavaa yksilöä.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on esitetty edellisen listan narttujen jälkeläisten terve-

ystietoja lonkkien, kyynärpäiden ja silmien osalta. Rajaukset ja tulosten poiminta on tehty kuten uroksilla.

Tässäkin huomataan tutkimusprosenttien vaihtelevan huomattavasti narttujen välillä. Kokonaismäärät lonkkien ja kyynärpäiden osalta myötäilevät jo aiemmin havaittua suhteellisen matalaa tutkimusprosenttia rekisteröinteihin nähden. Silmiä tutkitaan jo kiitettävässä määrin, kiitos sen, että kasvattajat ovat luopuneet epävirallisista pentusilmätarkastuksista. Vanhempien narttujen jälkeläisten matalammat silmätarkastusmäärät johtunevat juuri näistä epävirallisista pentutar- kastuksista.

Käytetyimpien jalostuskoirien taso Aiemman JTO:n toteutuminen

Narttu	Pentuja	Lonkat				Kynärpäät				Silmät			
		kpl	sairas	tutk. %	sairas %	kpl	sairas	tutk. %	sairas %	kpl	sairas	tutk. %	sairas %
Wild Wind's Naughty by Nature	29	12	1	41	8	11	1	37	9	24	4	83	17
Dalimattas Smooth Showrose	28	12	2	43	17	4	1	14	25	11	1	39	9
Dandinas Dreams'N Wishes	27	10	0	37	0	5	0	19	0	9	0	33	0
Pinehillside's Black'N Beauty	23	13	0	57	0	7	1	30	14	11	0	48	0
Fatikon Nahkiainen	23	9	0	39	0	9	0	39	0	18	0	78	0
Cinnaberry's Way of Life	22	7	0	32	0	7	0	32	0	9	2	41	22
Kareina Kohtalon Kutsu	21	8	0	38	0	8	0	38	0	15	6	71	40
Flying Heartbreakers Every Inch a Lady	20	10	0	50	0	10	0	50	0	17	1	85	6
Sandcastle's Oopsididitagain	20	5	0	25	0	4	0	20	0	8	2	40	25
Baubon's Tiktak	20	12	0	60	0	7	0	35	0	17	1	85	6
Goldlady's Fancy Blue	20	11	0	55	0	2	0	10	0	20	1	100	5
Dalimattas Lady Butterfly	20	9	0	45	0	8	1	40	13	13	3	65	23
Timonan Neat Nefertiti	19	10	0	58	0	10	0	53	0	19	0	100	0
Syystai'an Auringonkukka	15	10	0	56	0	10	1	56	10	18	5	100	28
Sandcastle's Nylon Beat	18	6	0	33	0	5	1	28	20	16	4	89	25
Honey Melon Hadley Capriola	18	2	1	11	50	1	0	6	0	9	0	50	0
Sandcastle's Tickled Pink	17	8	0	47	0	8	1	47	13	13	3	76	23
Sandcastle's Snapcrackle Pop	17	5	0	29	0	5	0	29	0	4	0	24	0
Eversti Överin Rubiini	17	4	0	24	0	3	0	18	0	15	1	88	7
Dandinas Like an Angel	17	4	0	24	0	3	0	18	0	9	2	53	22
Ecstasy Kransa Louka	17	8	0	47	0	7	0	41	0	17	0	100	0

Taulukko 31. Käytetyimpien narttujen jälkeläisten terveystilastot. Lähde: KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Kun edellä esitettyjä taulukkoja tarkastellaan, kannattaa pitää mielessä se seikka, että 1. polven jälkeläismäärä ei ole ainoa oleellinen seikka. Vaikka koiralla olisi kuinka paljon jälkeläisiä, sen merkitys tuleville sukupolville on vähäinen, mikäli sen jälkeläiset eivät itse juuri-

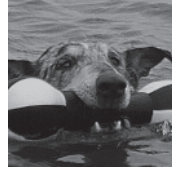
kaan lisäänty. Huomattavasti suurempi vaikutus kantaan on koiralla, joka itse saattaa lisääntyä maltillisesti, mutta sen jälkeläisiä käytetään hyvin laajasti jatkojalostuksessa. Siksi kannattaa kiinnittää huomiota myös 2. polven jälkeläissarakkeeseen.

Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Populaatio		
Tavoite	Toimenpide	Tulos
Kannan koon laajentaminen ja kannan säilyttäminen elinvoimaisena. Tehollisen populaatiokoon suurentaminen. Yksittäisten urosten jälkeläismäärien pysyminen suosituksissa.	Ohjataan kasvattajia käyttämään laajemmin olemassa olevia linjoja ja välttämään yksittäisten tai saman sukuisten koirien liikakäyttöä.	Rekisteröintimäärin kehitys noususuuntainen. Tehollinen populaatiokoko nousi 2007->2010 (117 -> 135), 2011 laski 122:een. Isät/emät suhde on pysynyt suunnilleen samana (~0.60). Muutaman uroksen käyttömäärät ovat olleet turhan suuria.
Luonne & käyttöominaisuudet		
Tavoite	Toimenpide	Tulos
Käyttö- ja koulutettavuusominaisuuksien säilyttäminen ja parantaminen. Luonnetestattujen määrän nostaminen entisestään. Luonnetestitulosten saaminen paremmin rodun ihanneprofiilia vastaavaksi. Rodunomaiseen kokeeseen (palveluskoirakoe) osallistuvien koirien määrän kasvattaminen. Sileäkarvaisen collien harrastuskäytön lisääminen.	Rotuyhdistys järjestää luonnetestejä ja kokeita. Kasvattajia ja harrastajia valistetaan sekä motivoidaan panostamaan luonneominaisuuksiin ja koirien kouluttamiseen luentojen, koulutuspäivien ja kurssien avulla. Jalostuskoirilla suositellaan olevan tulos joko luonnetestistä tai palveluskoirakokeesta. Jalostuksen ohjauksessa painotetaan erityisesti rodun heikoimpien osa-alueiden huomiointia.	Luonnetestattujen koirien määrä on hienoisessa nousussa. Suurin osa testatuista koirista ei täytä rodun ihanneprofiilia ja heikoimmissa osa-alueissa ei ole tapahtunut toivottua kehitystä. Puutteita erityisesti taistelutahdossa ja toimintakyvyssä. Käytetyimmistä uroksista (20) kaikki yhtä lukuun ottamatta on luonnetestattu (kaikki hyväksytty), ei pk-tuloksia. Nartuista (21) luonnetestattu 17 (15 hyv. 2 hylätty), yhdellä pk-tulos. Palveluskoirakokeisiin osallistuneiden koirien määrä on ollut hieman kasvussa. Muiden harrastuslajien suosio on ollut pienessä nousussa. Collieita osallistuu silti kokeisiin suhteellisen vähän.

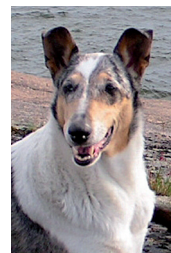

Aiemman JTO:n toteutuminen

Terveys		
Tavoite	Toimenpide	Tulos
Collie säilyttäminen perusterveenä rotuna. Vakavien PEVISAn ulkopuolisten sairauksien saaminen entistä paremmin rotujärjestön tietoon. Kuvattujen koirien määrän kasvattaminen ja hyvän lonkkanivel-dysplasiatilanteen säilyttäminen. CEA:n esiintymisen seuraaminen rutii- ninomaisilla pentutarkastuksilla. Lisääntymisongelmien vähentäminen ja syiden selvittäminen.	Rotujärjestö suosittelee vain lonkiltaan, kynäritään ja silmiltään terveeksi tutkittujen koirien käyttöä jalostukseen. Mikäli käytetään CEA-sairasta koiraa, sille tulisi valita CEA-vapaa partneri. Yhdistys tekee terveystarkastuksia on- gelmiin kartoittamiseksi ja tiedottaa tuloksista jäsenistölle. Jalostustoimikunta julkaisee rodun terveydentilasta koosteita ja järjestää valistusta ajankohtaisista aiheista. Kerätään tietoa lisääntymisongelmista, kartoitetaan esiintymistä ja syitä.	Terveystarkastuksissa ei ole havaittu vakavia yleisiä terveysuhkia rodussa; kuitenkin epilepsia on ajankohtainen huomioitava sairaus. Kuvausaktiivisuus ei ole noussut viime vuosina. Lonkkatilanne säilynyt erittäin hyvänä. Virallisten silmätarkastusten määrä on noussut selvästi. Kasvattajat ovat luopu- neet epävirallisista pentutarkastuksista. Eri geenitestien tuloksia on alettu omistajien toimesta julkaista melko aktiivisesti yhdistyksen foorumilla. Tiedonkeruuta varten on perustettu Collikka-terveystietokanta.
Ulkonäkö		
Tavoite	Toimenpide	Tulos
Näyttelykäyntimäärien säilyttäminen suurena. Jalostustarkastuksiin osallistuvien koirien määrän kasvattaminen. Sileäkarvaisen collien säilyttäminen rakenteeltaan toiminnallisena ja käyttö- tarkoitusta vastaavana. Rotutyyppin säilyttäminen oikeana.	Jalostukseen käytettävien koirien ulko- muotoarviointi; näyttelyistä vähintään 2 x EH. Rotujärjestö järjestää vuosittain jalos- tustarkastuksia ja erikoisnäyttelyitä, tukee uusien rotuun erikoistuvien ulkomuototuomareiden koulutusta sekä järjestää rotumääritelmän tulkinta luentotilaisuuksia.	Näyttelykäyntien määrä on säilynyt ennallaan. Jalostustarkastettujen määrä on las- kussa. Yli 90% näyttelyissä esitetyistä on palkittu vähintään laatuarvosanalla EH. ERI:n saaneiden osuus 75 % luokkaa. Käytetyimmät urokset on lähes poik- keuksetta palkittu korkeasti näyttelyis- sä. Nartuilla näyttelytuloksissa esiintyy vaihtelua. Koirat vastaavat pääosin rotumääritel- mää melko hyvin ja rotutyyppi on oikea.

Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Jalostuksen tavoitteet
Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

6 Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Koiranjalostuksen tarkoituksena on luoda uusia rodun yksilöitä, jotka kaikilta osin ovat mahdollisimman lähellä rotumääritelmän kuvailemaa ihanneyksilöä. Jotta jalostustyö edistyisi, on pyrittävä säilyttämään jo hankitut hyvät ominaisuudet ja siirtämään ne vanhemmilta uudelle sukupolvelle. Toisaalta vanhemmilla olevia virheitä on pyrittävä sukupolvi sukupolvelta eliminoimaan.

Tavoitteena on saada rodun yleiseksi tasoksi terve, keskivahva paimenkoira, jolla on vilkas, vahvahermoinen luonne ja terveet liikkeet siis koira, joka kykenee työhön. Rodun tulee edelleen soveltua sekä alkupeiräiseen käyttötarkoitukseensa paimenkoirana, että nykyiseen tehtäväänsä monipuolisena seura- ja harrastuskoirana.

Rodun geenipoolia tulee laajentaa jalostusvalintojen ja uusien tuontikoirien avulla. Tehollista populaatiokokoa pyritään kasvattamaan ja keskimääräinen sukusiitosasteen laskusuunta

säilyttämään. Yksittäisiä uroksia ei saa käyttää liikaa suosituksiin nähden.

Luonteeltaan rodun tulee olla tasalaatuinen: hyvähermoinen, rohkea, ihmisen kanssa miellellään yhteistyötä tekevä koira, eli ihanteellinen perhe- ja harrastuskoira. Luonnetestattujen koirien määrän tulee lisääntyä edelleen suhteessa rekisteröintiin. Luonteet tulee saada vastaamaan paremmin ihanneprofiilia. Heikoimpiin osa-alueisiin, toimintakykyyn ja taisteluhaluun kiinnitetään erityistä huomiota yhdistelmien suunnittelussa. Harrastuskäyttö lisääntyy luonteen ja koulutettavuuden parantuessa, jonka kautta saadaan myös enemmän ja parempia tuloksia rodunomaisista kokeista.

Terveydentila rodussa on yleisesti ottaen hyvä. Tilannetta voidaan kuitenkin parantaa entisestään, apukeinona tässä tulevat olemaan yhä yleistyvät terveystutkimukset sekä yhä kasvavassa määrin geenitestit. Tämän lisäksi tarvitaan vastuullisia jalostusvalintoja ja kasvat-
tajien avoimuutta.

Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

Ulkonäöltään sileäkarvaiset colliet ovat pääasiassa korkealaatuisia. Koirat vastaavat rotumääritelmää ja niiden rakenne mahdollistaa yhä niiden käytön paimenkoirina. Rotu on suosittu näyttelyrotu ja se tulee pyrkiä säilyttämään. Jalostustarkastettujen koirien määrä tulee huomattavasti kasvattaa.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Rotujärjestö on asettanut suositukset jalostusyksilön vähimmäisvaatimuksille, hyvän kasvattajan vaatimuksille ja uroksen omistajan velvollisuuksille seuraavasti:

6.2.1

Jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset

Jalostukseen käytetyn yksilön tulisi olla rodun keskitasoa parempi halutuissa ominaisuuksissa perinnöllisen edistymisen saavuttamiseksi.

Jalostukseen käytettävällä koiralla on hyvä hermorakenne ja rodunomainen toimintakyky. Se ei ole luonteeltaan aggressiivinen, arka tai ääniarka.

Se on mielellään luonnetestattu/MH-kuvattu tai sillä on tulos palveluskoirakokeesta.

Se on terve ja hyväkuntoinen.

Sillä on kestävä käyttökoiran rakenne.

Sillä on kyky käyttää ravintoa tehokkaasti hyväkseen.

Jalostukseen käytettävän koiran suositellaan olevan iältään vähintään 2-vuotias, jotta sen ja lähisukulaisten ominaisuuksista saadaan mahdollisimman varmaa tietoa jalostusta varten.

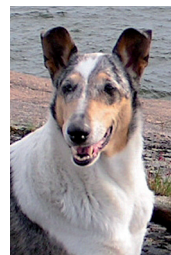
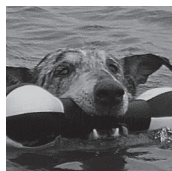
Sen on palkinnut näyttelyissä kaksi eri tuomaria vähintään laatupalkinnolla EH.

Se on lonkka- ja kyynärkuvattu ja täyttää näiltä osin PEVISA-ehdot. C-lonkkaisen jalostuskäyttö ei kuitenkaan ole suotavaa.

Se on silmätarkastettu ja sillä ei ole vakavampaa CEA:n astetta kuin CRD.

Sen yleisterveyden on oltava hyvä, eikä se saa sairastaa mitään jatkuvaa lääkitystä tai hoitoa vaativaa sairautta.

Se kykenee lisääntymään luonnollisesti ja narttu hoitamaan pentunsa itse.

Suosituksset jalostuskoirille ja yhdistelmille
Rotujärjestön toimenpiteet

6.2.2

Hyvältä kasvattajalta vaaditaan

Hän on rotujärjestön ja Suomen Kennelliiton jäsen.

Hän on allekirjoittanut Suomen Kennelliiton kasvattajasitoumuksen ja noudattaa sitä.

Hän on perehtynyt perinnöllisyyden perusteisiin.

Hän käyttää jalostukseen vain sellaista narttua, joka täyttää jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset.

Hän varmistaa ennen astutusta, että myös uros täyttää jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset.

Hän ei käytä yli 8-vuotiaista narttua enää jalostukseen.

Hän teettää nartulla korkeintaan neljä pentuetta sen elinikänä.

Hän poistaa nartun jalostuksesta, mikäli sen todetaan periyttävän jotakin virhettä tai sairautta erityisen runsaasti.

Hän antaa pentujen mukana kirjalliset ruokinta- ja hoito-ohjeet.

Hän seuraa pentujen kehitystä ja tarvittaessa neuvoa ja opastaa omistajia.

Hän auttaa kasvattinsa uudelleen sijoittamises- sa, mikäli omistaja joutuu luopumaan koirastaan jostakin syystä.

Hän antaa terveystietoa omista koiristaan rotu- järjestölle ja kehottaa omien kasvattiensa omista- jia tuomaan julki mahdolliset sairaustapaukset.

6.2.3

Uroksen omistajan velvollisuudet

Hän käyttää urosta jalostukseen vain, mikäli se täyttää jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset.

Hän varmistaa, että myös astutettava narttu täyt- tää jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset.

Hän varmistaa, että nartun omistaja on perehty- nyt näihin jalostusohjeisiin ja toimii niiden mu- kaisesti.

Hän huolehtii, että uroksen kokonaisjälkeläis- määrä ei ylitä jälkeläismääräsuositusta, joka on 5 % sukupolven (4 v.) rekisteröinneistä. Tämä määrä laskettuna vuoden 2009 2912 rekisteröin- neistä on 42 pentua.

Hän ilmoittaa rotujärjestön jalostustoimikun- nalle, mikäli kuulee tai havaitsee uroksensa jäl- keläisissä olevan jalostusmielessä huomioitavaa ja epätavallista.

Hän poistaa uroksensa jalostuksesta, jos sen to- detaan periyttävän jotakin virhettä tai sairautta erityisen runsaasti.

Jos uros todetaan täysin siitoskyvyttömäksi, hän on velvollinen palauttamaan astutusmaksun niil- le nartun omistajille, joiden nartut ovat siitosky- vttömyyden takia jääneet tyhjäksi.

Uroksen omistaja luovuttaa astutustodistuksen tarvittavilta osilta kokonaan täytettynä.

Lisää vaatimuksia ja suosituksia yhdistelmille antavat Kennelliiton yleinen jalostusstrategia ja koirarekisteriohje:

- Lähisukulaisyhdistelmiä, kuten isä/emä x jäl- keläinen tai täyssisaruspäristys (ss% 25) ei saa tehdä.

- Muita lähisukulaisyhdistelmiä, kuten isoisä/iso- emä x jälkeläinen (ss% 12,5), puolisisarukset (ss%

12,5) sekä täti/eno x jälkeläinen ss% 12,5) ei suo- sitella.

- Ohjeena suositellaan yhdistelmiä, joissa yksit- täinen koira ei ensimmäisen kolmen polven su- kutaulussa esiinny useammin kuin kerran, jolloin sukatokkeroin on 1.0 (100 % sukataulusta eri koiria), ja joissa neljän polven sukatokkeroin on yli 0.90 (90 % sukataulusta eri koiria).

Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

6.3.1

Populaatio

Rodun kannan koko tulee säilyttää mahdollisimman laajana ja elinvoimaisena. Tulee käyttää entistä laajemmin kaikkia kotimaisia olemassa olevia linjoja ja mahdollisuuksien mukaan myös pyrkiä edelleen geenipoolin laajentamiseen, etenkin terveitä ja hyväluonteisia yksilöitä jalostukseen käyttäen. Tehollisen populaatiokoon suurentamiseksi yksittäisten tai saman sukuisien koirien liikakäyttöä tulee välttää. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste ei saa kasvaa.

Jalostusuroksen jälkeläisten osuus sukupolven eli neljän vuoden aikana rekisteröidyistä pennuista ei saa ylittää 5 %:a. Erittäin tärkeää on myös huomioida yksittäisten urosten osuus isoisinä. Nartun ei pitäisi sen hyvinvointi ja fysiologia huomioon ottaen saada elinikäänään enempää kuin neljä pentuetta. Oleellisen tärkeää on, että käytettyjen uros-

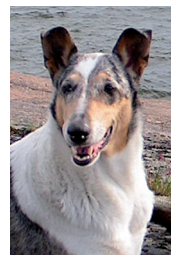
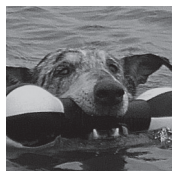
ten ja narttujen määrä on keskenään tasapainossa niin, että yksi uros ei olisi isänä liian suurelle määrälle pentuja. Tässä yhteydessä pitää muistaa tavoitteellinen jalostustyö ja nimenomaan sen tarkka seuranta. Jokaisen kasvattajan tulisi siis ottaa tarkoin selvää narttunsa taustoista ja mahdollisten urosehdokkaiden taustoista jälkeläisvertailu on avainasemassa. Niin sanottuja muotiuroksia eli siitosmatadoreja ei saa olla lainkaan. Urosten omistajien pitää tuntea vastuunsa rodusta aivan samoin kuin narttujen omistajienkin.

Strategia: Ohjataan geenipoolin säilyttämistä laajana valituksella, asennekasvatuksella, tilastoilla ja niiden seurannalla. Seurataan urosten jälkeläismääriä, jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen suhdetta sekä isoisien määrää. Tilastoidaan urosten ja narttujen jälkeläisten terveystuloksia, luonnetestejä ja rodunomaisessa kokeessa käynei-

den määrää. Lähivuosien aikana tavoitteena on lisätä jalostukseen käytettävien urosten lukumäärää yksinkertaistamalla jalostusuroslistalle ilmoittautumisen käytäntöjä, sekä järjestämällä ”potentiaalliset pojat” -katselmuksia, joissa mahdollisia uusia jalostuskelpoisia uroksia voidaan katsastaa.

Ohjataan kasvattajia huomioimaan jalostuksessa rodun perinnöllinen monimuotoisuus. Kriteerien asettamisessa huomioidaan, että jalostuksen ohjauksessa pitää mahdollistaa aina, että kaikki kriteerit huomioon ottaen vähintään 50 % rodun kannasta jää jalostuskäyttöön.

Ohjataan suosituksilla ja valistustyön avulla kasvattajia käyttämään jalostusyksilöinä luonteeltaan, tyypiltään ja rakenteeltaan mahdollisimman rodunomaisia yksilöitä, joiden tulee täyttää yhdistyksemme asettamat jalostus-suositukset.

Rotujärjestön toimenpiteet

6.3.2

Luonne

Sileäkarvaisen collien käyttö- ja koulutettavuusominaisuuksien säilyttäminen ja parantaminen on yksi tulevaisuuden haasteista. Tavoitteena on, että kasvattajat perehtyisivät huolella rodun alkuperäiseen käyttötarkoituksen, työtä tekevän paimenkoiran, vaatimiin luonneominaisuuksiin. Kasvattajien tulee huomioida myös luonneominaisuuksien tärkeys jalostuskriteerinä. Mikäli tässä onnistutaan, rodun harrastajiksi saadaan yhä enemmän aktiivisia, koiran kanssa harrastavia ihmisiä.

Strategia: Valistetaan kasvattajia rodun käyttötarkoituksesta artikkelein, luennoin ja teemapäivin.

Luonnetestattujen koirien määrää tulee kasvattaa. Mahdollisimman suuren osan testauksen avulla voidaan luotettavasti seurata rodun luonteen kehitystä.

Strategia: Suositellaan kannan mahdollisimman laajaa luonnetestausta. Testeihin osallistumista kannustetaan säilyttämällä palveluskoirakokeen koulutustunnuksen ohella hyväksytty luonnetesti muutovallionarvon vaatimuksena. Järjestetään luonnetestejä yhdistyksen ja alaosastojen toimesta.

Luonnetestitulosten tulisi noudattaa paremmin rodun ihanneprofiilia. Erityisesti toimintakyvyn, taistelutahdon, kovuuden ja laukauspelottomuuden positiivisten arvosanojen tulee olla korkeampi. Luoksepäästävyys ja terävyyden

arvosanojen hyvä tilanne tulee säilyttää. Hyväksytyjen testitulosten osuuden pitää kasvaa. Luonnekyselyn tulokset antavat aiheutta olettaa, että ääniherkkyys on rodussa isompi ongelma kuin LT-tulokset kertovat. Tähän asiaan täytyy kiinnittää erityistä huomiota.

Strategia: Suositetaan, että jalostukseen käytettävät koirat joko luonnetestataan tai että niillä olisi tulos palveluskoirakokeista. Neuvotaan jalostusvalinnoissa huomioimaan rodun luonteen heikot kohdat luonnetestin valossa. Koostetaan jälkeläistilastoja luonnetestin osa-alueista yksittäisen jalostuskoiran periyttämien ominaisuuksien kartoittamiseksi. Tiedotetaan jäsenistölle keinoista, joiden avulla luonnetestituloksia voidaan käyttää hyväksi jalostuksen apuvälineenä. Kehotetaan erityisesti välttämään arkojen/ääniarkojen koirien jalostuskäyttöä.

Rodunomaiseen kokeeseen, palveluskoiralajeihin, osallistuvien koirien määrää tulee kasvattaa. Tavoitteena on myös, että mahdollisimman moni kilpailee koiransa kanssa myös ylemmissä luokissa.

Strategia: Ylläpidetään palveluskoiratoimintaa tarjoamalla jäsenille koulutusta leirein ja teemapäivin ja järjestämällä vuosittain rotumestaruuskoe. Julkaistaan rotujärjestön lehdessä artikkeleita palveluskoirakokeisiin tähtäävästä koulutuksesta sekä kilpailemisesta palveluskoirakokeissa. Kannustetaan kasvattajia käyttämään hyväksi koetulosten koulutettavuudesta antamaa tietoa jalostusvalinnoissa. Seurataan rodun tuloskehitystä palveluskoiralajeissa.

Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.3.3

Terveys

Koska kyseessä on aktiivinen ja työhön kykenevä rotu, tulee rodun lonkka- ja kyynärtilannetta seurata. Lonkkien osalta tilanne on erinomainen, mutta kyynärpäiden osalta on aktiivinen seuranta tarpeen. Kuvattujen koirien määrän tulee kasvaa. CEA tulee pitää mielessä ja pyrkiä virallisilla pentuetarkastuksilla mahdollisimman tarkkaan seurantaan. Kuitenkin koirien, joilla on diagnosoitu CRD eli CH, jalostuskäyttö riittävän laajan geenipoolin säilyttämiseksi on perusteltua. Vakavia, rodun yleisterveyteen ja elinikään vaikuttavia sairauksia ei saa päästää yleistymään rodussa, ja sairaustapausten julkaisemista tulisi edistää. Geenitestien käytön jalostuksen apuvälineenä tulee lisääntyä.

Strategia: Vuoden 2014 alusta noudatetaan uutta PEVISA-ohjelmaa, joka määrittelee lonkkaniveldysplasian raja-arvoksi C-asteen siten, että C-lonkkaista koiraa voidaan käyttää yhdistettynä A-lonkkaiseen yksilöön. Kyynärniveltä kuvauspakko astuu myös voimaan 1.1.2014 siten, että raja-arvona on aste 1. Voimassaoleva silmätarkastuslausunto vaaditaan edelleen jalostukseen käytettäviltä koirilta ilman raja-arvoa, kuitenkin suositukseksi CEA:n osalta terve tai CRD eli CH.

Välitetään rotujärjestön kautta ilmaiseksi ne pentueet, jotka täyttävät tämän vaatimuksen.

Suosittelaaan, että kaikki pennut tutkittaisiin virallisesti 6–8 viikon iässä CEA:n varalta peittyvien CRD- eli CH-tapausten varalta ja että kaikki koirat tutkittaisiin myös aikuisiässä coloboman, ablaation ja PRA:n varalta. Mikäli jalostukseen käytetään koiraa, jolla on todettu CRD, suositellaan kumppaniksi käytettävän koiraa, jolla on sekä pentuna, että aikuisena todettu CEA:n osalta terveeksi. Kannustetaan kasvattajia tarkistuttamaan pentueet jakamalla ilmaiseksi

yhdistyksen pentuoppaat virallisia pentutarkastuslausuntoja vastaan, kun kaikki pentueen pennut on tarkistettu alle kymmenen viikon iässä. Valistetaan jäsenistöä geenitestaamisen mahdollisuuksista ja hyödyistä kasvattajille niin CEA:n ja Degeneratiivisen myelopatian vastustamisen kuin *mdr1*-mutaation kartoittamisen osalta. Geenitestien tuloksia aletaan yhdistyksen toimesta tallentaa kasvattajien käyttöön.

Vakaviin sairauksiin sairastuneiden koirien tiedot tulee saada paremmin rotujärjestön käyttöön ja niiden esiintyvyyden rodussa tulisi pysyä alhaisena.

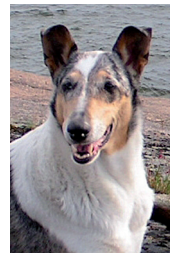
Strategia: Kerätään sairastuneiden koirien tietoja. Julkaistaan rotujärjestön lehdessä artikkeleita sairauksista. Pyritään edistämään periytyvyyden tutkimusta järjestämällä DNA-näytteiden keräyksiä.

Rodun lisääntymisongelmia tulee vähentää ja lisääntymisongelmien syitä selvittää. Tietoa lisääntymisongelmien esiintyvyydestä tulee saada paremmin rotujärjestön käyttöön.

Strategia: Kerätään tietoa koirista, joilla esiintyy lisääntymisongelmia. Kartoitetaan esiintyvyyttä ja sen syitä. Julkaistaan rotujärjestön lehdessä artikkeleita aiheesta.

Muiden rodussa esiintyvien, harvinaisten sairauksien yleistymisen rodussa tulee välttää.

Strategia: Kartoitetaan jatkuvasti muita sairauksia terveys- ja kasvattajakyselyin ja jaetaan niistä tietoa. Julkaistaan terveyskyselyistä koosteet rotujärjestön lehdessä ja internet-sivuilla. Suositellaan, että jalostukseen tulee käyttää mahdollisimman terveitä koiria.

Rotujärjestön toimenpiteet
Uhat ja mahdollisuudet ja varautuminen...

6.3.4

Ulkomuoto

Sileäkarvaisen collien suuret kävijämäärät ja hyvä tulostaso näytelyissä säilytetään. Jalostustarkastuksien ja niihin osallistuvien koirien määrää pyritään kasvattamaan.

Strategia: Suositellaan, että jalostusyksilöt ovat joko jalostustarkastettu tai palkittu Suomen Kennelliiton hyväksymissä virallisissa näytelyissä vähintään kahdesti laatupalkinnolla EH (juniori-, nuorten, avoin tai käyt-

töluokassa) kahden eri ulkomuototuomarin toimesta. Järjestetään rotujärjestöjen alaosastojen avulla jalostustarkastuksia eri puolilla Suomea. Parannetaan jalostustarkastuslausuntojen saatavuutta kasvattajien käyttöön ja kehitetään uudistettu helppolukuisempi tarkastuslomake.

Ulkomuodossa ei saa liioitella terveydelle ja koiran työkyvylle haitallisia ominaisuuksia. Kestävän ja terveen rakenteen ja tehokkaan liikunnan säilyminen

on tärkeää, sillä ne ovat oleellisia koiran työkyvylle. Puutteellisesti rakentuneisiin etuosiin ja lyhyisiin luisuihin lantioihin tulee kiinnittää huomiota. Terveystieteistä syistä mahdollinen silmien pieni koko ja ahtaat pupillat tulee huomioida.

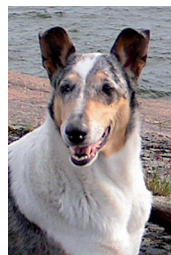
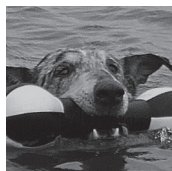
Strategia: Painotetaan työkoiralle tärkeiden ominaisuuksien huomioimista ulkomuototuomarikoulutuksessa. Valistetaan kasvattajia teemapäivin, luennoin ja artikkelein.

Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.4 Uhat ja mahdollisuudet ja varautuminen ongelmiin

Populaatio	
VAHVUUDET: Yleisesti ottaen hyvin terve rotu. Merkittävä osa koirista harrastajilla, joten kannasta on koh- tuullisen paljon erilaista tietoa (näyttelyt, luonne, terveys).	HEIKKOUDET: Jalostusmateriaalia ei hyödynnetä niin laajasti kuin se olisi mahdollista. Rodussa on ollut käytössä matadoriuroksia, mikä on supis- tanut geenipoolia. Isoisätarkastelussa muutamalla huomatta- van suuret toisen polven jälkeläismäärät.
MAHDOLLISUUDET: Uutta jalostusmateriaalia on saatavissa ulkomailta. Rodun monipuolisuus.	UHAT: Geenipoolin pieneneminen yksittäisten koirien tai sukulin- jojen runsaan käytön vuoksi.
Luonne	
VAHVUUDET: Rodun monipuolisuus ja soveliaisuus yhtäaikaaisesti harras- tuskoiraksi ja perheenjäseneksi. Luonnetestausmäärät nousussa.	HEIKKOUDET: Harrastuskoiralle tärkeiden ominaisuuksien, toimintakyvyn ja taistelutahdon, puutteet.
MAHDOLLISUUDET: Harrastuskoiran luonneominaisuuksien säilyttäminen ja koe- käyntien lisääminen. Luonnetestaamisaktiivisuuden kasvuun panostaminen. Kasvattajien tietotaidon lisääminen luonne- ja käyttöomina- isuuksien jalostuksessa.	UHAT: Jalostusvalintojen painottuminen ulkomuotojalostuksen suuntaan.
Terveys	
VAHVUUDET: Rodun yleisterveydentila hyvä Viralliset pentusilmätarkastusmäärät korkeat	HEIKKOUDET: Uuden jalostusmateriaalin tuomat mahdolliset yllätykset. Jalostusmateriaalin vähyden vuoksi suurta karsintaa vaikea tehdä.
MAHDOLLISUUDET: Kasvattajien välisellä avoimuudella, niin kotimaassa kuin rajojen ulkopuolella, voidaan saada enemmän tietoa sairauk- sista ja niiden vastustamisesta. Geenitestien hyödyntäminen jalostusvalinnoissa.	UHAT: Autoimmuunisairauksien lisääntyminen. Lisääntymisongelmien kasvu. Epilepsia.
Markkinat	
VAHVUUDET: Rodun monipuolisuus. Sopii myös aloittelevalle harrastajalle.	HEIKKOUDET: Rodun suosio näyttelyissä, rodun monipuolisuus unohtuu. Laajat kotikoiramarkkinat; suuri osa koirista ei tule koskaan dokumentoitua ominaisuuksiltaan.
MAHDOLLISUUDET: Harrastekäytön lisäämiseen panostaminen.	UHAT: Koulutuksesta kiinnostuneiden harrastajien siirtyminen col- liesta muihin rotuihin ja vaikeus saada potentiaalisia pentuja osaaviin käsiin.

Uhat ja mahdollisuudet ja varautuminen...
Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman...

6.4.1

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
<i>Tuontikoirien terveystaustojen tuntemattomuus</i>	Terveystietoja ei ole, koiria ei tutkita muissa maissa kuten Suomessa	Yhteistyö tuontimaiden kasvattajien kanssa	Tuodaan koiria vain tutkituista vanhemmista Käytetään tuonteja harkiten ja tutkitaan jälkeläisiä aktiivisesti	Vikoja ja sairauksia melko terveeseen kantaan
<i>Geenipohjan pieneneminen</i>	Samojen koirien ja sukujen liiallinen käyttö	Oman kasvatustyön suunnittelu ottaen huomioon rodun jatkuvuus	Käytetään enemmän koiria siitokseen ja hyödynnetään koiramateriaalia tasaisesti	Sukusiittoisuus ja sen tuomat ongelmat lisääntyvät
<i>Tuontikoirien harkitsematon käyttö</i>	Tehdään tuonneilla useita samansukuisia yhdistelmiä	Tuontien harkittu käyttö	Astutetaan eri sukuisia koiria, lisätään sukujen leveyttä, ei samansukuisten määrää	Tuonneista ei suurta hyötyä, kun niiden kumppanit ovat olleet sukulaisia, geenipohjan leventymistä ei ole tapahtunut
<i>Allergioiden lisääntyminen</i>	Erilaisista oireiluista ei tule tietoa kasvattajien käyttöön jalostusvalintoja tehdessä	Terveyskyselyt, kasvattajien avoimuus, koirien omistajien valistaminen	Ei yhdistetä koiria tai linjoja, joissa tiedetään olevan tavallista enemmän allergiaoireita	Koirien huonovointisuus lisääntyy Koirien hoito- ja elinkustannukset nousevat, suosio laskee
<i>Epilepsian ja muiden vakavien sairauksien yleistyminen</i>	Sairauksien vakavuuden vähättely. Tiedon puute sairauksien perinnöllisyydestä. Riskiyhdistelmien teko.	Sairastuneiden koirien tietojen julkistaminen Geenitestin kehittämisen tukeminen yhteistyössä Aktiivicolliet ry:n epilempiakampanjan kanssa Collikka-terveys-tietokannan ylläpito	Vältetään riskiyhdistelmiä. Valistetaan kasvattajia.	Koirien elämänlaatu huononee ja elinikä laskee, jalostusvalinnat vaikeutuvat
<i>Luonneongelmien yleistyminen ja käyttöominaisuuksien häviäminen</i>	Kasvattajien välinpitämättömyys luonteen merkityksessä, tietyt puutteet rodun geeniperimässä yleisiä	Jalostuksen ohjauksen painottaminen huomioimaan myös luonneominaisuudet	Suhtaudutaan kriittisemmin jalostuskoirien luonteisiin Käytetään hyväksi testeistä ja koetuloksista saatavaa tietoa	Käyttäytymishäiriöt ja pelot arkielämässä yleistyvät, rodun käyttö harrastuskoirana vähenee
<i>Oikean rotutyypin menettäminen</i>	Muotivirtauksia noudatteleva näyttelyjalostus	Painotetaan tuomarikoulutuksessa käyttötarkoituksen mukaista ulkomuotoa, perehdytetään kasvattajia ja harrastajia rotumääritelmän tulkintaan ja koiran anatomian tuntemukseen	Palkitaan näyttelyissä rotumääritelmän mukaisia koiria Pyritään jalostustyössä laadukkaisiin koiriin, eikä tehdä valintoja pelkästään menestyksen perusteella	Ulkomuoto ei enää palvele käyttötarkoitustaan ja rakennevirheet aiheuttavat toiminnallista haittaa koirille

Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Jalostustoimikunta hankkii tietoja koirista ja populaatiosta järjestämällä jalostustarkastuksia ja jälkeläisarvosteluja, suorittamalla terveys- ja kasvatajakyselyjä ja järjestämällä niiden perusteella erilaisia luentoja kasvattajille ja muille rodusta kiinnostuneille. Jalostustoimikunta auttaa niitä kasvattajia jalostusyhdistelmän valinnassa, joiden oma tieto tai taitomäärä ei riitä, sekä pyrkii valistustoiminnalla saamaan kasvat-

tajat tietoiseksi rodun ongelmista ja kasvattajien vaikutusmahdollisuuksista niihin. Jalostustoimikunta seuraa ja kerää tietoja koirista jalostusta silmälläpitäen ja jakaa tätä tietoa yhdistyksen jäsenistölle lehden ja internet-sivujen välityksellä. Jalostustoimikunta seuraa jalostuksen tavoiteohjelman ajanmukaisuutta ja tekee tarvittaessa muutosehdotuksia. Tämä jalostuksen tavoiteohjelma tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein yhdistyksen vuosikokouksessa.

6.5.1

Aikataulu toimenpiteille:

KÄYNNISSÄ:

Epilepsiakampanja yhteistyössä Aktiivicolliet ry:n kanssa

Terveyskysely

Käyttäytymiskysely

Lisääntymisongelmia koskeva kysely

Collikka-tietokanta terveystietojen tallennukseen

VUOSITTAIN:

Jalostustarkastuksia

Luonnetestejä

Rotumestaruuskokeet

(Palveluskoirakokeet, Tottelevaisuuskoe, Agility)

Erikoisnäyttelyt

Kasvattajapäivät

Luennot ja julkaisut

Tilastokoosteet

TARVITTAESSA:

Jalostusneuvonta

Tuomarikolleegiot

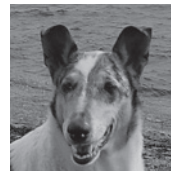
2013 JTO uudistuu, voimaan 2014

2013 Suomen Collieyhdistyksen internet-sivut uudistuvat

2014 PEVISA-ohjelma uudistuu

2018 Seuraava JTO-päivitys

Kirjallisuus, tieteelliset artikkelit,
Internet-sivut ja luennot

7 Lähteet

Kirjallisuus:

Berryere, T.G., Kerns, J.A., Barsh, G.S. & Schmutz, S.M. 2005. Association of an Agouti allele with fawn or sable coat color in domestic dogs. *Mammalian Genome* 16:262-272.

Clark, L.A., Wahl, J.M., Rees, C.A. & Murphy, K.E. 2006. Retrotransposon insertion in *SILV* is responsible for merle patterning of the domestic dog. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 103:1376-1381.

Housley D.J. & Venta P.J. 2006. The long and the short of it: evidence that *FGF5* is a major determinant of canine 'hair'-itability. *Anim Genet.* 37:309-315.

Lowe JK, Kukekova AV, Kirkness EF, Langlois MC, Aguirre GD, Acland GM, Ostrander EA. 2003. Linkage Mapping of the Primary Disease Locus for

Collie Eye Anomaly. *Genomics* 82:86-95.

Mealey, K.L., Bentjen, S.A., Gay, J.M. & Cantor, G.H. 2001. Ivermectin sensitivity in collies associated with a deletion mutation of the *mdr1* gene. *Pharmacogenetics* 11:727-733.

Parker HG, Kukekova AV, Akey DT, Goldstein O, Kirkness EF, Baysac KC, Mosher DS, Aguirre GD, Acland GM, Ostrander EA. 2007. Breed relationships facilitate fine-mapping studies: a 7.8-kb deletion cosegregates with Collie eye anomaly across multiple dog breeds. *Genome Research* 17:1562-1571.

van Asperen, J., Mayer, U., van Tellingen, O. & Beijnen, J.H. 1997. The Functional Role of P-Glycoprotein in the Blood-Brain barrier. *Journal of Pharmaceutical Sciences* 86:881-884.

Luennot:

ELL Sanna Elfving: Collieilla esiintyvät silmäsairaudet. Lu-

ento 27.10.2007, Hämeenlinna, Suomen Collieyhdistys ry.

Lähteet

Artikkelit:

Mäki Katariina, MTT Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Mäki Katariina, MTT Sukusiitos <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Mäki Katariina, MTT Tehollinen populaatioko-
ko <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Mäki Katariina, <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Mäki Katariina, MTT Periytymisaste, <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Kujapää Mia, Koiran herpesvirus www.malinuts.net

Vanhapelto Päivi, ELL & Lappalainen Anu, ELL Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet, <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Lappalainen Anu, ELL Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>

Internet-sivut:

www.caninegeneticdiseases.net

www.koirangeenit.fi

MDR1-Informationsplattform, mdr1-mutaatiosta kertova saksalainen sivusto <http://www.mdr1-defekt.de>

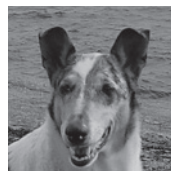
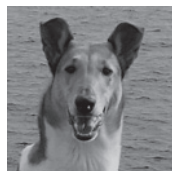
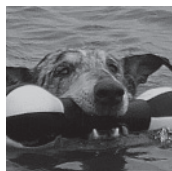
Optigen®, LLC: Collie Eye Anomaly / Choroïdal Hypoplasia (CEA) Test For Australian Shepherd, Border Collie, Lancashire Heeler, Rough Collie, Shetland Sheepdog and Smooth Collie. 30.10.2012 <http://www.optigen.com>

Schmutz, S.M.: Genetics of Coat Color and Type in Dogs. 2.1.2013 <http://homepage.usask.ca/~schmutz/dogcolors.html>

Suomen Collieyhdistys ry:n keskustelufoorumi <http://www.collieyhdistys.fi/forum/index.php>

Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmä <http://jalostus.kennelliitto.fi>

Svenska Kennelklubben, Avelsdata <http://ken-net.skk.se/avelsdata>

Käytetyimpien urosten keskinäinen sukulaisuus

8 Liitteet

Liite 1.

Käytetyimpien urosten keskinäinen sukulaisuus

Liite 2.

Paimennustaipumuskoekaavake

Liite 3.

Terveyskyselylomake

Liite 4.

Jalostuskysely

Liite 5.

Jalostustarkastuslomake ja merkintöjen selitykset

Liitteet

Liite 1

Vuosina 2002–2011 käytetyimpien sileäkarvaisten collieurosten keskinäiset sukulaisuudet

Sukulaisuudet on laskettu sukupolvia rajoittamatta Pedigree Viewer -ohjelmalla.

	Dandinas Top Trick	Honey Melon Hartley Henry	Rowvale River Raider #	Dalimattas Black Bossanova	Bilbo v. Shaka's Royal Kraal #	Bell Pepper's Datapen	Honey Melon Jeffers Cooler	Kangasvuokon Star Operation	Helga Neitin Tsaari Timo	Eversti Överin Rölli-Peikko	Syystai'an Viisas	Sandcastle's Oliwer Hardy	Uneeda Watch Me Fly #	Sandcastle's Dollar Smile	Sandcastle's Zoot Suit	Monogram's Gentleman O'Quamac #	Tanning Ledin-P	Sandcastle's All About Me	Innkeeper's All Blues	Mimosan Like A Strike
Dandinas Top Trick		18,1	12,2	19,0	7,3	17,2	16,1	15,0	17,1	14,8	15,7	21,6	0,2	15,5	15,9	9,3	16,6	18,2	13,8	15,7
Honey Melon Hartley Henry	18,1		12,3	14,6	8,1	14,4	13,6	12,0	13,9	14,3	13,2	16,6	0,3	13,1	12,8	10,1	12,5	14,1	12,2	12,1
Rowvale River Raider #	12,2	12,3		15,1	5,3	15,9	19,6	15,1	13,8	7,5	16,9	16,1	0,0	17,6	14,9	3,7	11,3	15,6	15,3	15,3
Dalimattas Black Bossanova	19,0	14,6	15,1		5,9	16,6	29,3	18,1	21,6	15,8	27,1	18,0	0,0	14,9	16,2	8,1	16,6	17,0	14,3	15,8
Bilbo v. Shaka's Royal Kraal #	7,3	8,1	5,3	5,9		6,9	5,7	6,1	7,0	7,0	6,9	7,4	0,3	5,6	6,5	7,6	8,7	6,9	8,7	6,8
Bell Pepper's Datapen	17,2	14,4	15,9	16,6	6,9		18,5	15,5	38,1	14,9	17,2	27,1	0,0	19,2	37,9	8,2	20,0	30,6	17,6	19,3
Honey Melon Jeffers Cooler	16,1	13,6	19,6	29,3	5,7	18,5		19,0	19,7	11,4	19,9	17,3	0,0	17,0	18,3	5,9	17,0	17,8	15,4	18,7
Kangasvuokon Star Operation	15,0	12,0	15,1	18,1	6,1	15,5	19,0		15,8	11,4	16,7	17,3	0,0	14,7	15,7	5,8	16,7	16,6	15,5	17,1
Helga Neitin Tsaari Timo	17,1	13,9	13,8	21,6	7,0	38,1	19,7	15,8		15,5	17,8	22,5	0,0	16,1	16,9	9,5	19,1	23,6	17,3	17,6
Eversti Överin Rölli-Peikko	14,8	14,3	7,5	15,8	7,0	14,9	11,4	11,4	15,5		12,4	13,3	0,2	9,3	13,0	20,1	14,0	12,9	11,8	12,8
Syystai'an Viisas	15,7	13,2	16,9	27,1	6,9	17,2	19,9	16,7	17,8	12,4		19,0	0,0	16,0	16,2	8,1	16,4	17,6	20,2	21,6
Sandcastle's Oliwer Hardy	21,6	16,6	16,1	18,0	7,4	27,1	17,3	17,3	22,5	13,3	19,0		0,0	22,5	22,2	8,5	21,3	27,0	19,0	19,9
Uneeda Watch Me Fly #	0,2	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0		0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Sandcastle's Dollar Smile	15,5	13,1	17,6	14,9	5,6	19,2	17,0	14,7	16,1	9,3	16,0	22,5	0,0		16,8	5,2	14,5	19,5	14,7	15,7
Sandcastle's Zoot Suit	15,9	12,8	14,9	16,2	6,5	37,9	18,3	15,7	26,9	13,0	16,2	22,2	0,0	16,8		7,4	20,3	39,1	16,0	18,7
Monogram's Gentleman O'Quamac #	9,3	10,1	3,7	8,1	7,6	8,2	5,9	6,8	9,5	20,1	8,1	8,5	0,3	5,2	7,4		9,5	7,8	9,7	7,8
Tanning Ledin-P	16,6	12,5	11,3	16,6	8,7	20,0	17,0	16,7	19,1	14,0	16,4	21,3	0,1	14,5	20,3	9,8		20,2	17,1	19,9
Sandcastle's All About Me	18,2	14,1	15,6	17,0	6,9	30,6	17,8	16,6	23,6	12,9	17,6	27,0	0,0	19,5	39,1	7,8	20,2		17,0	19,1
Innkeeper's All Blues	13,8	12,2	15,3	14,3	8,7	17,6	15,4	15,5	17,3	11,8	20,2	19,0	0,0	14,7	16,0	9,7	17,1	17,0		19,4
Mimosan Like A Strike	15,7	12,1	15,3	15,8	6,8	19,3	18,7	17,1	17,6	12,8	21,6	19,9	0,0	15,7	18,7	7,8	19,9	19,1	19,4	

= tuontikoiria

Liite 2: Paimennustaipumuskoekaavake

SCY-FCF 1946	Paimennustaipumuskokeen arvostelupöytäkirja (epävirallinen)				
Kokeen järjestäjä		Paikka		Aika	
Koiran nimi	Syntymäaika	Sukuoli		Rek.nro	Rotukoodi
		U	N		
TM-numero	TM-tarkastajan nimi tekstaten		Sihteerin nimi tekstaten		
Omistajan nimi		Puhelin			
Osoite		Sähköposti			

Ominaisuudet	Pisteet	Testaavan tuomarin huomioita osa-alueista
1) KIINNOSTUS LAMPAISIIN 0 = Ei kiinnosta lainkaan - 5 = Täysin kiinnostunut lampaisiin		
2) TAIPUMUS HALLITA LAMPAITA 0 = Ei hallitse lainkaan - 5 = Kontrolloi täydellisesti		
3) HENKINEN KESTÄVYYS 0 = Antaa periksi (pehmeä) - 5 = Periksiantamaton (kova)		
4) YHTEISTYÖKYKY/OHJATTAVUUS (ei lasketa pisteiden keskiarvoon) 0 = Ohjaaminen mahdotonta - 5 = Reagoi täysin ohjaukseen		
KOKONAISVAIKUTELMA JA TUOMARIN YLEISARVIO (mitä tekee, miltä työskentely näytti, mieliala, rohkeus, koulutettavuus)		

Kokeen tulos						
Hyväksytty		Osa-alueet (1-4)			Keskiarvo (1-3)	Tuomaritiedot
Kyllä	Ei					Allekirjoitus
Suositellaan uusintakoetta		Kyllä			Ei	Nimen selvennys

Suorittaakseen hyväksytysti taipumuskokeen tulee koiran saada ”kiinnostus”, ”taipumus hallita lampaita” ja ”henkinen kestävyys” osioiden pisteiden keskiarvoksi vähintään 3. ”Yhteistyökyky” osio ei vaikuta testitulokseen. Mikäli saatujen pisteiden keskiarvo jää alle kolmen, voi tuomari suositella uusintakoetta, jos koira ei ole syttynyt. Uusimiskerroille ei ole asetettu ylärajaa.

Jakelu: Valkoinen » Rotujärjestö, keltainen » Koetoimitsija, punainen » Koiranomistaja

Liite 3: Terveyskyselylomake 1/4

TERVEYSKYSELY

1. Pitkäkarvainen ☐ Sileäkarvainen ☐

Koiran perustiedot

2. Koiran ikä: ☐ alle 1 v. ☐ 1-3 v. ☐ 4-6 v. ☐ 7-10 v.

☐ yli 10 v.

3. Sukupuoli: ☐ Uros ☐ Narttu

4. Koiran yleinen terveydentila:

☐ erinomainen ☐ hyvä ☐ välttävä ☐ tyydyttävä

Hampaat ja purenta:

5. Koiralla on kaikki hampaat ☐ Kyllä ☐ Ei

6. Purenta: ☐ leikkaava purenta ☐ tasapurenta ☐ yläpurenta

☐ alapurenta

☐ vino purenta

☐ ahtaasti asettuneet kulmahampaat

7. Koiralta puuttuu: ☐ etuhampaita ___kpl ☐ kulmahampaita ___kpl

☐ välihampaita ___kpl ☐ poskihampaita ___kpl

☐ tapaturmaisesti irronneet hampaat: ___kpl

☐ ylimääräisiä hampaita: ___kpl, missä _____

8. Koiralla on ollut hampaisiin tai purentaan liittyviä muita ongelmia, minkälaisia? _____

Liite 3: Terveyskyselylomake 2/4

Silmät

9. Onko koiralla esiintynyt seuraavia ongelmia?:

☐ toistuvia silmätulehduksia ☐ ahdas kyynelkanava

☐ silmähaavauma (ei trauman aiheuttama)

☐ muita ongelmia, minkälaisia? : _____

Selkä

10. Onko selkä kuvattu?: Kyllä ☐ Ei ☐

11. Löytyikö muutoksia?: Kyllä ☐ Ei ☐

12. Millaisia muutoksia?:

☐ kalkkeumia ☐ spondyloosi ☐ ylimääräisiä nikamia

☐ puuttuvia nikamia ☐ nikamamuutos, millainen?: _____

☐ muu muutos, millainen?: _____

13. Onko koiran selkäänsä?: Kyllä ☐ Ei ☐

14. Ikä oireiden alkaessa: ☐ alle 1 v. ☐ -3 v. ☐ 4-6 v. ☐ 7-10 v.

☐ yli 10 v.

15. Millaisia oireita, miten hoidettiin/hoidetaan?: _____

Liite 3: Terveyskyselylomake 3/4

Häntä

16. Onko hännässä nikamamuutoksia: kyllä ☐ ei ☐

17. Millaisia muutoksia?: _____

Ontuminen

18. Koiralla on ollut pidempiaikaista/kroonista ontumista: kyllä ☐ ei ☐

19. Oireiden kesto?: _____

20. Tutkittiinko eläinlääkäriässä: kyllä ☐ ei ☐

21. Ikä oireiden alkaessa?: ☐ alle 1 v. ☐ 1-3 v. ☐ 4-6 v. ☐ 7-10 v.
☐ yli 10 v.

22. Ontumisen syy:

☐ nivelvamma ☐ murtuma ☐ lihasvamma ☐ nivelrikko

☐ muu, mikä?: _____

23. Oireiden ja hoidon kuvaus: _____

24. Sisätaudit

Rastita, jos koirallasi on ollut seuraavia ongelmia. Lisätietoja kohdassa toivomme sinun antavan tietoja koirasi iästä ongelman ilmetessä, sekä mahdollisista hoidoista ja lisädiagnooseista.

☐ sivuääni sydämessä ☐ sydänvika ☐ maksasairaus

☐ munuaissairaus ☐ haimasairaus ☐ diabetes (sokeritauti)

☐ suolistosairaus ☐ kiteitä virtsassa ☐ virtsakiviä

Liite 3: Terveyskyselylomake 4/4

☐ ruokatorven laajentuma/kuroutuma ☐ verenhyytymisongelma

☐ hyvänlaatuisia kasvaimia ☐ syöpäkasvaimia

☐ muita ongelmia, kerro tarkemmin lisätietoja kohdassa

25. Lisätietoja: _____

26. Autoimmuunisairaudet

Rastita, jos koirallasi on ollut seuraavia ongelmia. Lisätietoja kohdassa toivomme sinun antavan tietoja koirasi iästä ongelman ilmetessä, sekä mahdollisista hoidoista ja lisädiagnooseista.

☐ kilpirauhasen vajaatoiminta ☐ haiman vajaatoiminta

☐ dermatomyosiitti ☐ addisonintauti

☐ collie nose, DLE ☐ degeneratiivinen myelopatia

☐ IMHA, autoimmuuni hemolyyttinen anemia

☐ Muu autoimmuunisairaus, mikä?: _____

27. Lisätietoja: _____

28. Muut sairaudet

Rastita, jos koirallasi on ollut seuraavia ongelmia. Lisätietoja kohdassa toivomme sinun antavan tietoja koirasi iästä ongelman ilmetessä, sekä mahdollisista hoidoista ja lisädiagnooseista.

Liite 4: Jalostuskyselylomake 1/3

JALOSTUSKYSELY

UROKSET

1. Pitkäkarvainen ☐

Sileäkarvainen ☐

2. Kivekset: ☐ normaalit

☐ vain toinen laskeutunut

☐ molemmat piilossa

☐ koira kastroidu

Miksi ? _____

3. Urostani on käytetty/yritetty käyttää jalostukseen:

Kyllä ☐

ei ☐

4. Onko koiralla esiintynyt seuraavia ongelmia?:

☐ eturauhasvaivat ☐ ahdas esinahka ☐ esinahan tulehdus

☐ aliseksuaalisuus ☐ yliseksuaalisuus ☐ kivistulehdus

☐ muuta, mitä?: _____

5. Astuminen:

☐ astuu itsenäisesti

☐ tarvitsee hieman apua

☐ tarvitsee paljon apua

☐ ei ole kiinnostunut nartusta

6. Uros jätti nartun tyhjäksi ☐ ei ☐ kyllä

miksi (jos tiedossa): _____

7. Lisätietoja (toivomme sinun antavan tässä lisätietoja koiran iästä vaivan ilmetessä, sekä mahdollisista hoidoista tai lisädiagnooseista):

Liite 4: Jalostuskyselylomake 2/3

NARTTUT

8. Pitkäkarvainen ☐ Sileäkarvainen ☐

9. Juoksut ☐ epäsäännölliset ☐ säännölliset

väli noin: ___ kk (on normaalia, että juoksuväli harvenee iän myötä)

10. ☐ steriloitu, miksi? _____

11. Onko koiralla esiintynyt seuraavia ongelmia?:

☐ lievät valeraskaudet	☐ voimakkaat valeraskaudet
☐ pitkittyneet juoksut	☐ välijuoksut (loppuvat kesken)
☐ ns. hiljainen kiima (veretön juoksu)	☐ kohtutulehdus
☐ emätintulehdus	☐ muuta, mitä?: _____

12. Koirani on synnyttänyt:

kyllä ☐ ei ☐

13. Synnytys oli ☐ hyvin helppo ☐ helppo ☐ melko vaikea

☐ leikkaus

14. Narttu on ollut hankala astuttaa:

kyllä ☐ ei ☐

15. Narttu on jäänyt tyhjäksi

kyllä ☐ ei ☐

onko syy tiedossa? _____

Liite 4: Jalostuskyselylomake 3/3

16. Onko seuraavia ongelmia ilmennyt?:

☐ polttoheikkous

☐ ruokahaluttomuus kanto/imetysaikana

☐ heikko maidon tuotanto

☐ heikko hoivavietti

17. Lisätietoja (toivomme sinun antavan tässä lisätietoja koiran iästä vaivan ilmetessä, sekä mahdollisista hoidoista tai lisädiagnooseista):

PENTUJEN TERVEYS

18. Koiran jälkeläismäärä: _____

19. Onko uroksesi jälkeläisillä/kasvateillasi esiintynyt jotain näistä?

Jos on, merkitse monellako pennulla

☐ napatyrä, ____kpl

☐ nivustyrä, ____kpl

☐ kitalaki- / suulakihalkio, ____kpl

20. Muu, mikä?

SUOMEN COLLIEYHDISTYS
FINLANDS COLLIEFÖRENING

Liite 5: Jalostustarkastuslomake 1/4

Ulkomuodon jalostustarkastuslomake

Paikka..... Pvm.....
 Tuomari.....
 Koiran nimi..... Säkäkorkeus..... cm
 Koiran rek.no..... Rungon pituus..... cm
 Sukupuoli..... Rinnan syvyys..... cm
 Synt.aika..... Ikä..... Rinnan leveys..... cm
 Isän nimi.....
 Isän rek.no.....
 Emän nimi.....
 Emän rek.no.....
 Omistaja.....
 Osoite.....

Muuta / huomioitavaa:

		1	2	3	0	
1.	Koko					
2.	Korkeus/pituus					
3.	Rakennetyyppi					
4.	Sukupuolileima					
5.	Kivekset					
6.	Purenta					
7.	Hampaat					
8.	Pigmentti					
9.	Pään kiila					
10.	Otsapenger					
11.	Kallo					
12.	Kuono					
13.	Huulet					
14.	Alaleuka					
15.	Silmät					
16.	Korvat					
17.	Kaula					
18.	Ylälinja					
19.	Selkä					
20.	Lanne					
21.	Lantio					
22.	Häntä					
23.	Kulmaukset					
24.	Etuosa					
25.	Eturaajat					
26.	Rintakehä					
27.	Vatsalinja					
28.	Takaosa					
29.	Takaraajat					
30.	Käpälät					
31.	Liikunta sivusta					
32.	Liikunta edestä					
33.	Liikunta takaa					
34.	Luonne					
35.	Yleiskunto					
36.	Turkki					
37.	Turkin väri					

Tuomarin allekirjoitus.....

Testi keskeytetty, syy:

.....

JALOSTUSTARKASTUSLOMAKKEEN OMINAISUUSLISTA

Sivu 1/3

Liite 5: Jalostustarkastuslomake 2/4

	1	2	3	0
1	Koko uroks et.....cm	a) keskikokoinen 58-59cm b) alle keskikoon 56-57cm c) yli keskikoon 59-61cm	a) ylisuuri 64cm	a) alimittainen alle 54cm b) ylisuuri yli 64cm
	nartut.....cm	a) keskikokoinen 53-54cm b) alle keskikoon 51-52cm c) yli keskikoon 55-56cm	b) ylisuuri 59cm	a) alimittainen alle 49cm b) ylisuuri yli 59cm
2	Korkeus/pituus			
3	Rakennetyyppi	a) keskivahva	a) voimakas b) kevyt, ilmava a) heikko	a) ylraskas ja kömpelö b) erittäin kevyt ja siro
4	Sukupuolileima	a) voimakas b) selvä		
5	Kivekset	a) isot b) normaalit	a) kastroitu	a) puuttuu yksi b) puuttuu molemmat
6	Purenta	a) leikkava ja täydellinen	a) tasapurenta	a) yläpurenta b) alapurenta c) vinopurenta d) kulmahampaat työntävät ikenille
7	Hampaat	a) täysi hampaisto b) hampaat isot ja valkoiset	a) puuttuu muutamia välihampaita mitkä..... b) ruskeat ja voittuneet hampaat a) puutteellinen	a) vakavampi hammaspuutos mitkä..... a) vaaleanpunainen alue kirsussa
8	Pigmentti	a) tumma b) riittävä		
9	Pään killa	a) hyvä	a) raskas ja syvä pää b) pieni pää suhteessa runkoon c) iso pää suhteessa runkoon	
10	Otsapenger	a) moitteeton	a) puuttuu b) voimakas c) täytynyt	
11	Kallo	a) litteä	a) pyöreä b) syvä c) takaluisu	a) erittäin voimakas ja raskas
12	Kuono	a) hyvin pyöristynyt ja sileä b) vahva	a) hyvin kevyt ja kapea	a) romanov-kuono
13	Huulet	a) tiiviit	a) erittäin löysät	
14	Alaleuka	a) sopiva b) leveä c) voimakas	a) kapea b) lyhyt	

Liite 5: Jalostustarkastuslomake 3/4				
	1	2	3	0
15 Silmät	a) tummat b) keskiruskeat c) keskikokoiset d) vinoasentoiset	a) hieman vaaleat b) hieman pyöreät c) isohkot d) pienehköt	a) vaaleat b) isot c) pienet d) syväliä sijaitsevat e) avonaisel, roikkuvat silmäluomet	a) soopellilla tai tricolorilla eriväriset b) keltaiset c) ulkonevat
16 Korvat	a) 1/3 taittuneet b) oikea-asentoiset c) pitkäkarvaisilla pienet tai lyhytkarvaisilla keskikokoiset	a) kevyet b) raskaahkot c) kookkaat d) alas kiinnittyneet e) liian ylös kiinnittyneet	a) pystyt yksi tai molemmat b) raskaat	
17 Kaula	a) oikearpuinen b) hyväasentoinen c) hyvä kaulan kaari	a) lyhyehkö b) liian pitkä c) pysty d) kaulanahkaa	a) heikkorakenteinen joutsenkaula b) lyhyt kaula c) raskas, kuormitettu kaula	
18 Ylälinja	a) ryhdikäs b) kiinteä ja lihaksikas c) aavistuksen kaareva kohti lannetta	a) suora b) hieman löysä	a) laskeva b) notkosekä c) takakorkea tai etumatala d) köyry	
19 Selkä	a) keskipitkä b) pitkä	a) lyhyt		
20 Lanne	a) lihaksikas ja pyöreä b) sopiva pituus	a) pitkäkö b) hieman pysty c) kapea	a) pitkä b) heikko	
21 Lantio	a) sopiva pituus ja kulma b) leveä ja lihaksikas	a) hieman pysty b) hieman luisu c) kapea	a) pysty b) luisu	
22 Häntä	a) pitkä b) riittävän pitkä c) alas kiinnittynyt d) suora "paimenkoukulla"	a) lyhyt b) hännänpää kääntyy sivulle c) hieman korkea kiinnitys d) täysin suora	a) ylös kiinnittynyt b) rullalla kannettu	a) mutkahäntä
23 Kulmaukset	a) hyvin kulmautunut b) tasapainoisesti kulmautunut	a) riittävät ja tasapainossa b) ylikulmautunut	a) etu- ja takakulmaukset epätasapainossa b) puutteelliset	
24 Etuosa	a) vilsto lapa b) hyvä eturinta c) sopiva lapakulma	a) pysty olkavarsi b) lyhyt olkavarsi c) riittävä eturinta	a) pysty lapa b) lyhyt lapa c) puutteellinen eturinta d) suora etuosa	
25 Eturaajat	a) suorat b) lihaksikkaat c) sopivan viistot välikämmenet	a) hieman uloskääntyvät b) hieman sisäänkääntyvät c) turhan painuneet välikämmenet	a) ranskalaiset etujalat b) uloskääntyvät kyynärpäät c) pystyt ja jäykät välikämmenet	
26 Rintakehä	a) hyvin kehittynyt b) syvyys sopiva	a) puutteellinen syvyys b) kapeahko	a) kapea ja kehitymätön b) tynnyrimäinen	

Liite 5: Jalostustarkastuslomake 4/4

	1	2	3	0	Sivu 3/3
27	Vatsa linja	a) normaali	a) liian ylösvetäytynyt b) riippuva		
28	Takosa	a) lihaksikas b) leveä c) sopivasti kulmautunut d) sääri ja reisi samantyyppiset	a) hieman kapea b) riittävästi kulmautunut c) ylikulmautunut d) pitkä sääri tai reisi (alleviivattava)	a) kapea b) heikosti kulmautunut c) lyhyt sääri tai reisi	
29	Takarajajat	a) matalat kintereet b) riittävän matalat kintereet c) sopiva leveys	a) kinnerahdas b) varpaat sisäänpäin c) varpaat ulospäin	a) pihikinttu b) hyvin kapea c) korkeat kintereet	
30	Käpäliät	a) tiiviit b) soikeat	a) kissankäpäliät b) löysät c) litteät	a) heikot, varpaat harallaan	
31	Liikunta sivusta	a) maatapeittävä b) vaivaton c) keskipitkä askel d) pitkä askel e) hyvä työntö	a) lyhyehkö askel b) epävakaa c) löysyyttä d) riittävä työntö	a) lyhyt askel b) hyvin löysä c) heikko työntö d) korkea etuaskel	
32	Liikunta edestä	a) hyvä	a) hieman kapea b) löysät kyynärpäät c) huolimaton, löysä	a) astuu ristiin b) liioitellun leveä, ei keskihiivaan kohdistuva	
33	Liikunta takaa	a) hyvä	a) hieman ahdas b) kinnerahdas c) liian leveä	a) hyvin ahdas b) hyvin löysä c) varpaat voimakkaasti sisäänpäin	
34	Luonne	a) ystävällinen b) itsevarma ja arvokas c) iloinen ja vilkas	a) riittävän varma	a) ujo b) flegmaattinen	a) hermostunut b) aggressiivinen
35	Yleiskunto	a) lihaksikas ja järeä b) normaali	a) laiha b) lihava c) löysä	a) liian laiha b) liian lihava c) hyvin löysä	
36	Turkki	a) runkoa myötäilevä b) sopiva c) kärkeä	a) avonainen, vaihtumassa b) riittävä c) kuiva ja kuollut d) pehmeä, hieman kihara e) liian pitkä	a) ääriviivat peittävä, kuohkea b) aivan liian niukka c) karvattomia läiskiä rungossa tai päässä d) puutteellinen pohjavilla	
37	Turkin väri	a) hyvä b) puhdas bm-pohjaväri c) voimakkaat tan-merkit d) hyvä marmorointi	a) ruskehtava/harmahtava musta tai hieman epäpuhtas bm b) liikaa mustaa bm:lla c) vaaleat tan-merkit d) sylivaikoista / pohjivaikoista	a) ruskea/hamaa musta tai likaisenvärisen bm b) harmahtava/oljenvärisen soopeli c) valkoista rungossa	a) valkovoittoinen